

T. C. ANADOLU UNIVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ESKİŞEHİR OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVAM EDEN
3-6 YAŞ GRUBUNDAKİ ÇOCUKLARIN
AD BİLDİREN SÖZCÜKLERİ EDİNİM GELİŞİMİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Yasemin HOŞCAN

Eskişehir, 1987

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

	(Adı ve soyadı)	(İmza)
Başkan :
Uye :
Uye :

Tez'in kabul edildiği tarih :

ÖNSÖZ

Günümüzde çağdaş düzeye erişebilmede artık, bilimsel tutum ve davranışların önemli bir yer tuttuğu kabul edilen bir gerçektir. Bilimsel tutum ve davranışların uygulamaya yansımaları için duyulan ilgi, istek ve gereksinimler araştırmaların artmasına neden olmuştur. Bu araştırma da, işte böyle bir gereksinim sonucu oluşmuştur.

Türkiye'de eğitime özellikle özel eğitime yönelik dil ile ilgili çalışmaların yetersiz kaldığının ve özgün bir ölçüğe gereksinim duyulduğunun gözlenmesiyle, bu alana katkıda bulunmak amacıyla bir ön çalışma yapılmıştır.

Söz konusu çalışma, Eskişehir'deki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklarının ad bildiren sözcükleri edinim gelişimlerini belirlemeye yöneliktir. Buradan yola çıkılarak, çalışma evreninden belirlenen örneklem grubuna, ad türlerinden seçilen örnek sözcüklerin resimleştirilmesi sonucu geliştirilen bir araçla uygulama yapılmıştır.

Araştırmacı öncelikle, gerek konu seçimi, yönlendirme gerekse araştırma süresince değerli katkılarına esirgemeyen tez danışmanı Yard. Doç. Dr. Ahmet Konrot'a teşekkürü bir borç bilir.

Araştırmada yer alan uygulamanın yapılabilmesi için gerekli izin ve onayı sağlayan Eskişehir Rehberlik ve Araştırma Merkez Müdürü Erol Erdim'e, Eskişehir Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğüne ve uygulama sırasında yardımcı olan okul öncesi eğitim kurumları yöneticilerine, öğretmenlerine de araştırmacı teşekkürlerini sunar.

Ayrıca araştırmacı, çalışma esnasında, Doç. Dr. Yahya Özsoy, Doç. Dr. Nail Şahin, Yard. Doç. Dr. Süleyman Eripek'e ve istatistiksel işlemlerde Yard. Doç. Dr. Emel İmir'e destek ve yardımlarından dolayı teşekkür eder.

Eskişehir, 1987

Yasemin HOŞCAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iv
ŞEKİL VE ÇİZELGELER LİSTESİ	viii
BÖLÜM	
I. GİRİŞ	1
Problem	7
Amaç	8
Önem	9
Sayıltılar	9
Sınırlılıklar	10
II. YÖNTEM	
Araştırma Modeli	11
Evren ve Örneklem	11
Veriler ve Toplanması	14
Kullanılan Aracın Hazırlanması ve Tanıtımı	14
Aracın Kullanımı ve Verilerin Toplanması	20
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	21
III. BULGULAR VE YORUM	23
IV. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	
Özet	55
Yargı	58
Öneriler	59

EKLER

İzin ve Onaylar(A)	61
Cevap Formu(B)	64
Araştırmada Kullanılan Resimler (C)	65
KAYNAKÇA	146

ŞEKİL VE ÇİZELGELER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
1. Adların Sınıflaması	14
Çizelge	
1. Deneklerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	23
2. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı	24
3. Deneklerin Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımı	25
4. Ortalama Puanların Farklı Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	26
5. Ortalama Puanların Farklı Yaşlara Göre Dağılımı	28
6. Farklı Yaş Gruplarındaki Puanların Cinsiyete Göre Dağılımı	30
7. Ortalama Puanların Farklı Eğitim Kurumlarına Göre Dağılımı	32
7/a Farklı Kurumlara Devam Eden Deneklerin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması	33
8. Puanların Ad türlerine Dağılımı	35
8/a Farklı Ad Türlerindeki Ortalama Puanların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	37
8/b Bilinme Düzeylerine Göre Ad Türleri Sıralaması	38
8,c Araştırma Sonucu Belirlenen Ad Türleri Sıralamasının Yaşlara Göre Dağılımı	39
9. Ad Türlerindeki Sözcüklerin Bilinme Düzeyleri	41

9/a Ad Türlerinde 1. Sırada Yer Alan Sözcüklerin Bilinme Düzeyleri	42
9/b Ad Türlerinde 2. Sırada Yer Alan Sözcüklerin Bilinme Düzeyleri	43
9/c Ad Türlerinde 3. Sırada Yer Alan Sözcüklerin Bilinme Düzeyleri	44
9/d Ad Türlerinde 4. Sırada Yer Alan Sözcüklerin Bilinme Düzeyleri	45
9/e Ad Türlerinde 5. Sırada Yer Alan Sözcüklerin Bilinme Düzeyleri	46
10. Somut ve Soyut Sözcüklerin Bilinme Düzeyi	47
11. Türemiş ve Yalın-Tekil Adlarının Bilinme Düzeyleri	49
12. Bileşik Adlarda Takı Alanla Almayanlar Arasındaki Bilinme Düzeyi	50
13. Çoğul Adlarda Takı Alanla Almayanlar Arasındaki Bilinme Düzeyi	50
14. Sözcük Uzunluğuna Göre Ad Türlerinin Bilinme Düzeyi	53

B Ö L Ü M I

GİRİŞ

Eğitimin her aşamasında, gerekliliği ve en temel araç olma özelliği tartışılmayan bir gerçek olarak kabul edilen dil, kısaca kişiler arası iletişimde duyguları, düşünceleri, istekleri v.b. anlatma-aktarma aracı olarak tanımlanıp, ele alınmaktadır. Genellikle dil denildiğinde ilk akla gelen, dilin sözel boyutu olmaktadır. Bu boyut irdelendiğinde ise en önemli öge olarak, sözcükler karşımıza çıkmaktadır. Sözcükler ile ilgili, Doğan Aksan görüşlerini özetle şöyle dile getirmektedir:

"Dili oluşturan ögeler içinde, anlamlı en küçük birimler sayılan, biçim birimlere göre kavramı daha kesin olarak yansıtan sözcükler, başta gelen ögelerdir. Bunlar ister somut, ister soyut kavram olsunlar bir çoğu tek kullanıldıklarında bile zihinde belli bir tasarıma ya da duygu, düşünce uyanırlar." (Aksan, 1980).

Durum böyle olunca sözcüklerin, dil gelişiminde de önemi kuşkusuz yadsınamaz.

Çocuk gelişimine bakıldığında, çocukların refleks tepkiler dışındaki davranışları belirli bir sıra ile edindiği görülmektedir. Buna paralel olarak, dil gelişimi de aşamalı ve bir sıra-düzen içinde gerçekleşmektedir. Piaget'in kuramına göre, bir yaşına giren çocukların, normal olarak ilk doğru sözcüğü söylemesi beklenir. Zamanla öğrendiği sözcüklerin sa-

yısı giderek artar.Önceleri kısa sözcükleri kullanır.Daha sonraları uzun sözcükleri kullanabilir duruma gelir.1,5 yaşında yürümeye başladığı için gösterdiği çabalar nedeniyle kullandığı söz sayısının artışında geçici bir duraklama görülebilir.Sonra öğrendiği sözcük sayısı yeniden artar.3 yaşındaki bir çocuk çevresinde konuşulanları az çok anlayacak kadar sözcük bilgisi kazanmıştır.4 yaşında çevredeki konuşulanları rahatlıkla anlayabilir.Sorular sorar.4-6 yaş arasında sorular devam eder.Başkasından duyduğu sözcükleri kendi kendine yineler,özümser ve sözcük dağarcığına katar.Bu dönemde çocuk sembolik düşünebilme sürecini kazanır.Kısaca Piaget 3-6 yaş evresini çocuğun zihinsel yeteneklerinin gelişimi için en uygun zaman olarak kabul etmektedir(Günçe,1979).

Çocukların dil gelişimlerindeki bu süreçlerin kabul edilmesi bile bir çok araştırmacıyı çocukların dili nasıl edindiklerini incelemekten alıkoymamıştır.Buna ilişkin sorulara,değişik kuramcılar değişik açılardan ve kendi kuramlarının yansıttığı görüşleri doğrultusunda açıklık kazandırmaya çalışmışlar ve çalışmaktadırlar.

Araştırmalar,açıklamalar ve ortaya atılan tezler ne kadar çeşitli olursa olsun,tümünün de sordukları sorular genellikle aynı olmaktadır:

"Dilin seslerini öğrenirken çocukların karşılaştıkları zorluklar nelerdir?"(Wund,1911; Velten,1943).

"Çocukların ilk sözcükleri ve cümleleri nelerdir?"(Franke,1912).

"Dil gelişimi basamaklara ayrılabilir mi?"(Stern,1930).

"Dile zihin gelişiminin bir göstergesi olarak bakılabilir mi?"(Piaget,1923)... v.b.

Bunların dışında sıkça irdelenen konulardan biri de, çocukların sözcük edinimleri olmuştur. Dil bilimcilerden bir çoğu çocukların gerek sözcük edinim sürecinde gerekse bunları kullanıma başladıkları dönemlerde, ad, sıfat, zamir gibi sözcük türlerinden önce hangisini kullanmaya başladıkları, daha çok hangi tür sözcükleri kullandıkları, sözcükleri algılama düzeyleri ve varolan sözcük dağarcıklarıyla ilgilenmişler ve araştırmalar yapmışlardır. Bunlardan Mc Carthy(1961) çocuklarda sözcüklerin anlamını algılama olayının, akustik farkları nasıl gölgede bıraktığını ve çocuk için anlamın, algılamamanın biçimden nasıl daha önemli olmaya başladığını belirten yazarlardan biridir.

Çocukların sözcüklerin edinim ve kullanım süreçlerinde ise ilk sözcüklerini adların oluşturduğu, bu konuyla ilgilenen yazarlar tarafından kabul edilmektedir. Hatta yapılan araştırmalar sonucu, ilk sözcüklerin çocuklar tarafından belli bir şeye özgü ad olarak seçildiği, belli bir şeyi tanımlamak, adlandırmak için kullanıldığı ortaya çıkmıştır. (Günçe, 979)

Yapılan tüm çocuk dili araştırmalarının amaçları konusunda Nail Şahin şöyle demektedir:

"Çocuk dili araştırmalarının başta gelen amacı 'zihindeki gramer'i ortaya çıkarabilmektir. Zihinsel gramer, kişinin bir dili konuşma ve anlamasını mümkün kılan bütün kuralların içleştirilmiş biçimi

olarak tanımlanmaktadır. Fakat böyle bir gramerin dayandığı zihin süreçleri bilinmemektedir. Ama ileri düzeyde örgütlü bilgi ve yeteneklere dayandığı kabul edilir. Bu yüzden zihinsel grameri inceleyenler yapılaştırma, düzenleme ve örgütlemeye ilgi duyarlar. Yapılaştırma eğilimlerinin en açık gözlemlendiği bilgi alanlarından biri de sözcük dağarcığıdır. Sözcükler toplumda öğrenilmekte, öğrenilen her bilgi gibi birey tarafından yapılaştırılmaktadır." (Şahin, 1981).

Eğitim alanında da çocukların dil gelişimine ilişkin bilgilere gereksinim duyulmaktadır. Bu konuda, çocuğun okula geldiğinde bildiği sözcük ve cümleleri betimlemenin, öğretimi bu temel üzerine kurmanın yararlı olduğu (Dale ve Reichert, 1949; Mc Carthy 1946) ileri sürülmektedir. Ne var ki, bu alanın gereksinimlerine ışık tutacak benzer çalışma ve araştırmaların ülkemizde yetersiz ve hemen hemen yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. (Tansu, 1963; Demircan, 1979; Günçe, 1979; Aksan, 1980; Şahin, 1981). Oysa gerek genel gerekse özel eğitimde bu tür çalışmaların ürünü olan bulgulara şiddetle gereksinim vardır.

Aslında yine bu alanda Türkiye'de kullanılmak üzere hazırlanmış özgün bir ölçeğe de gereksinim duyulmaktadır. Ülkemizde değişik alanlarda ölçekler geliştirilmiştir. (Yavuzer, 1972; Başaran, 1974). Ancak dil ile ilgili bir ölçek geliştirme çalışmasına rastlanamamıştır. Bu alanda ihtiyaca cevap veren, kullanılmakta olan Hunt-Arnhoff Ölçeği (1955) olarak adlandırılan "Kelime Hazinesi Testi" ve 1972'de Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından uyarlanan ve halen Türkiye'de ilkinde nazaran daha sık kullanılan Lloyd M. Dunn'ın

"Peabody Resim Kelime Testi" sayılabilir. Her iki testte de belirlenmek istenen çocuğun sözcük dağarcığıdır. Yani, araştırmalar sonucu belirlenen belli yaşlarda çocukların kazandığı kavramlardan yola çıkılarak deneklere belirli sayıda sözcük sunulmaktadır. Bunlardan hangisini çocuğun doğru algılayıp , anladığı resimler yoluyla saptanmaktadır.

Her ne kadar Peabody Resim Kelime Testi'nde sözcükler somuttan soyuta, kolaydan zora doğru sıralanmışsa da sonuçta elde edilen bulgu, ancak bir çocuğun kendi yaşlıtlarına oranla hangi düzeyde olduğunu belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bir başka deyişle Peabody Resim Kelime Testi'nde çocuğun sözcük dağarcığı bakımından ancak yaşlıtlarından ileride ya da geride olduğu belirlenebilir. Ayrıca yine bu testte sözcükler arasında bir sınıflamaya gidilmediği için, sorunun hangi sözcük sınıfında yer aldığı, daha açık bir deyişle çocukların hangi sözcük türünde zorluk çektikleri gözlenememekte ve ad türleri belirtilmediği, bu yönde de bir sınıflama yapılmadığı için hangi türde kaç sözcük irdelendiği bilinmemektedir. Hatta uyarlaması yapıldığı halde, bazı sözcük ve resimler Türk çocuklarına uygunluğu konusundaki tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Bu yönlerden Peabody Resim Kelime Testi elverişli bir tarama aracı olarak kullanılmasından öte bir işlevi üstlenememektedir.

Yapılacak olan yeni bir çalışma sonucunda, Türk çocuklarının kendi dillerini, hatta kendi dillerindeki farklı sözcükleri buldukları yaşlara göre , edinim gelişimini belir-

leyecek bir ölçek geliştirilebilir. Hazırlanan böyle bir ölçekle Peabody Resim Kelime Testi'nin yetersiz kaldığı yönlerinin tamamlanması; dil gelişiminde sorun olabileceği düşünülen bir çocuğun sözcükleri edinim gelişiminin de daha ayrıntılı incelenmesi ve ayırıcı bir tanı konulabilmesi mümkün olacaktır. Böylece o çocuğun sözcük edinim profili ortaya çıkacak ve sorun daha net, kesin olarak görülebilecektir. Sorunun açıkça görülmesi, onun ortadan kaldırılabilmesi için yapılacak gerekli eğitimin ne yönde olacağını belirlemeyi de beraberinde getirecektir. Bu tür bir eğitim ise özel eğitimin dil engelli çocuklar alanında yapılacak bir eğitimidir. O halde hazırlanacak böyle bir ölçek, özel eğitim alanına büyük bir katkıda bulunacaktır.

Ancak ölçek geliştirme olayının gerçekleşebilmesi için bir ön çalışmanın yapılması gerekmektedir. Eğitime gereksinim duyan dil engelli çocuklarda bir ölçeği kullanabilmek ya da dil gelişiminde sorunu olmayanlarla karşılaştırabilmek, öncelikle normal dağılımın bilinmesiyle gerçekleşebilir. Bunun için yapılacak ön çalışma, dil gelişimi ve zeka yönünden sorunu olmayan çocuklar üstünde denenirse, amaca ulaşılabilir. Ama, bir tek ölçekle çocuğun dil yetisi, bir başka deyişle dil gelişiminin tümü hakkında kesin bir yargıya varılamayacağı unutulmamalıdır. Bunun yanısıra,

"Yeni düzenlenen her test ya da ölçek denemek üzere hazırlanmış bir aday form olma durumundadır. Bir testin ilk düzenleme biçimiyle çok iyi bir ölçme aracı, istenilen niteliklerde bir test

olması beklenemez. Genellikle beklenen şey, düzenlen-
 ner testin kullanılacağı evreni temsilci bir ör-
 neklem üzerinde denenmesi, denemeden elde edilen
 sonuçların analiz edilmesi ve testin deneme sonuç-
 ları ışığında geliştirilmesidir." (Özçelik, 1981)

Sonuç olarak, bu araştırmada Piaget'nin çocuğun zihin-
 sel yeteneklerinin gelişimi için en uygun zaman olarak kabul
 etmesinden hareketle 3-6 yaş grubu; zaman açısından denekle-
 ri bulmada kolaylık sağlayabilmek amacıyla okul öncesi eği-
 tim kurumları; çocukların sözcükleri edinim ve kullanım sü-
 reçlerinde ilk sözcüklerini oluşturduğu (Günçe, 1979) için
adlar ele alınarak, dil alanında ölçek geliştirilmesine yar-
 dımcı olacak bir ön çalışma yapılmıştır. Dolayısıyla, yukarıda
 sözü edilen tüm bilgilerin ışığı altında, Eskişehir'deki okul
 öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocukla-
 rının ad bildiren sözcükleri edinim gelişimi ortaya çıkar-
 ılmaya çalışılmıştır.

Problem

Bu çalışmada sözü edilen ölçeğin geliştirilmesine
 katkıda bulunacak verileri toplamak üzere bir ön araştır-
 ma yapılmıştır. Buna göre problemin ana sorusu şu şekilde
 belirtilebilir:

Eskişehir'deki okul öncesi eğitim kurumlarına devam
 eden 3-6 yaş grubu çocuklarının ad bildiren sözcükleri edi-
 nim gelişimini dolayısıyla ad türlerini öğrenme sıralarını
 belirlemek mümkün müdür?

Amac

Bu araştırmanın genel amacı, 3-6 yaş grubunda bulunan ve Eskişehir'deki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ad bildiren sözcükleri edinim gelişimini belirlemektir. Bu amaçla cevaplandırılacak sorular şunlardır:

1. Ad türlerinin edinimi çocukların yaş gruplarına göre belirli bir sıra izlemekte midir?
2. Ad türlerinin ediniminde cinsiyetin rolü nedir?
3. Adların ediniminde, değişik kurumlara devam eden çocuklar arasında bir farklılık var mıdır?
4. Çocukların dil gelişiminde, ad bildiren sözcükler türlerine göre bir sıra izlemekte midir?
5. Ad türlerinde belirlenen sözcüklerin kolaydan zora doğru sıralanmasının doğrulanma derecesi nedir?
6. Ad bildiren sözcüklerin ediniminde, sözcüklerin somut ve soyut olma özelliğinin etkisi var mıdır?
7. Ad bildiren sözcüklerin ediniminde, türemiş ve yalın tekil olma özelliğinin etkisi var mıdır?
8. Bileşik adlarda takı alanla, takı almayanlar arasında edinim farklılığı var mıdır?
9. Çoğul adlarda takı alanla , almayanlar arasında edinim farklılığı var mıdır?
10. Ad türlerinin ediniminde, sözcük uzunluğunun bir etkisi var mıdır?

Önem

Bu araştırmanın özellikle,

1.Özel eğitim alanında tanılama ve yapılacak eğitimin yönlendirilmesinde yarar sağlayacağı,

2.Çocukların gelişim evrelerinde,ad türlerini edinim süreçlerini görebilmek amacıyla kendileri ve yaşatlarıyla bir karşılaştırma yapabilmenin mümkün olacağı,

3.Çocukların dil gelişiminin sözcük boyutunda adlarla ilgili çalışmalarda daha gerçekçi bir değerlendirme yapılacağı,

4.Dil alanında çalışan kişilere,çocukların ad türlerini edinim düzeylerini belirlerken ayırıcı tanı koyma ve taramada kestirimde bulunma yönüyle yarar sağlayacağı umulmaktadır.

Sayıltılar

Araştırmada aşağıdaki sayıltılardan hareket edilmiştir:

1.Seçilen örnek sözcükler Türk dilindeki ad türlerini yansıtacak niteliktedir.

2.Seçilen sözcükler 3-6 yaş grubu için uygundur.

3.Her ad türü için belirlenen 5 örnek sözcük, o ad türünü yansıtmaya yeterlidir.

4.Dil gelişimi ve zeka yönünden sorunu olmayan çocukların seçiminde öğretmenlerin verdiği bilgiler yeterlidir.

5.Farklı yaş gruplarında bulunan çocuklardan alınan, farklı kesitlerle sunulan bulgular bir çocuğun gelişim çizgisi

hakkında genel bir bilgi vermeye yeterlidir.

6. Araştırma sonucu elde edilen bulgular 3-6 yaş grubunda bulunan çocukların ad türlerini edinim düzeylerini belirlemeye ve ayırıcı tanı koymaya yeterlidir.

Sınırlılıklar

Çalışma;

1. Dilin sözcük boyutuyla,

2. Türk dilindeki ad türlerinden seçilen örnek sözcüklerle,

3. Eskişehir'deki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklardan alınan örneklem grubuyla,

4. Çalışmanın sunulması için belirtilen zamanla sınırlıdır.

B Ö L Ü M II

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma durum saptamalı, kesit alınarak yapılan bir nev'i tarama modelindedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın genel evrenini 3-6 yaş grubundaki Türk çocukları, çalışma evrenini ise Eskişehir'de bulunan ve okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşabilmek için kaynak grup arasından örneklemeye gidilmiştir. Çalışma evrenindeki kurumlar ve bu kurumlardaki çocuk sayıları aşağıda verilmiştir:

<u>Kurumlar</u>	<u>Toplam çocuk sayısı</u>
Ana sınıfları (31 ilkokul bünyesinde)	962
Ana okulları	
-Özel Gözde ana okulu	37
-Endüstri Mes.Lisesi ana okulu	34
-Gazi Kız " " " "	39
-Olgunlaşma Enstitüsü " "	36
Kreşler	
-PTT kreşi	62
-TÜLOMSAŞ kreşi	36
-S.S.Y.Bakan. Ço.Es.Kur. kreşi	187
Yuvalar	
-S.S.Y.Bkn.Ç.Es.K.Kimsesiz Ço.Yuvası	81
-Anadolu Üniversitesi çocuk yuvası	47
	<hr/>
	1521

Bu çalışmada, sosyo-ekonomik ya da sosyo-kültürel düzeylerin tespit edilebilmesi için ön tarama yapıldığında çocukların ailelerinin mesleki ve öğrenim düzeyleriyle ilgili bilgilere çoğu kurumlarda rastlanılamamış; bir-kaç kurumdaki bilgilerin ise eksik olduğu gözlenmiştir. Gerek bu durum, gerekse Kimsesiz Çocuklar Yuvasındaki çocukların aile içinde yetişmemesi gözönünde bulundurularak, denekler arasında sosyo-ekonomik ya da sosyo-kültürel düzey yönünden bir ayrıma gidilememiştir. Bunun yerine kurumlar arası farklılıkların ölçülmesi yeterli görülmüş ve örneklem alımında da oranlı küme örneklem yolu izlenmiştir.

Buna göre önce kurumlar özellikleri gözönünde bulundurularak 3 grup altında toplanmıştır:

1. Ana sınıfları,
2. Ana okulları ve kreşler,
3. Kimsesiz Çocuklar Yuvası.

Ana sınıfları ilkokulların bünyesinde bulunan ve 4-6 yaş grubu çocuklarının okula hazırlık amacıyla devam ettiği okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Kayıt parası ve ailelerin, beslenme saatlerinde yaptıkları yiyecek katkısı dışında aylık ya da yıllık belirli bir ücrete tabi değildir. Ana okulları, kreşler ise aylık belirli bir ücreti (7500-10.000 TL.) olan ve özel ya da bir kamu kuruluşunun bünyesinde açılan okul öncesi eğitim kurumlarıdır. (Gruplama yapılırken ücretli olduğu için Ana. Üniver: Çocuk Yuvası da 2. grup içine dahil edilmiştir.) Kimsesiz Çocuklar Yuvası bakacak kimsesi olmayan ço-

çocukların devlet tarafından barındırıldığı kurumlardır. Buna göre, ücretli ana okulu ve kreşlere daha çok sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının devam edeceği varsayımından hareketle, bu kurumlar -ne kadar denekler arası bir sosyo-ekonomik düzey belirlemesine gidilemese de - üst düzey; ana sınıfları orta; kimsesiz çocuklar yuvası ise alt düzey olarak kabul edilebilir. Ancak, ana okullarının bulunduğu şehir merkezi ve kenar semtlerdeki ilkokullar arasında sosyo-ekonomik düzey bakımından bir fark olacağı düşünülmektedir, örneklemin evreni tam olarak yansıtmaması için şu yol izlenmiştir:

Ana sınıflarının bulunduğu ilkokullar seçilirken, Eskişehir Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün yapmış olduğu ilkokulların semt ve olanak durumlarına göre dağılımından yararlanılmış ve bu dağılım tablosundaki 4 gruptan 3'er ilkokul olmak üzere tesadüfi örneklem yoluyla 12 ilkokul belirlenmiştir.

Bu durumlar gözönünde bulundurularak, yukarıda 3 grup altında toplanan kurumlardan 1/4 oranında denek alınması uygun görülmüştür. Normal dağılımı belirleyebilmek amacıyla, öğretmenlerin kanaatleri doğrultusunda dil gelişimi ve zeka yönünden bir sorunu olmayan çocuklar arasından tesadüfi örneklem yoluyla belirlenen bu deneklerin kurumlara göre dağılımı sayfa 14'de verilmiştir. Araştırma için belirlenen örneklem grubundaki deneklerin yaş grupları ve cinsiyet yönünden bir eşitlemesine gidilmemiştir.

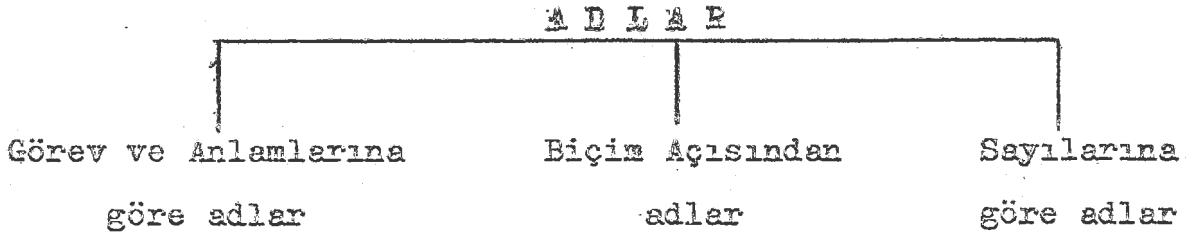
<u>Kurumlar</u>	<u>Sayısı</u>	<u>Çocuk Sayısı</u>	<u>Alınan Denek Sayısı</u>
Ana sınıfları	31	962	240
Ana oku.Kreş.	8	478	120
Kim.Co.Yuvası	1	81	20
Toplam	40	1521	380

Veriler ve Toplanması

Verilerin elde edilmesinde kullanılmak üzere öncelikle bir araç hazırlanıp geliştirilmiştir.

Kullanılan aracın hazırlanması ve tanıtımı:

Türk dilinde bulunan adlar, çeşitli kaynaklar taranarak elde edilen bilgiler ışığında türlerine ayrılmış ve bir sınıflamaya gidilmiştir(Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Adların Sınıflaması

Şekilde de görüldüğü gibi adlar; görev ve anlamlarına, biçimlerine ve sayılarına göre olmak üzere 3 ana bölüme toplanmıştır. Görev ve anlamlarına göre incelendiğinde adlar kendi içlerinde:

A.1) Somut adlar,

2) İş ve eylem gösteren adlar,

3) Soyut adlar.

B.1) Özel adlar,

2) Tür adları, şeklinde alt sınıflara ayrılmaktadır. Biçimlerine göre adlar yalın, türemiş ve bileşik adlar olarak ele alınıp incelenmektedir. Sayılarına göre ise tekil ve çoğul olarak ayrılmıştır. Görev ve anlamlarına göre adlar sınıfında yer alan tür adları 9 türde toplanmıştır:

1. Toplumsal statü adları (Aile, yapıcı ve meslek adları)
2. Vücut ve sağlıkla ilgili adlar (Vücut parçaları, organlar, tıp ve sağlıkla ilgili adlar)
3. Yiyecek-içecek adları (Yiyecek, bitki, içecek adları)
4. Eşya adları (Kullanılan araç-gereç, giyecek adları)
5. Hayvan adları (Kara, deniz, hava)
6. Taşıt adları (Kara, deniz, hava)
7. Renk adları (Ana ve ara renkler)
8. Doğa-zaman adları (Doğa, doğa olayları ve zamanla ilgili adlar)
9. Oyun-sporla ilgili adlar.

Bileşik ve çoğul adlar takı alan ve almayan olarak incelenmiştir. Bazı ad türleri birbirini içerme özelliği taşıdığı için somut adlar, araştırmada ayrıca ele alınmamış, tür adlarından somut olan 6 tür (Top. statü, eşya, yiyecek-içecek, hayvan, vücut-sağlık, taşıt adları) adında somut olma özelliğine de bakılmıştır. Yalın ve tekil adlar ise ayrı ayrı incelenmemiş, iki ad türü aynı grup altında ele alınmıştır. Buna göre araştırmada edinimi ölçülen ad türleri şunlardır:

- 1.İş ve eylem gösteren adlar,
- 2.Soyut adlar
- 3.Özel "
- 4.Toplumsal statü adları
- 5.Vücut-sağlık "
- 6.Yiyecek-içecek "
- 7.Eşya "
- 8.Hayvan "
- 9.Taşıt "
- 10.Oyun-spor "
- 11.Doğa-zaman "
- 12.Renk "
- 13.Türemiş adlar
- 14.Yalın-tekil adlar
- 15.Bileşik "
- 16.Çoğul "

Bu ad türlerini yansıatacak örnek sözcükler seçilirken "Sözcük Dağarcığında Yapılaşma" adlı araştırma tezinden(Şahin, 1981) yararlanılmıştır.Dil psikolojisi alanında bir çok çalışmaları olan Şahin,bu tezinde ilkokul çağı çocuklarının a-şına olduğu sözcükleri belirleme amacıyla bir araştırma yapmıştır.Araştırmasında,o yaş grubu çocuklarının ortak kullandıkları okul kitaplarını inceleyen Şahin,içinde ders kitaplarının yanı sıra ünite dergileri,çocuk kitaplıklarında en çok okunduğu belirlenen çocuk öykü ve masal kitaplarının bulunduğu 49 kitabı ele alarak 100.000 sözcük ortaya çıkarmıştır.

söz konusu araştırmada,yineleme sayılarına bakılarak sözcüklerin kullanım sıklıkları saptanmıştır.Ad hallerinden ek alan sözcükler eksiz olan aynı sözcük grubunda alınmıştır.Örneğin'ev,evi evde'sözcüklerinin kullanım sıklığı sadece'ev'sözcüğünün kullanım sıklığı olarak alınmıştır.

Şahin'in araştırmasından alınan ad listeleri taranarak ,yukarda belirtilen ad türlerine ayrılmış ve kullanım sıklığının en yüksek olduğu sözcüklere sadece okul çağı çocuklarının değil 3-6 yaş grubunun da aşına olabileceği kabul edilerek en az ile en çok arasında -her tür için- 5'li bir derecelemeye gidilmiştir.Yine her ad türü için örnek 5'er sözcük kullanım sıklığı en çok,çok,orta,az,çok az olan sözcükler içinden resimlenebilirlik özelliği de gözönünde bulundurulularak seçilmiştir.Her ad türü için alınan örnek sözcük sayısının 5 olarak sınırlandırılmasında,kısa sürede bilgi alabilmek ve çocukların sıkılmasını önlemek amacı güdülmüştür.Sözcüklerin zorluk derecesi,6 yaş grubunun gerçek durumunu belirleyebilmek için yüksek tutulmuştur.

Sözcükler seçilip,ad türleri de yine kullanım sıklığına bakılarak sunum sırası tespit edildikten sonra her ad türündeki 5'er sözcük için kendi grubunda yer alan ve yaklaşık aynı kullanım sıklığına sahip 3'er seçenek sözcük daha belirlenmiştir.Zira bu çalışmada bir sözcüğün 4 seçenek arasından ayırdedilmesi söz konusudur.Bir ölçek geliştirilmesine yardımcı olmak amacıyla bu çalışma yapıldığı için şans oranı % 25'e düşürölmek istenmiş ve 4 seçenek belirlenmiştir.

Seçenekleriyle birlikte asıl sözcüklerin resimlendirilmesinde, siyah-beyaz olarak çizme resimler kullanılmıştır. Bu resimlerde çocuğun başka uyaranların etkisinde kalmaması için özellikle renklendirme yolu izlenmemiştir. Ayrıca, sadece istenen nesneyi gösterdiği ve çocukların çizgi film, çizgi romanlara ilgili ve alışkın oldukları düşünülerek fotoğraf yerine çizme resim kullanılması yararlı görüldüğü için tercih bu yönde yapılmıştır. Resimlerin sayfa üzerine yerleşimi; sayfalar 4 eşit parçaya bölünerek ve seçeneklerin konumu-sırası tesadüfi örneklem yoluyla belirlenerek düzenlenmiştir.

Resimler tamamlandıktan sonra 3-6 yaş grubundan 20 çocuk üzerinde resimlerin algılanabilirliği ve istenen sözcüğün temel anlamını yansıtmaya düzeyi denenmiş; gerekli yerlerde düzeltmeler yapılmış ve bazı resimler yeniden çizilmiştir. Resimlerin çiziminde okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli kaynak kitaplardan yararlanılmıştır.

3-6 yaş grubundan alınan 20 kişilik bir başka gruba ise sözcük seçimlerinin ve sıralamanın uygunluğu sınanmıştır. Buradan çıkan sonuçlar doğrultusunda, gerek resim gerek sözcük seçimi ve sıralamasında tekrar bir düzenlemeye gidilmiştir. Buna göre, ad türlerinin örnek sözcükleri ve deneklere sunum sırası aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Toplumsal statü adları (baba, nine, arkadaş, şoför, öğretmen)
2. Eşya adları (TV, elbise, palto, maşa, defter)
3. Yiyecek-içecek adları (su, üzüm, mantar, reçel, pastırma)

4. Vücut-sağlık adları (aşı, göz, yara, ayak, iskelet)
5. Renk adları (sarı, yeşil, kırmızı, mavi, mor)
6. Taşıt adları (bisiklet, helikopter, otobüs, gemi, vagon)
7. Hayvan adları (köpek, fare, kelebek, kurbağa, balina)
8. Oyun-spor adları (top, uçurtma kukla, güreş, voleybol)
9. Doğa-zaman adları (gece, rüzgar, yaz, takvim, göl)
10. Türemiş adlar (oyuncak, öğrenci, eğlence, kitaplık, onarım)
11. Özel adlar (Ali, Keloglan, Dünya, Tekir, Japon)
12. Yalın-tekil adlar (masa, cüzdan, file, lamba, raptiye)
13. Bileşik adlar (ayakkabı, dolmakalem, karakol, kartopu, külkedisi)
14. Çoğul adlar (buket, şişeler, limonlar, bando, sürü)
15. Soyut adlar (tatil, kuvvet, merak, peri, hayret)
16. İş-eylem adları (yağış, yarış, çalışma, deney, dayanışma)

Bu araştırmada kullanılmak üzere hazırlanıp geliştirilen araçta, yukarıda da görüldüğü gibi 16 ad türü ve her ad türünde 5'er sözcük olmak üzere toplam 80 sözcük vardır. Geliştirilen araçta, her sözcük için birer sayfa ayrılmış olup her sayfada 4'er resim bulunmaktadır. Çalışma esnasında sırayla tüm sözcükler çocuklara sözel olarak birer kez sunulmuş ve o sözcüğü karşılayan ilgili resmi 4 resim içinde bulması istenmiştir.

Aracın kullanımı ve verilerin toplanması:

Araç, 1 deneme ve 80 ana sözcüğü içeren toplam 81 sayfadan oluşmaktadır. Her çocuğa deneme ve tüm çalışma için gerekli olan şu talimat aynen verilmiştir:

" Bak, şimdi seninle bir oyun oynayacağız. Burada 4 resim var. Görüyor musun? Hadi bunların adlarını birlikte göstererek sayalım. Ev...kaşık...elma...kedi...Peki şimdi sana elmayı göster desem gösterebilir misin? Aferin. (Sonra sırayla diğerleri de sorulur). Peki, oyunumuzu öğrendin. Kolay değil mi? Ben sana bunun gibi sözcükler soracağım, sen de bana o sözcüğün resmini bulup göstereceksin. Yalnız, beni çok iyi dinle. Çünkü bir kere söyleyeceğim. Tekrar etmeyeceğim. Resimlerin hepsine dikkatle bak ve o sözcük hangi resimde ise onu göster. Acele etme olur mu? Hazır mısın, başlayalım mı? "

Uygulama esnasında sözcükleri aynı tonda söylemeye ve ilgili resmi ima edecek bir davranışta bulunmamaya dikkat edilmiştir. Talimat verildikten sonra, çocuğun açıklamayı anladığı kanaatine varıldığında esas çalışmaya geçilmiştir. Çalışma sırasında sözcükler birer kez yüksek sesle, net ve anlaşılır biçimde söylenmiş; her sözcüğün cevaplandırılması için 10 sn. kadar bir süre tanınmış, bu süre sonunda cevap alınmadığında diğer sözcüğe geçilmiştir.

Bu araştırmada, çocukların dili algılama ve edinimleri üretimden önce oluştuğu için (Günçe, 1979) denekleri konuşturmak yerine onlardan söyleneni dinleme ve tepki gösterme yolu izlenmesi uygun görülmüştür.

Araştırmada kullanılan araç hazırlandıktan sonra okul öncesi eğitim kurumlarında uygulama yapabilmek için gerekli makamlardan izin ve onay alınmıştır. Bunlar Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü'dür. Alınan izin ve onaylar EkA 'da verilmiştir. Daha sonra örneklem grubunda yer alan kurumlara gidilerek deneklere uygulama yapılmıştır. Deneklerden alınan cevaplar bu çalışma için geliştirilen cevap kayıt formuna işlenmiştir (Ekz. EkB). Uygulama sonunda her denek için doğru cevapladığı sözcüklerin sayıları toplanarak genel başarı puanları saptanmıştır.

Verilerin Çözülmesi ve Yorumlanması

Elde edilen verilerdeki sonuçlar analiz edilerek, sonuçlar ile amaçlar karşılaştırılıp bir değerlendirme yapılmıştır. Bunlarla ilgili bilgiler çizelgelerle somut hale getirilerek yorumlamaya gidilmiştir. Ayrıca karşılaştırmalarda veri türüne göre farklılıklar; "t" ve "oran farkları" testi ile çözümlenmeler yapılarak, anlamlılıkları .05 düzeyinde ve çift yönlü sınıanmıştır. Kullanılan formüller aşağıda verilmiştir:

1. "t" testi formülü:

$$n_1, n_2 \leq 30 \text{ olduğunda: } \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{G \sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}} \quad G = \frac{nS_1^2 - nS_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$n_1, n_2 \gg 30 \text{ olduğunda: } \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

2. "Oran farkları" testi formülü:

$$t = \frac{p_1 - p_2}{\sqrt{\frac{p_1 q_1}{n_1} + \frac{p_2 q_2}{n_2}}}$$

$q_1 = 1 - p_1$
 $q_2 = 1 - p_2$

Tüm sonuçlar bulgular bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.

B Ö L Ü M III

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırma ile, Eskişehir okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklarının, ad türlerini edinim gelişimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için seçilen örneklem grubundaki deneklerin dağılımı Çizelge 1'de görülmektedir.

ÇİZELGE 1

DENEKLERİN YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

Yaş Grupları	Denek Sayıları	%
3.0-3.5	14	4
3.6-3.11	28	7
4.0-4.5	38	10
4.6-4.11	64	17
5.0-5.5	114	30
5.6-5.11	122	32
Toplam	380	100

Buna göre 3.0-3.5 arası yaş grubunda 14; 3.6-3.11 yaş grubunda 28; 4.0-4.5 yaş grubunda 38; 4.6-4.11 yaş grubunda 64; 5.0-5.5 yaş grubunda 114; 5.6-5.11 yaş grubunda ise 122 denek yer almaktadır. Bu dağılım çizelgesinde, deneklerin yaş

gruplarına göre yüzde oranları da verilmiştir. Buna göre deneklerin % 4'ünü 3.0-3.5 yaş grubu; % 7'sini 3.6-3.11 yaş grubu; % 10'unu 4.0-4.5 yaş grubu; % 17'sini 4.6-4.11 yaş grubu; % 30'unu 5.0-5.5 yaş grubu; % 32'sini ise 5.6-5.11 yaş grubu oluşturmaktadır. Araştırmada, 190 kız, 190 erkek olmak üzere toplam 380 denekle çalışılmıştır. Cinsiyetin yaş gruplarına göre dağılımı Çizelge 2'de verilmiştir.

ÇİZELGE 2

DENEKLERİN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Yaş Grupları	Kız	%	Erkek	%
3.0-3.5	6	3	8	4
3.6-3.11	8	4	20	11
4.0-4.5	20	11	18	9
4.6-4.11	36	19	28	15
5.0-5.5	68	36	46	24
5.6-5.11	52	27	70	37
Toplam	190	100	190	100

Bu dağılıma göre, 3.0-3.5 yaş grubunda 6 kız, 8 erkek; 3.6-3.11 yaş grubunda 8 kız, 20 erkek; 4.0-4.5 yaş grubunda 20 kız, 18 erkek; 4.6-4.11 yaş grubunda 36 kız, 28 erkek; 5.0-5.5 yaş grubunda 68 kız, 46 erkek; 5.6-5.11 yaş grubunda ise 52 kız, 70 erkek çocuğun bulunduğu görülmektedir. Yine bu dağılıma yüzde olarak bakılırsa, kızların % 3'ünü 3.0-3.5 yaş grubu

% 4'ünü 3.6-3.11 yaş grubu;% 11'ini 4.0-4.5 yaş grubu;% 19'u nu 4.6-4.11 yaş grubu;% 36'sını 5.0-5.5 yaş grubu;% 27'sini ise 5.6-5.11 yaş grubunun oluşturduğu görülür. Erkeklerin % 4'ünü 3.0-3.5 yaş grubu;% 11'ini 3.6-3.11 yaş grubu;% 9'u nu 4.0-4.5 yaş grubu;% 15'ini 4.6-4.11 yaş grubu;% 24'ünü 5.0-5.5 yaş grubu;% 37'sini 5.6-5.11 yaş grubu teşkil etmektedir.

Deneklerin bulunduğu eğitim kurumlarına göre nasıl bir dağılım gösterdiği Çizelge 3'te sunulmuştur. Burada kurumlar -özellikleri gözönünde bulundurularak- ilkokul bünyesinde yer alan 'ana sınıfları, ana okulu-kreş ve kimsesiz çocuklar yuvası' olarak 3 grup altında toplanmıştır.

ÇİZELGE 3

DENEKLERİN EĞİTİM KURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Eğitim Kurumları	Kurum Sayısı	Denek Sayısı	%
Ana sınıfları	12	240	63
Ana okulu-kreş	6	120	32
Kim.çocuk.yuvası	1	20	5
Toplam	19	380	100

Küme örneklem yoluyla oran dahilinde belirlenen kurumlardan 240 denek ana sınıflarında, 120 denek ana okulu ve kreşte, 20 denek ise kimsesiz çocuklar yuvasında yer almaktadır. Toplam deneklerin % 63'ü ana sınıflarında, % 32'si ana okulu-kreşlerde, % 5'i kimsesiz çocuklar yuvasındadır.

Deneklere araştırmada 16 ad türünden 5'er örnek olmak üzere toplam 80 sözcük sunulmuştur. Deneklerin ilgili resmi 4 seçenek arasından göstermesi istenmiş ve her doğru sözcük için 1 puan verilmiştir. 80 sözcük sonunda elde edilen toplam, ham puan olarak belirlenmiştir. Deneklerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, yaş gruplarına göre ortalama ham puanların bir başka deyişle, doğru cevap sayılarının belirli bir sira izlediği yani yaş grupları büyüdükçe puanların arttığı gözlenmiştir. (Farkların anlamlılığı sonra tartişılacaktır). Araştırma esnasında, deneklere sunulan 80 sözcükten hepsine doğru cevap veren çıkmamıştır. Ortalama puanlar, 3.0-3.5 yaş grubunda 29; 3.6-3.11 yaş grubunda 40; 4.0-4.5 yaş grubunda 43; 4.6-4.11 yaş grubunda 45; 5.0-5.5 yaş grubunda 46; 5.6-5.11 yaş grubunda 47 olarak saptanmıştır (Bkz. Çizelge 4).

ÇİZELGE 4

ORTALAMA PUANLARIN FARKLI YAş GRUPLARINA GÖRE DAğILIMI

Yaş Grupları	n	En düşük puan	En yüksek puan	\bar{x}	%	SS	sd	t \bar{f}	t
3.0-3.5	14	19	37	29	36.25	6.12			
3.6-3.11	28	26	49	40	50.	5.04	40	2.021	6.21*
4.0-4.5	38	29	58	43	53.75	8.62	64	2.	1.78
4.6-4.11	64	30	57	45	56.25	20.57	100	1.96	0.68
5.0-5.5	114	31	67	46	57.5	9.04	176	1.96	0.37
5.6-5.11	112	32	66	47	58.75	9.23	234	1.96	0.71

* $p < .05$

Yüzde oranlaması ise her yaş grubundaki ortalama puanlar 100 soru üzerinden düşünülerek hesaplanmıştır. Bu değerler 3.0-3.5 yaş grubunda % 36.25; 3.6-3.11 yaş grubunda % 50; 4.0-4.5 yaş grubunda % 33.75; 4.6-4.11 yaş grubunda % 56.25; 5.0-5.5 yaş grubunda % 57.5; 5.6-5.11 yaş grubunda % 58.75 olarak bulunmuştur. Çizelgede yer alan ortalama puanlar (\bar{X}) her yaş grubundaki çocukların 80 ad sözcüğün arasında doğru bildiği sözcüklerden aldığı puanların toplamının aynı yaş grubundaki çocuk sayısına bölünmesiyle bulunmuştur. Ayrıca çizelgede en düşük ve en yüksek puanlar da verilmiştir.

Burada, I. bölümde amaçlarda ilk sırada yer alan "Ad türlerinin edinimi çocukların yaşlarına göre belirli bir sıra izlemekte midir?" sorusundan hareketle geliştirilen boş hipotez şöyle ifade edilebilir:

H_0 : Farklı yaş gruplarındaki deneklerin aldıkları ortalama ham puanlar arasında fark yoktur.

Oysa Çizelge 4'te de görüldüğü üzere, yaş grupları büyüdükçe ortalama puan da büyümektedir. O halde 'ad türlerinin edinimi çocukların yaşlarına göre belirli bir sıra izlemektedir'. Buna dayanarak, yaş grupları arasındaki farkların anlamlılığı için "t" kontrol testi uygulanmıştır (Çizelgede standart sapma SS, serbestlik derecesi sd, çift yönlü tablo değeri t₁, yapılan test değeri t sembolleriyle gösterilmiştir). Yapılan test sonucu 3.0-3.5 yaş grubu ile 3.6-3.11 yaş grubu arasındaki fark anlamlı bulunmuş, diğer yaş grupları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır. Bu verilere

bakarak, bir yoruma gitmek gerekirse 3.0-3.11 yaş arası çocuklarda sözcük edinim hızının oldukça yüksek olduğu ileri sürülebilir. Yine buna göre diğer yaş grupları arasında ortalama puanlar bakımından fark olsa bile, bu farkın "t" testi sonucu anlamlı bulunmaması, ad türlerinin ediniminde 3.6 ile 5.11 yaş grupları arasında bir gelişimden söz edebilmek için 6'şar aylık dönemlerin yetmediği sonucuna varılabilir. Buradan hareketle deneklerden alınan ortalama ham puanların yaşlara göre dağılımı belirlenmiştir (Ekz. Çizelge 5).

ÇİZELGE 5

ORTALAMA PUANLARIN FARKLI YAŞLARA GÖRE DAĞILIMI

Yaşlar	n	En düşük puan	En yüksek puan	\bar{x}	%	SS	sd	t \bar{t}	t
3	56	19	49	34	42.5	6.8			
4	102	29	58	44	55.	7.64	156	1.96	8.83*
5	236	31	67	47	58.75	8.88	336	1.96	3.19*

* $p < .05$

Burada, 3.0-3.11 arası 3 yaş olarak, 4.0-4.11 arası 4 yaş olarak, 5.0-5.11 arası ise 5 yaş olarak alınmıştır. Çizelge 5'te de görüldüğü üzere, 3 yaşındaki deneklerin aldığı ortalama puan 34; 4 yaşındakilerin 44; 5 yaşındaki deneklerin ortalama puanı 47'dir. Bu puanların 100 soru üzerinden değerlendirilmesine bakılırsa, 3 yaş grubunda % 42.5; 4 yaş grubunda % 55; 5 yaş grubunda % 58.75 olduğu görülür.

Ortalama puan bakımından yaşlar arasında farklılık vardır. Bir başka deyişle yaş büyüdükçe ortalama puan sayısı da büyümektedir. Bu farkın anlamlı olup olmadığı "t" testi ile kontrol edilmiştir. Buna göre elde edilen t değerleri tablo değerleri ile karşılaştırıldığında, yaşlar arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Denekler yaşları itibarıyla 6'şar aylık gruplara ayrıldığında, aldıkları puanlar arasındaki farkın anlamlı çıkmayıp; 12'şer aylık gruplara ayrıldığında bu farkın anlamlı çıkmasına bakılarak, çocukların ad sözcüklerini edinimleri için uzun bir süreye gereksinim duydukları söylenebilir. Bir başka anlatımla, genel dil ediniminin hızla gelişmesine karşın ayrıntıların ediniminin sanıldığı kadar hızlı bir gelişim göstermediği ileri sürülebilir. 6'şar aylık gruplama ile 12'şer aylık gruplama arasındaki bu farkın bir çok nedeni olabilir. Bunlar arasında şunları sayabiliriz:

1. Örneklem seçiminde alınan denekler evreni iyi yansıtmamış olabilir.

2. Resimler, küçük çocuklara ilgili sözcüğü yansıtmama bakımından uygun olmayabilir.

3. Seçilen sözcükler ve dizimleri 6'şar aylık gruplamaya için uygun ve yeterli olmayabilir.

Ortalama puanların cinsiyet faktörü açısından farklı yaş gruplarında gösterdiği dağılım Çizelge 6'da verilmiştir. Buna göre kız ve erkek denekler arasında ortalama puanlar bakımından kızlar lehine bir fark görülmekle birlikte, bu

ferk anlamlı değildir.Çizelge 6'da da verildiği gibi, 3.0-3.5 yaş grubunda kızların ortalama puanı 30,erkeklerin 28; 3.6-3.11 yaş grubunda kızların ortalama puanı 42,erkeklerin 37; 4.0-4.5 yaş grubunda kızların ortalama puanı 43, erkeklerin 42; 4.6-4.11 yaş grubunda kızların ortalama puanı 45, erkeklerin 44; 5.0-5.5 yaş grubunda kızların ortalama puanı 47,erkeklerin 45; 5.6-5.11 yaş grubunda kızların ortalama puanı 48,erkeklerin 46 olarak belirlenmiştir(Bkz. Çizelge 6).

ÇİZELGE 6

FARKLI YAŞ GRUPLARINDAKİ PUANLARIN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI

Yaş Grupları	Cinsiyet	n	En düşük puan	En yüksek puan	\bar{x}	%	SS	sd	t _f	t
3.0-3.5	K	6	24	37	30	37.5	5.96	12	2.179	0.59
	E	8	19	36	28	35.	5.70			
3.6-3.11	K	8	38	49	42	52.5	3.29	34	2.056	2.04
	E	28	26	48	37	46.2	6.48			
4.0-4.5	K	20	33	57	43	53.7	8.57	56	2.021	0.18
	E	38	29	58	42	52.5	8.14			
4.6-4.11	K	36	30	57	45	56.2	6.85	64	1.96	0.56
	E	28	31	56	44	55.	7.17			
5.0-5.5	K	68	32	67	47	58.7	9.05	112	1.96	1.16
	E	46	31	60	45	56.2	9.05			
5.6-5.11	K	52	33	66	48	60.	10.39	120	1.96	1.11
	E	70	32	62	46	57.5	8.95			

Ortalama puanların 100 soru üzerinden değerlendirilmesi yapıldığında, ortalama başarı oranı 3.0-3.5 yaş grubunda kızlarda % 37.5, erkeklerde % 35; 3.6-3.11 yaş grubunda kızlarda % 52.5, erkeklerde % 46.2; 4.0-4.5 yaş grubunda kızlarda % 53.7, erkeklerde % 52.5; 4.6-4.11 yaş grubunda kızlarda % 56.2, erkeklerde % 55; 5.0-5.5 yaş grubunda kızlarda % 58.7, erkeklerde % 56.2; 5.6-5.11 yaş grubunda kızlarda % 60, erkeklerde % 57.5 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın amaçlarında ikinci sırayı teşkil eden "Ad türlerinin ediniminde cinsiyetin rolü nedir?" sorusundan hareketle oluşturulan boş hipotez şöyle ifade edilebilir:

H_0 : Her yaş grubundaki deneklerden alınan ortalama puanlar arasında cinsiyet bakımından fark yoktur.

Yapılan çalışma sonucu Çizelge 6'da da görüldüğü gibi her yaş grubunda kızların aldığı ortalama puanlar, erkeklere nazaran sayı olarak fazladır. Aradaki farkın anlamlı olup olmadığını tespit edebilmek için "t" testi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre her yaş grubunda bulunan kızlarla erkeklerin ortalama puanları arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Buna dayanarak, aynı yaş grubundaki kız ve erkeklerin ad türlerini edinimde gösterdikleri başarı yönünden farklı olmadıkları söylenebilir.

Deneklerin devam ettiği eğitim kurumlarına göre ortalama puanların dağılımına bakıldığında ise ilkökul bünyesindeki ana sınıflarında bulunan deneklerin ortalama puanlarınının 43, ana okullarındakilerin 48, kimsesiz çocuklar yuvasındaki

deneklerin ortalama puanlarınının 36 olduğu gözlenmiştir.(Bkz. Çizelge 7).Bu çizelge hazırlanırken deneklerin tümü gözönünde bulundurulmamıştır.Kurumlar arası farkın kesin,net görülebilmesi,sonucun güvenilir olabilmesi için deneklerin yaş gruplarının ve sayılarınının eşit tutulması uygun görülmüştür. Ama çalışmaya başlandığında 3.0-4.0 yaşları arasındaki çocukların sadece ana okulları,kreş ve yuvalarda buldukları;ana sınıflarında ise 4.0 ve üstü çocuklarınının yer aldığı görülmüştür.Bu yüzden karşılaştırma yapabilmek için denekler belirlenirken,her eğitim kurumunda yer alan 4.0 ile 5.11 yaş arası çocukların içinden tesadüfi örneklem yoluyla 20'şer denek alınması uygun görülmüştür.Ancak bu yaş grubunda kimsesiz çocuklar yuvasından alınan,araştırmanın genel örnekleme içinde 12 çocuk bulunduğu için kurumların karşılaştırılmasında bu kurumdaki 20 yerine 12 çocuk denek olarak alınmıştır(Bkz.Çizelge 7).

ÇİZELGE 7

ORTALAMA PUANLARIN FARKLI EĞİTİM KURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

Eğitim Kurumları	Denek Sayısı	\bar{x}	%
Ana sınıfları	20	43	53.75
Ana okulu-kreş	20	48	60.
Kimsesiz çocuk.yuvası	12	36	45

100 soru üzerinden değerlendirme yapıldığında, ana sınıflarındaki çocukların başarıları % 53.75, ana okulu-kreştekilerin % 60, kimsesiz çocuklar yuvasındaki çocukların başarıları ise % 45 olarak bulunmuştur.

Burada araştırmmanın amaçlarındaki 3. soru olan "Ad türlerinin ediniminde, farklı kurumlara devam eden çocuklar arasında bir fark var mıdır?" sorusuna cevap alınmıştır. Oluşturulan boş hipotez şudur:

H_0 : Farklı kurumlara devam eden deneklerden alınan ortalama puanlar arasında bir fark yoktur.

Oysa Çizelge 7'de de görüldüğü üzere farklı kurumlara devam eden denekler arasında aldıkları puanlar bakımından fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu farkın anlamlılığını kontrol etmek için "t" testi uygulanmıştır. Her üç kurum için yapılan ikili karşılaştırmada aradaki farklar .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (Ekz. Çizelge 7/a).

ÇİZELGE 7/a

FARKLI KURUMLARA DEVAM EDEN DENEKLERİN ORTALAMA PUANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Kurumlar	\bar{x}	SS	sd	$t_{\bar{f}}$	t
Ana sınıfı	43	6.06	38	2.021	2.97*
Ana okulu-kreş	48	8.66			
Ana okulu	48	8.66	30	2.042	4.21*
Kim.ço.yuva.	36	5.34			
Ana sınıfı	43	6.06	30	2.042	2.54*
Kim.ço.yuva.	36	5.34			

* $p < .05$

Çizelge 7/a'daki sonucu daha açık bir dille, ana okullarında bulunan deneklerin bu çalışmada elde ettikleri ortalama puanlar daha yüksektir şeklinde ifade edebiliriz. Ortalama ham puanlar büyükten küçüğe doğru dizildiğinde kurumlar arasında;

1. Ana okulları-kreş,

2. Ana sınıfları,

3. Kimsesiz çocuklar yuvası şeklinde bir sıralama ortaya çıkmıştır. Bunun nedenleriyle ilgili olarak şu yorumlar yapılabilir:

Ana okullarında-kreşlerde belirli bir aylık ücret söz konusudur. Ana sınıflarında velilerden kayıt parası ve yiyecek katkısı alınmaktadır. Kimsesiz çocuklar yuvası ise kimsesiz çocukların devlet tarafından barındırıldığı kurumdur. Bu duruma göre ücretli ana okullarına ve kreşlere daha çok sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının devam etmesi olası gibi görülmektedir. Dolayısıyla kültür seviyesi de yükselecek, böylece buradan alınan deneklerin doğru cevap verme olasılığı da artacaktır.

Kimsesiz çocuklar yuvasındaki çocukların ailelerinin olmayışı, buldukları kurumda barındırma ve korumanın eğitimden önce gelmesi bu yönde onları diğerlerine nazaran başarısız kılabilir. Nitekim bu kurumdaki çocukların genellikle gelişimleri yavaş olmaktadır. Bu da şüphesiz zeka ve dil gelişimlerini de etkilemektedir (Eskişehir Kehberlik ve Araştırma Merkezi inceleme kayıtları). Böylece bu kurumdaki

deneklerin başarısının düşük olması buna bağlanabilir.

Çalışmada deneklere her ad türünden 5'er sözcük sunulmuştur. Bu ad türlerinden alınan cevaplar ayrı ayrı toplanıp denek sayısına bölüldüğünde her ad türü için ortalama bir puan saptanmıştır. Bu puanların ad türlerine göre farklılık gösterdiği gözlenmiştir (Bkz. Çizelge 8).

ÇİZELGE 8

FUANLARIN AD TÜRLERİNE DAĞILIMI

Ad Türleri	Soru Sayısı	\bar{x}
Toplumsal statü adları	5	4
Eşya	5	3
Yiyecek-içecek	5	3
Vücut-sağlık	5	3
Renk	5	4
Taşıt	5	3
Hayvan	5	3
Oyun-spor	5	3
Doğa-zaman	5	2
Türemiş	5	2
Özel	5	2
Yalın-tekil	5	2
Bileşik	5	2
Çoğul	5	2
Soyut	5	2
İş-eylem	5	2

Buna göre toplumsal statü adlarında ortalama puan 4, eşya, yiyecek-içecek ve vücut-sağlık adlarında ortalama puanlar 3; renk adlarında 4; taşıt, hayvan ve oyun-spor adlarında ortalama puanlar 3; doğa-zaman, türemiş, özel, yalın-tekil, bileşik, çoğul, soyut, iş-eylem adlarında ise ortalama puanlar 2 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara bakarak, 3-6 yaş grubu çocuklarının ad edinim gelişimlerinde toplumsal statü adlarının ön sırada yer aldığı görülebilir. Bunun gerekçesi olarak bireylerin dünyaya gözünü açtıkları andan itibaren toplum içine girmeleriyle önce çevresindekileri tanımaya başladıkları gösterilebilir.

Ad türlerindeki ortalama puanların yaş gruplarına göre dağılımı Çizelge 8/a'da görülmektedir (Bkz. sayfa 37). Çizelge 8 ve 8/a'da da görüldüğü gibi, deneklerin ad türlerini edinimlerinde belirli bir sıra vardır. Çalışmada sunulan sıralama ile çalışma sonucu elde edilen sıralama karşılaştırıldığında, 12 ad türünün iki sıralamada da aynı sırada yer aldığı gözlenmiştir. Bunlar, toplumsal statü, taşıt, hayvan, oyun-spor, doğa-zaman, türemiş, özel, yalın-tekil, bileşik, çoğul, soyut ve iş-eylem adlarıdır. Ad türlerinden 12/16'sinin aynı sırada yer alma durumunu % olarak ifade etmek gerekirse, % 75 düzeyinde ilk sunulan sıralamanın doğrulandığı söylenebilir. Araştırma sonucu ortaya çıkarılan sıralama, her ad türü için, her yaş grubundaki ortalama puanların toplamının yaş grubu sayısına bölünüp, bunların büyükten küçüğe doğru dizilmesiyle belirlenmiştir (Bkz. Çizelge 8/b).

ÇİZELGE 8/a
FARKLI AD TÜRLERİNDEKİ ORTALAMA PUANLARIN
YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

Ad Türleri	Yaş Grupları					
	3.0-3.5	3.6-3.11	4.0-4.5/4.6-4.11	5.0-5.5	5.6-5.11	
Top. statü	2	4	4	4	4	4
Eşya	3	3	3	3	3	3
Yiye. içecek	2	3	3	3	3	3
Vücut-sağ.	3	3	4	4	4	4
Renk	2	3	4	4	4	4
Taşıt	2	3	3	3	3	3
Hayvan	3	3	3	3	3	4
Oyun-spor	1	3	3	3	3	3
Doğa-zaman	1	2	2	2	2	2
Türemiş	1	2	2	3	3	3
Özel	1	2	3	3	3	3
Yalın-tekil	1	2	2	2	2	2
Bileşik	2	2	1	2	2	3
Çoğul	2	2	2	2	3	3
Soyut	1	1	2	2	2	2
İş-eylem	1	1	1	2	2	2

ÇİZELGE 8/b

BİLİNME DÜZEYLERİNE GÖRE AD TÜRLERİ SIRALAMASI

Sıra No	Sunulan Sıralama	Araştırma Sonucu Belirlenen Sıralama
1	<u>Toplumsal statü</u>	<u>Toplumsal statü</u>
2	Eşya	Renk
3	Yiyecek-içecek	Eşya
4	Vücut-sağlık	Yiyecek-içecek
5	Renk	Vücut-sağlık
6	<u>Tasıt</u>	<u>Tasıt</u>
7	<u>Hayvan</u>	<u>Hayvan</u>
8	<u>Oyun-spor</u>	<u>Oyun-spor</u>
9	<u>Doğa-zaman</u>	<u>Doğa-zaman</u>
10	<u>Türemiş</u>	<u>Türemiş</u>
11	<u>Özel</u>	<u>Özel</u>
12	<u>Yalın-tekil</u>	<u>Yalın-tekil</u>
13	<u>Bilesik</u>	<u>Bilesik</u>
14	<u>Çoğul</u>	<u>Çoğul</u>
15	<u>Soyut</u>	<u>Soyut</u>
16	<u>İş-eylem</u>	<u>İş-eylem</u>

(Aynı sırayı paylaşan ad türlerinin altları çizilmiştir.)

Elde edilen son sıralamanın yaş gruplarına göre nasıl bir görünüm oluşturduğu ise Çizelge 8/c'de aktarılmıştır.

ÇİZELGE 8/c

ARAŞTIRMA SONUCU BELİRLENEN AD TÜRLERİ SIRALAMASININ
YAŞLARA GÖRE DAĞILIMI *

Sıra No	Y A Ş G R U P L A R I					
	3.0-3.5	3.6-3.11	4.0-4.5	4.6-4.11	5.0-5.5	5.6-5.11
1	E.	T.S	T.S	T.S	T.S	T.S
2	V.S	E.	V.S	V.S	V.S	V.S
3	H.	Y.İ	R.	R.	R.	R.
4	T.S	V.S	E.	E.	E.	H.
5	Y.İ	R.	Y.İ	Y.İ	Y.İ	E.
6	R.	Ta.	Ta.	Ta.	Ta.	Y.İ
7	Ta.	H.	H.	H.	H.	Ta.
8	B.	O.S	O.S	O.S	O.S	O.S
9	Ç.	D.Z	Ö.	Tü.	Tü.	Tü.
10	O.S	Tü.	D.Z	Ö.	Ö.	Ö.
11	D.Z	Ö.	Tü.	D.Z	Ç.	B.
12	Tü.	Y.T	Y.T	Y.T	D.Z	Ç.
13	Ö.	B.	Ç.	B.	Y.T	D.Z
14	Y.T	Ç.	S.	Ç.	B.	Y.T
15	S.	S.	B.	S.	S.	S.
16	İ.E	İ.E	İ.E	İ.E	İ.E	İ.E

*(Çizelgedeki kısaltmalarla ilgili bilgi sf.40'da verilmiştir)

Çizelge 8/c'deki kısaltmalar aşağıda sunulmuştur:

T.S:Toplumsal Statü adları		D.Z:Doğa-Zaman adları	
E. :Eşya	"	Tü.:Türemiş adlar	
Y.I:Yiyecek-İçecek	"	Ö. :Özel	"
V.S:Vücut-Sağlık	"	Y.T:Yalın-Tekil	"
R. :Renk	"	B. :Bileşik	"
Ta.:Taşıt	"	Ç. :Çoğul	"
H. :Hayvan	"	S. :Soyut	"
O.S:Oyun-Spor	"	İ.E:İş-Eylem	"

Her ad türünde deneklere sunulan 5 sözcük bilinme düzeyleri bakımından kolaydan zora doğru dizilmiştir. Bu dizim sırasında "Sözcük Dağarcığında Yapılaşma" (Şahin, 1981) adlı araştırma tezinden yararlanılmıştır. Söz konusu tezde araştırma sonucu kullanım sıklığı sayı olarak yüksek bulunan sözcükler, bu araştırmada kolay bilinen; kullanım sıklığı sayı olarak düşük bulunan sözcükler ise zor bilinen olarak kabul edildiği daha önce belirtilmişti. Buradan yola çıkılarak ad türlerinden seçilen ve kullanım sıklığına göre bir başka deyişle zorluk derecesine göre sıralanan sözcükleri doğru bilen deneklerin değerlendirme sonuçları sırasıyla Çizelge 9 , 9/a , 9/b , 9/c , 9/d , 9/e'de genel olarak ve her sözcük için ayrı ayrı sunulmuştur.

ÇİZELGE 9

AD TÜRLERİNDEKİ SÖZCÜKLERİN BİLİNME DÜZEYLERİ

Ad Türleri	Doğru Bilen Denek Sayısı				
	1.sözcük	2.sözcük	3.sözcük	4.sözcük	5.sözcük
Toplumsal statü	350	318	292	288	250
Eşya	370	220	206	188	188
Yiyecek-içecek	276	230	224	220	140
Vücut-sağlık	322	316	310	234	192
Renk	330	280	326	296	246
Taşıt	366	330	180	118	98
Hayvan	350	262	310	162	190
Oyun-spor	303	300	255	141	74
Doğa-zaman	194	136	106	156	184
Türemiş	312	280	200	116	116
Özel	230	319	269	123	79
Yalın-tekil	190	180	128	112	124
Bileşik	286	236	226	72	58
Çoğul	284	200	194	146	132
Soyut	88	258	114	128	108
İş-eylem	200	212	106	68	64

ÇİZELGE 9/a
AD TÜRLERİNDE 1. SIRADA YER ALAN SÖZCÜKLERİN
BİLİNME DÜZEYLERİ

Ad Türleri	Sözcük	Doğru Bilen Denek Sayısı	%
T.S	baba	350	92.1
E.	TV	370	97.3
Y.I	su	276	72.6
V.S	aşı	322	84.7
R.	sarı	330	86.8
Ta.	bisiklet	366	96.3
H.	köpek	350	92.1
O.S	top	303	79.7
D.Z	gece	194	51.4
Tü.	oyuncak	312	82.1
Ö.	Ali	230	60.5
Y.T	masa	190	50.
B.	ayakkabı	286	75.2
Ç.	buket	284	74.7
S.	tatil	88	23.1
İ.E	yağış	200	52.6

ÇİZELGE 9/b

AD TÜRLERİNDE 2. SIRADA YER ALAN SÖZCÜKLERİN
BİLİNME DÜZEYLERİ

Ad Türleri	Sözcük	Doğru Bilen Denek Sayısı	%
T.Ş	nine	318	83.6
E.	elbise	220	57.8
Y.İ	üzüm	230	67.5
V.Ş	göz	316	83.1
R.	yeşil	280	73.6
Ta.	helikopter	330	86.8
H.	fare	262	68.9
O.Ş	uçurtma	300	78.9
D.Z	rüzgar	136	35.7
Tü.	öğrenci	280	73.6
Ö.	Keloğlan	319	83.9
Y.T	cüzdan	180	47.3
B.	dolmakalem	236	62.1
Ç.	siseler	200	52.6
S.	kuvvet	258	67.8
İ.E	yarış	212	55.7

ÇİZELGE 9/c
AD TÜRLERİNDE 3. SIRADA YER ALAN SOZCÜKLERİN
BİLİNME DÜZEYLERİ

Ad Türleri	Sözcük	Doğru Bilen Denek Sayısı	%
T.S	arkadaş	292	76.8
E.	palto	206	54.2
Y.f	mantar	224	58.1
V.S	yara	310	81.5
R.	kırmızı	326	85.7
Ta.	otobüs	180	47.3
H.	kelebek	310	81.5
O.S	kukla	255	67.1
D.Z	yaz	106	27.8
Tü.	eğlence	200	52.6
Ö.	Dünya	269	70.7
Y.T	file	128	33.6
B.	karakol	226	59.4
Ç.	limonlar	194	51.
S.	merak	114	30.
İ.E	çalışma	106	27.8

ÇİZELGE 9/d
AD TÜRLERİNDE 4. SIRADA YER ALAN SÖZCÜKLERİN
BİLİNME DÜZEYLERİ

Ad Türleri	Sözcük	Doğru Bilen Denek Sayısı	%
T.S	şoför	288	75.7
E.	maşa	188	49.4
Y.I	reçel	220	57.8
V.S	syak	234	61.5
R.	mavi	296	77.8
Ta.	gemi	118	31.
H.	kurbega	162	42.6
O.S	güreş	141	37.1
D.Z	takvim	156	41.
Tü.	kitaplık	116	30.5
Ö.	Tekir	123	32.3
Y.T	lamba	112	29.4
B.	kartopu	72	18.9
Ç.	bande	146	38.4
S.	peri	128	33.6
İ.E	deney	68	17.8

ÇİZELGE 9/e
AD TÜRLERİNDE 5. SIRADA YER ALAN SÖZCÜKLERİN
BİLİNME DÜZEYLERİ

Ad Türleri	Sözcük	Doğru Bilen Denek Sayısı	%
T.S	öğretmen	250	65.7
E.	defter	188	49.4
Y.İ	pastırma	140	36.8
V.S	iskelet	192	50.5
R.	mor	246	64.7
Ta.	vagon	98	25.7
H.	balina	190	50.
O.S	voleybol	74	19.4
D.Z	göl	184	48.4
Tü.	onarım	116	30.5
Ö.	Japon	79	20.7
Y.T	naftiye	124	32.6
B.	külkedisi	58	15.2
Ç.	sürü	132	34.7
S.	hayret	108	28.4
İ.E	dayanışma	64	16.8

Çizelge 9'la ilgili tüm alt çizelgelere bakıldığında, renk, hayvan, oyun-spor, özel, yalın-tekil ve soyut ad türlerinin dışında kalan ad türlerinde bilinme düzeyleri bakımından 1. sözcükten 5.ye doğru, bunları bilen denek sayısında bir azalma gözlenmektedir. Bu durumun gözlenemediği ad türlerinde ise çok zıd bir durum görülmektedir. 2. ve 4. sıra arasında yer alan sözcükler arasında beklenen dizinsel ilişki bulunmamasına rağmen, genelde 1. sözcüklerin bilinme düzeylerinin 5. sözcüklere nazaran daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Sözcüklerin dizimindeki bu durumun gözlenmesi tezinden yararlanılan Şahin(1981)'in ilkökul çocukları için kullanım sıklığığını belirlediği sözcüklerin 3-6 yaş grubu için de geçerli olduğu varsayımını büyük ölçüde doğrulamıştır.

Çalışmada ad sözcüklerinin denekler tarafından doğru bilinmesinde somut ve soyut adlar arasında fark olup olmadığı incelenmiş ve Çizelge 10'da görüldüğü gibi somut sözcükleri bilenlerin sayılarınının soyut sözcükleri bilen deneklere oranla yüksek olduğu gözlenmiştir(Bkz.Çizelge 10).

ÇİZELGE 10

SOMUT VE SOYUT SÖZCÜKLERİN BİLİNME DÜZEYİ

Ad Türü	Sözcük Sayısı	Doğru Bilen	%	t ₁	t
Somit	30	249	65.5	1.96	8.78*
Soyut	5	139	35.5		

* $p < .05$

Burada soyut adlarla somutlar arasında karşılaştırma yapılırken; II. bölümde yer alan 'veriler ve toplanması' alt başlığı altında da belirtildiği gibi somut adlar somut tür adlarından belirlenmiştir. Bunlar toplumsal statü, eşya, vücut-sağlık, yiyecek-içecek, hayvan ve taşıt adlarıdır. Ortalama doğru bilen denek sayısı belirlenirken, çizelge 9'un alt çizelgelerinde sözedilen ilgili ad türündeki her sözcüğün doğru bilen denek sayıları toplanıp 5'e bölünmesi yolu izlenmiştir. Burada belirlenen hipotez şöyledir:

H₀: Soyut ve somut sözcüklerin denekler tarafından bilinme düzeyleri arasında farklılık yoktur.

Toplam 380 denekten 249'u somut adları doğru bilir-ken, 139'u soyut adları doğru bilmişlerdir. Bu sonuca göre, somut adların bilinmesinde denekler, soyuta göre daha başarılıdır diyebiliriz. Somut adları bilenler toplam deneklerin % 65.5'ini; soyut adları bilenler ise % 36.5'ini oluşturmaktadır. Buradaki başarı oranları arasındaki farkın anlamlılığı 'oran farkları' testi ile denenmiş, t değeri 8.78 olarak saptanmıştır. Böylece somutlarla soyut sözcükler arasındaki bilinme oranı farkı .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Elde edilen bulgular, Piaget'nin de dil gelişimini açıklarken belirttiği gibi, somut işlemler döneminin soyut işlemler döneminden önce geldiği görüşünü desteklemektedir.

Türemiş adlarla yalın-tekil adların bilinme düzeyleri arasındaki fark Çizelge 11'de sunulmuştur.

ÇİZELGE 11

TÜREMİŞ VE YALIN-TEKİL ADLARININ BİLİNME DÜZEYLERİ

Ad Türü	Sözcük Sayısı	Doğru Bilen	%	t ₁	t
Türemiş	5	204	53.6		
Yalın-tekil	5	146	38.4	1.96	4.47*

* $p < .05$

Buradaki boş hipotez şöyle dile getirilebilir:

H_0 :Türemiş adlarla yalın-tekil adların,denekler tarafından bilinme düzeyleri arasında farklılık yoktur.

Çizelge 11'e bakıldığında ise türemiş adları,yalın-tekil adlara nazaran daha çok sayıda denegın doğru cevapladığı görülmektedir.Toplam 380 denekten 204'ü türemiş adları 146'sı yalın-tekil adları doğru bilmişlerdir.Yüzde olarak hesaplandığında ise türemiş adları bilenler toplam deneklerin % 53.6'sını; yalın-tekil adları bilenler % 38.4'ünü oluşturmaktadır.

Başarılı olanların yüzdeleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirleyebilmek için 'oran farkları'testi kullanılmıştır.Test sonucunda t değeri 4.47 bulunmuştur. Bu değer .05 düzeyinde anlamlı kabul edilmektedir.O halde, türemiş adları 3-6 yaş arası çocuklarının yalın-tekil adlara göre daha çok bildikleri söylenebilir.Yalın-tekil adların türemiş adlara oranla daha çok bilineceği beklenirken,

bunun tersine bir bulgu ile karşılaşılmiştir. Ne var ki, bu ilginç sonucun nedenlerine ilişkin bir yorum yapılamamıştır. Bu konuda ileride ayrıca bir çalışma yapılması düşünülmektedir.

Bileşik adlarla, çoğul adlarda ise takı alan ve almayan sözcüklerin bilinme düzeyleri irdelenmiştir. (Bkz. Çizelge 12 ve 13).

ÇİZELGE 12

BİLEŞİK ADLARDA TAKI ALANLA ALMAYANLAR ARASINDAKİ BİLİNME DÜZEYİ

Bileşik Adlar	Sözcük Sayısı	Doğru Bilen	%	t _z	t
Takı alanlar	3	195	27.6		
Takı almayanlar	2	232	61.	1.96	10.12*

* p < .05

ÇİZELGE 13

ÇOĞUL ADLARDA TAKI ALANLA ALMAYANLAR ARASINDAKİ BİLİNME DÜZEYİ

Çoğul Adlar	Sözcük Sayısı	Doğru Bilen	%	t _z	t
Takı alanlar	3	197	51.8		
Takı almayanlar	3	187	49.2	1.96	0.76

Bileşik ve çoğul adlarla ilgili boş hipotezler aşağıda verilmiştir:

H_0 (Bileşik ad) :Bileşik adlarda takı alanla almayan sözcüklerin denekler tarafından bilinme düzeyleri arasında fark yoktur.

H_0 (Çoğul ad) :Çoğul adlarda takı alanla almayan sözcüklerin denekler tarafından bilinme düzeyleri arasında fark yoktur.

Oysa çizelgelere bakıldığında,şu sonuçlar bulunmuştur:

Bileşik adlarda takı alanları 380 denek içinde 195 kişi,takı almayan sözcükleri 232 kişi bilmıştır.Çoğul adlarda takı alan sözcükleri bilenler 197,takı almayanları bilenler 187 kişidir.Yüzde oranlamasına gidildiğinde bileşik adlarda takı alan sözcükleri bilenlerin,toplam deneklerin % 27.6'sını,takı almayan sözcükleri bilenlerin toplam deneklerin % 61'ini oluşturduğu gözlenmiştir.Çoğul adlarda ise takı alan sözcükleri bilenler,toplam deneklerin % 51.8'ini,takı almayan sözcükleri bilenler toplam deneklerin % 49.2'sini oluşturmaktadır.

Takı alanla almayan çoğul ve bileşik adları bilenler arasındaki oran farklarının anlamlılığı 'oran farkları'testi ile denenmiştir.Buna göre bileşik adlarda t değeri 10.12 çoğul adlarda t değeri 0.76 bulunmuştur.Bileşik adlarda takı alanla almayanlar arasındaki başarı farkı .05 düzeyinde anlamlı bulunmasına rağmen çoğul adlardaki takı alanla almayan sözcüklerin bilinmesindeki başarı farkı anlamlı kabul

edilmemiştir. Buna dayanarak, bileşik adlarda takı almayan sözcüklerin takı alanlara oranla daha çok bilindiği ama çoğul adlarda böyle bir durumun söz konusu olmadığı söylenebilir. Bileşik adlarda takı almayan sözcükleri bilenlerin fazla olmasında etken olarak düşünülebilecek şu yorum yapılabilir:

Bileşik adlarda takı alan sözcüklerde genellikle takı son sözcüğe eklenmektedir. Örneğin, ayakkabı, aslanagzı, suççeği (Hatiboğlu, 1972) Dolayısıyla, son sözcükteki bu takı son etkisini pekiştirebilir, bir vurgulamaya neden olabilir. Böylece çocuk, son sözcüğü ayrı olarak algılayıp, bütün halindeki sözcüğün gerçek anlamından sapabilir. Oysa, takı almayan bileşik adların adeta kaynaşmış, kalıplaşmış bir anlatımı yansıttıkları söylenebilir. Çoğul adlarda takının, çoğulluğu belirtmede pekiştireç rolü oynadığı, takısız sözcüklerin ise direk o objeyi adlandırdığı için takı alanla almayan sözcüklerin bilinme düzeylerinde bir farklılığın olmadığı düşünülebilir.

Sözcük uzunluğuna göre başarı durumuna bakıldığında kısa sözcüklerin bilinme düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Bkz. Çizelge 14).

I. bölümde yer alan amaçların sonuncusunu oluşturan "Adların ediniminde sözcük uzunluğunun etkisi var mıdır?" sorusuna cevap aranırken şu hipotez geliştirilmiştir:

H_0 : Ad türlerinin denekler tarafından doğru olarak bilinmesinde sözcüklerin uzunluğunun bir etkisi yoktur.

Çizelge 14'te de görüldüğü gibi uzun ve kısa sözcükleri bilen denekler arasında sayı olarak farklılık vardır.

ÇİZELGE 14

SÖZCÜK UZUNLUĞUNA GÖRE AD TÜRLERİNİN
BİLİNME DÜZEYİ

Sözcük Sayısı	Sözcüklerdeki Ses Sayısı	Doğru Bilen Denek Sayısı	%	t ₁	t
42	2-5	233	61.3		
38	6-10	198	52.1	1.96	2.7*

* $p < .05$

Bu çizelge düzenlenirken, sözcüklerde bulunan sesler sayılarak kısa ve uzun olarak 2 grup altında toplanmıştır. Buna göre ilk grupta yer alan sözcükler 2-5 sestem, ikinci grupta yer alan sözcükler ise 6-10 sestem olmaktadır. Kısa sözcükleri bilen denek sayısı 233, uzun sözcükleri bilen denek sayısı 198 olarak bulunmuştur.

Kısa sözcükleri bilenler toplam deneklerin % 61.3'ünü, uzun sözcükleri bilenler ise toplam deneklerin % 52.1'ini oluşturmaktadır. Başarı oranları arasındaki bu farklılığın anlamlılığını test etmek amacıyla 'oran farkları' testi uygulanmış ve t değeri 2.7 olarak tespit edilmiştir. Bu değer .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Elde edilen sonuçlara göre, adların ediniminde sözcük uzunluğunun etkisinden sözedilebilir. Bir başka deyişle kısa sözcüklerin uzun sözcüklere oranla bilinme düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu konuda eğitimcilerin çoğunun çocukların kısa sözcükleri daha çabuk öğrendiği görüşünü paylaştıkları gözlenmiştir (Günçe, 1979).

Bu araştırmada genel olarak deneklerin başarı durumlarına bakıldığında, 80 sorunun tamamına hiç bir denegin cevap verememesinin nedenleri arasında ise şunlar sayılabilir:

1. Resimler ilgili sözcüğün temel anlamını yansıtmayabilir.

2. Çalışmanın yapıldığı ortam uygun hale getirilmeye çalışılmasına rağmen, test uygulama için gerekli olan koşullar tam olarak yerine getirilememiş olabilir.

3. Bir sözcüğün ilgili resmi ile seçenek resimleri arasında çok yakın bir ilişki olabilir.

4. Çocuklar çalışma esnasında okul ortamında olduğu için dikkatlerini tam olarak yoğunlaştıramamış olabilirler.

5. Verilen sözcükler deneklere farklı çağrışım yaptırmış olabilir.

B Ö L Ü M IV

ÖZET-YARGI VE ÖNERİLER

Özet

Araştırmanın amacı, 1986-1987 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubu çocuklarının ad bildiren sözcüklerin edinim gelişimini dolayısıyla ad türlerini öğrenme sıralarını belirlemektir.

Eskişehir il merkezinde 1985-1986 öğretim döneminde -Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü istatistiklerine göre- okul öncesi eğitim kurumlarından ilkokul bünyesindeki ana sınıflarında 962, ana okulu ve kreşlerde 478 kimsesiz çocuklar yuvasında ise 81 çocuk olduğu gözlenmiştir. Bu 3 gruptan 1/4 oranında olmak üzere denekler eşit olasılık (random) yoluyla belirlenmiştir. Buna göre araştırma örneklemini 190 kız, 190 erkek olmak üzere toplam 380 öğrenci oluşturmaktadır. Bunlardan 240'ı ana sınıflarında, 120'si ana okul ve kreşlerde, 20'si ise kimsesiz çocuklar yuvasına devam etmektedir.

Çalışmada denekler yaşlarına göre 6'şar aylık olmak üzere 6 gruba ayrılmıştır. Daha sonra araştırmanın amacını gerçekleştirebilmek için bir araç geliştirilmiştir.

Aracın hazırlanıp geliştirilmesi safhasında öncelikle Türk dilinde bulunan adlar çeşitli kaynaklar taranıp elde edilen bilgilere dayanarak türlerine ayrılmış ve bir sınıflamaya gidilmiştir.

Çalışmada 16 ad türü ele alınmıştır. Bu ad türlerini yansıtabilecek örnek sözcükler seçilirken Şahin'in "Sözcük Dağarcığında Yapılaşma" adlı araştırma tezinden yararlanılmıştır. Şahin'in araştırmasında kullanım sıklığı fazla olan sözcükler en çok bilinen sözcükler olarak kabul edilmiş ve buna göre 5'li bir dereceleme yapılmıştır. Ayrıca sözcüklerin seçiminde resimlenebilirlik özelliği de dikkate alınmıştır. Her sözcük için aynı yöntemle 3'er seçenek sözcük daha belirlenmiştir. Bu sözcükler araştırmacı tarafından okul öncesi yayınlarından yararlanılarak 'siyah-beyaz' resimleştirilmiştir.

Hazırlanan araç önce 20 kişilik bir gruba uygulanarak denenmiş, gerekli düzeltme ve değiştirmeler yapılmıştır. Uygulama sırasında deneklerden hazırlanan yönerge doğrultusunda kendilerine sözel olarak bir kez söylenen sözcüğün karşılıdığı resmi bir sayfa üzerinde yer alan dört resim arasından bulup göstermesi istenmiştir. Her doğru cevap için bir puan verilmiştir. Çalışmada 380 deneye uygulama yapılmış ve deneklere 16 ad türünde beşer sözcük olmak üzere toplam 80 sözcük sunulmuştur.

Araştırmadaki ad türleri deneklere sunum sırasına göre; Toplumsal statü adları, eşya adları, yiyecek-içecek

adları, vücut ve sağlıkla ilgili adlar, renk adları, taşıt adları, hayvan adları, oyun ve sporla ilgili adlar, doğa ve zamanla ilgili adlar, türemiş adlar, özel adlar, yalın ve tekil adlar, bileşik adlar, çoğul adlar, soyut adlar, iş ve eylem adlarıdır.

Daha sonra elde edilen verilerin anlamlılıkları türlerine göre "t" ve "Oran Farkları" testiyle .05 düzeyinde ve çift yönlü sınınanmıştır.

Araştırma sonucundaki bulgular araştırmancının sorularına paralel olarak verilmiştir. Buna dayalı olarak yargılara varılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Uygulama sonucunda cevaplar değerlendirildiğinde yaş gruplarına göre ortalama ham puanların bir başka deyişle doğru cevap sayılarının belirli bir sıra izlediği yani yaş grupları büyüdükçe puanların arttığı gözlenmiştir. Buna göre 3.0-3.5 yaş grubundaki ortalama başarı yüzde 36.25, 3.6-3.11 yaş grubunda yüzde 50, 4.0-4.5 yaş grubunda yüzde 53.75, 4.6-4.11 yaş grubunda yüzde 56.25, 5.0-5.5 yaş grubunda yüzde 57.5, 5.6-5.11 yaş grubunda ise ortalama başarı yüzde 58.75'dir.

Ortalama puanların cinsiyete göre dağılımında kızlar lehine bir fark görülmekle birlikte bu fark "t" testiyle kontrol edildiğinde anlamlı bulunmamıştır.

Deneklerin devam ettiği eğitim kurumlarına göre ortalama puanların dağılımına bakıldığında ise ilkökul bünyesindeki ana sınıflarında bulunan deneklerin ortalama

puanlarının 43, başarı oranının yüzde 53.75, ana okulu ve kreştekilerin ortalama puanının 48, başarı oranının yüzde 60, kimsesiz çocuklar yuvasındaki deneklerin ortalama puanlarının 36, başarı oranlarının yüzde 45 olduğu gözlenmiştir.

Ad türlerinin bilinme düzeylerine bakıldığında toplumsal statü bildiren adların ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Bunu renk ve eşya adları izlemektedir. Çoğul, soyut ve iş-eylem bildiren adlar en son üç sırada yer almaktadır.

Çalışmada ad sözcüklerinin denekler tarafından doğru bilinmesinde somut ve soyut adlar arasında fark olup olmadığı incelenmiş, somut sözcükleri 249 denek, soyut sözcükleri 139 denek doğru olarak bilmıştır.

Ad türlerinden türemiş adların yalınlarla oranla bilinme düzeyleri karşılaştırıldığında türemiş adları 204 denek, yalın ve tekil adları 146 denek doğru olarak bilmıştır.

Ayrıca çoğul ve bileşik adlar takı alan ve almayan şeklinde bilinme düzeyleri bakımından incelenmiş, bileşik adlarda takı almayansözcüklerin, çoğul adlarda ise takı alan sözcüklerin daha çok bilindiği gözlenmiştir.

Deneklere sunulan sözcüklerin uzunluklarına göre de bilinme düzeyleri araştırılmış, 2-5 sestem oluşan kısa sözcükleri 233 denek, 6-10 sestem oluşan sözcükleri 198 denek doğru olarak bilmıştır.

Yargılar

Araştırma sonucunda bulgulara dayanılarak varılan yargılar şöyle sıralanabilir:

1. Deneklerin ad bildiren sözcüklere verdikleri doğru cevapların sayısı yaş grubu büyüdükçe artmaktadır. Bu durum yaşla ad edinim düzeyinin doğru orantılı olduğunu göstermektedir.

2. Kızların doğru cevapları erkeklere oranla fazla olmasına rağmen bu fark çok büyük olmadığı için cinsiyet ad bildiren sözcüklerin ediniminde önemli bir rol oynamamaktadır.

3. Deneklerin verdikleri cevaplar buldukları kurlara göre farklılık göstermektedir.

4. Sözcük türlerinden alınan doğru cevaplar arasında fark vardır. O halde 3-6 yaş grubu çocuklarında ad edinimi belli bir sıraya göre gerçekleşmektedir.

5. 3-6 yaş grubu çocuklarının somut sözcükleri bilme düzeyi soyutlara oranla daha yüksektir.

6. Ad türlerinde türemiş adlar yalın ve tekil olanlara nazaran daha fazla bilinmektedir.

7. Bileşik adlarda takı almayan, çoğul adlarda ise takı alan sözcüklerin bilinme düzeyi daha yüksektir.

8. 3-6 yaş grubu çocuklarının kısa sözcükleri bilme düzeyleri uzunlara oranla daha yüksektir.

Öneriler

Araştırmanın bulguları dikkate alınarak öneriler iki ana başlık altında toplanmıştır.

I. Eğitime ve Uygulamaya yönelik Öneriler:

1. Çalışmada deneklere sunulan 80 sözcüğün tamamına ya da buna yakın sayıda sözcüğün bilinmemesinden hareketle okul öncesi kurum öğretmenleri kavram geliştirme ve adların kazandırılmasına önem vermelidirler.

2. Çoğul, soyut, iş-eylem adları ile uzun sözcüklerin bilinme düzeyleri de düşük olduğu için yine bu kurumlarda bu konulara da ağırlık verilmelidir.

II. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler:

1. Yapılacak yeni bir çalışmada sözcükler, adların sunum sırası-sınıflaması ve yaş grupları yeniden düzenlenebilir.

2. Adlarda olduğu gibi diğer sözcük türlerinin edinim gelişimi de incelenebilir.

3. Okul öncesi kurumlara devam etmeyen 3-6 yaş grubuna aynı çalışma uygulanarak durum karşılaştırılabilir.

4. Peabody testiyle birlikte bu çalışma da uygulanarak aradaki farka bakılabilir.

5. Bu çalışmalar yaygınlaştırılıp, standardizasyonu yapılarak alanda kullanılabilecek bir ölçek haline getirilebilir.

EK A

İZİN VE ORAFLAR

T.C

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı :412/412

Tarih :6.11.86

İlgili Makama,

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin HOŞCAN"Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 3-6 Yaş Grubu Çocuklarının Dil Gelişimlerinde Ad Bildiren Sözcükleri Edinimlerini Belirleme" konulu yüksek lisans tezini hazırlamaktadır.Söz konusu tezde,bu yaş grubu çocuklarıyla bir çalışma yapılması gerekmektedir.Bu amaçla Es-kişehir'de örnekleme dahil okullarda çalışmasını sürdürebilmesi için kendisine gerekli iznin verilmesini ve yardımcı olunmasını arz ve rica ederim.

Okulların Adları

Gazi İlkokulu

Murat Atılğan İlkokulu

Huzur İlkokulu

Edebali İlkokulu

İki Eylül İlkokulu

Doç.Dr.Fazıl TEKİN

Enstitü Müdürü

(İmza)

Halil Yasin İlkokulu
Ziya Gökalp İlkokulu
Kutipoğlu İlkokulu
İbrahim Karaoğlanoğlu İlkokulu
Barbaros İlkokulu
Ertuğrulgazi İlkokulu
Endüstri Meslek Lisesi
Kız Meslek Lisesi
Olgunlaşma Enstitüsü
PTT Kreşİ
DDY (TÜLOMSAŞ) Kreşİ
Gözde Ana okulu
Ana. Üniversitesi Çocuk Yuvası
S.S.Y.B. Ço. Es. Kur. Kreşİ
S.S.Y.B Ço. Es. Kur. Kim. Ço. Yuvası

EK A-devam

T.C

ESKİŞEHİR İLİ

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğü
Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü

Sayı :

Tarih :

Konu :

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğüne

Eskişehir

Merkezimiz elemanlarından Yasemin Hoşcan'ın "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 3-6 Yaş Arası Çocuklarının Ad Bildiren Sözcükleri Edinim Gelişimini Belirleme" ile ilgili bir araştırma yapması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür. Müdürlüğünüzce de uygun görüldüğünde belirtilen araştırmanın yapılmasını olurlarınıza arz ederim.

Erol ERDİM

Merkez Müdürü

(İmza)

UYGUNDUR

Tarih

Yusuf SADIK

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müd.

(İmza)

ADLARI DEĞERLENDİRME ARACI (A D A R)

64

EK B-CEVAZ FORMU

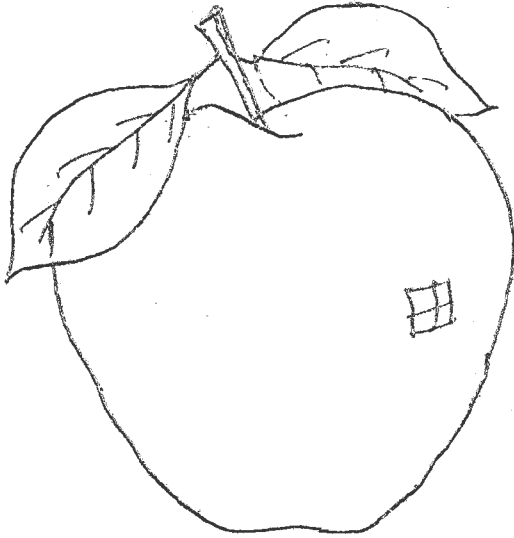
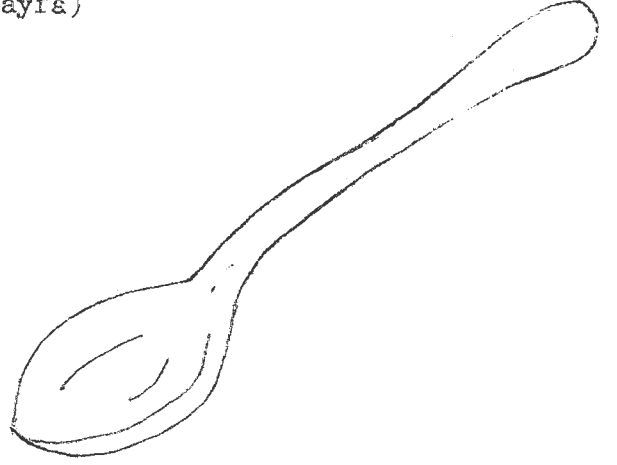
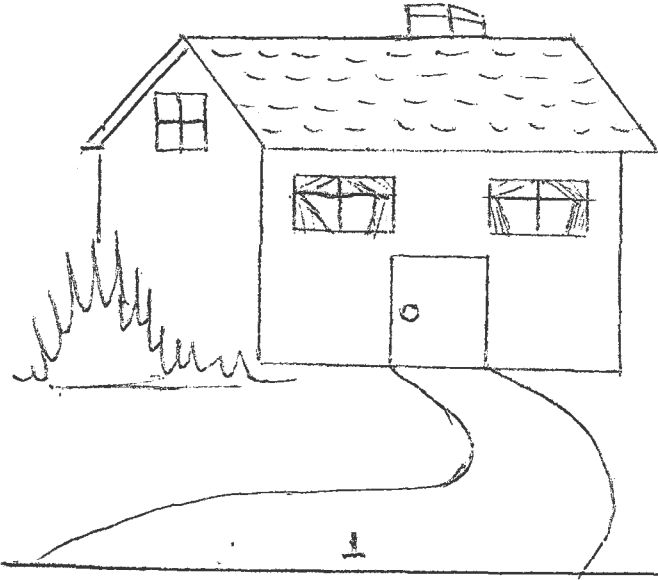
ÇOCUĞUN ADI-SOYADI:
CİNSİYETİ :
O K U L U :

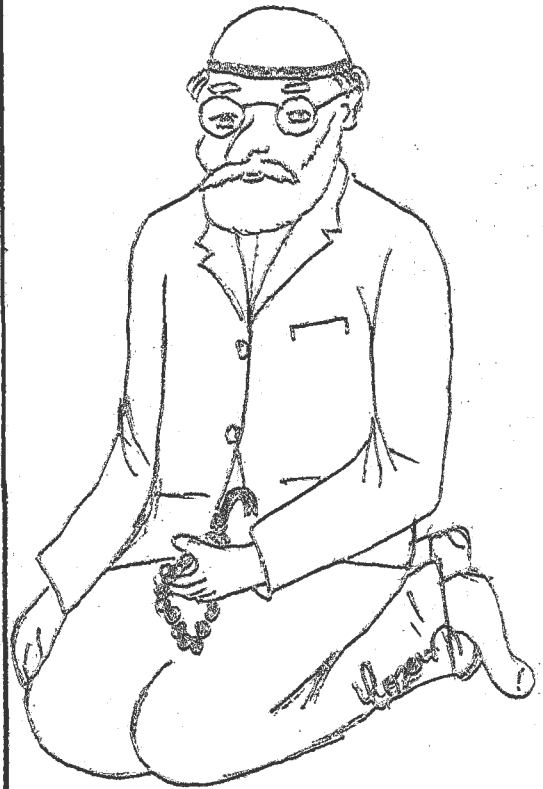
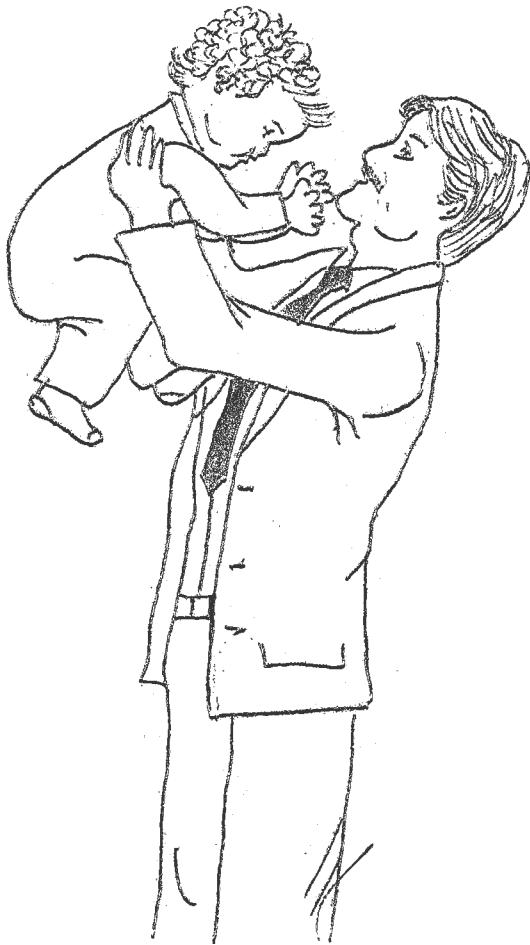
TEST TARİHİ: .. /.../19.
DOĞUM TARİHİ: .. /.../19.
TAKVİM YAŞI... /.../ .
TOPLAM PUAN:

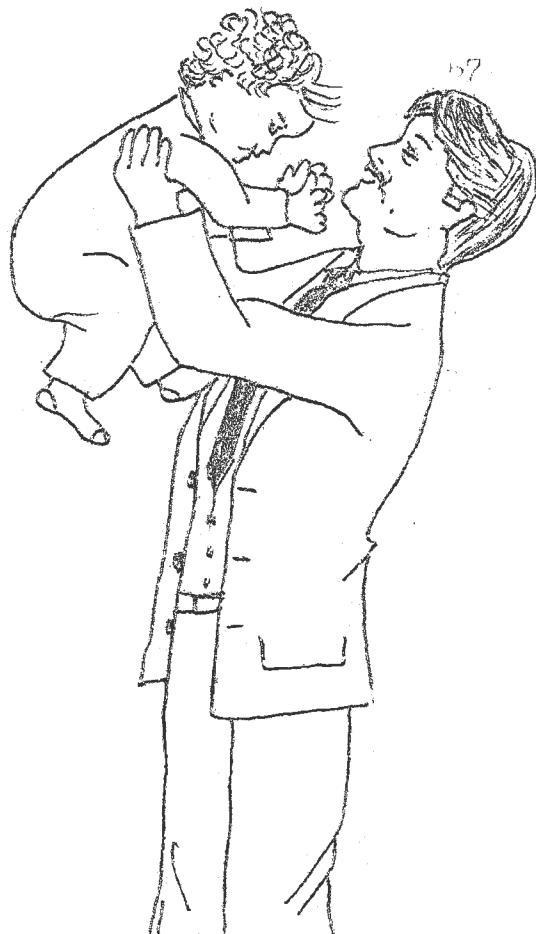
(-)	SIRA	KELİME	A.C.	SIRA	KELİME	A.C.	SIRA	KELİME	A.C.		
(T-S)	1	Baba	(3)	(H)	31	Köpek	(3)	(Y-T)	56	Masa	(3)
	2	Nine	(4)		32	Fare	(1)		57	Gürdan	(3)
	3	Arkadaş	(1)		33	Kelebek	(4)		58	File	(4)
	4	Şoför	(2)		34	Kurbağa	(2)		59	Lamba	(2)
	5	Öğretmen	(2)		35	Balina	(4)		60	Raptiye	(2)
(E.)	6	T.V.	(1)	(O-S)	36	Top	(3)	(B)	61	Ayakkabı	(2)
	7	Elbise	(3)		37	Uçurtma	(3)		62	Dolmakalem	(3)
	8	Palto	(1)		38	Kukla	(4)		63	Karakol	(3)
	9	Maga	(4)		39	Güreş	(1)		64	Kartopu	(2)
	10	Defter	(2)		40	Voleybol	(3)		65	Külkedisi	(4)
(Y-İ)	11	Su	(1)	(D-Z)	41	Gece	(4)	(Ç)	66	Buket	(3)
	12	Üzüm	(4)		42	Rüzgar	(3)		67	Şişeler	(1)
	13	Mantar	(3)		43	Yaz	(1)		68	Limonlar	(4)
	14	Regel	(1)		44	Takvim	(1)		69	Bando	(1)
	15	Pastırma	(3)		45	Göl	(3)		70	Sürtü	(2)
(V-S)	16	Ağı	(3)	(Tü.)	46	Oyuncak	(4)	(S)	71	Tatil	(1)
	17	Göz	(2)		47	Öğrenci	(2)		72	Kuvvet	(1)
	18	Yara	(2)		48	Eğlence	(3)		73	Merak	(4)
	19	Ayak	(2)		49	Kitaplık	(2)		74	Peri	(1)
	20	İskelet	(4)		50	Onarım	(1)		75	Hayret	(1)
(R)	21	Sarı	(3)	(Ü.)	51	Ali	(2)	(İ-E)	76	Yağış	(1)
	22	Yeşil	(2)		52	Keloğlan	(2)		77	Yarış	(4)
	23	Kırmızı	(2)		53	Dünya	(1)		78	Çalışma	(3)
	24	Mavi	(1)		54	Tekir	(3)		79	Deney	(1)
	25	Mor	(4)		55	Japon	(2)		80	Dayanışma	(3)
(Ta.)	26	Bisiklet	(1)								
	27	Helikop.	(2)								
	28	Otobüs	(3)								
	29	Gemi	(4)								
	30	Vagon	(4)								

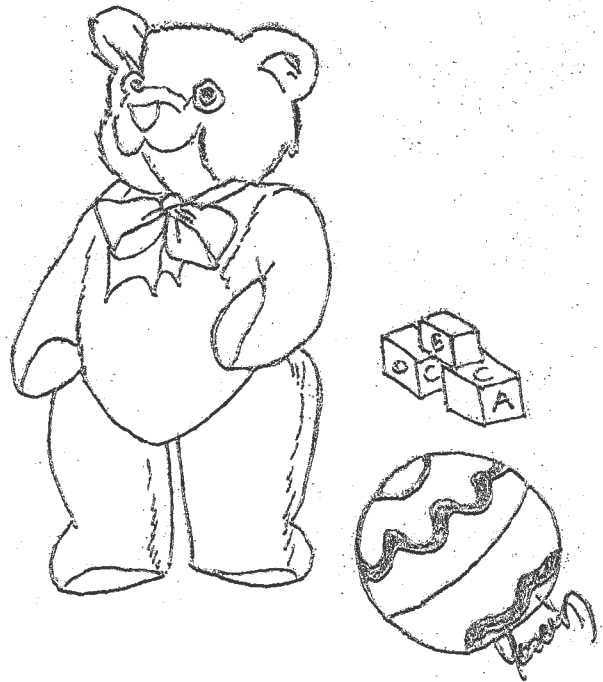
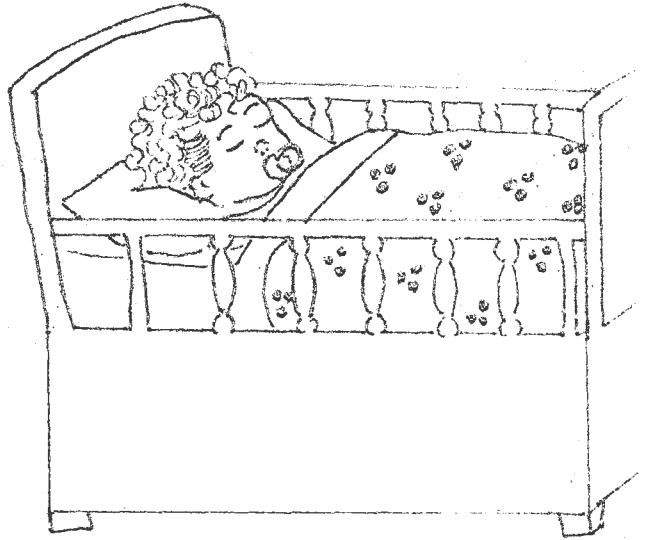
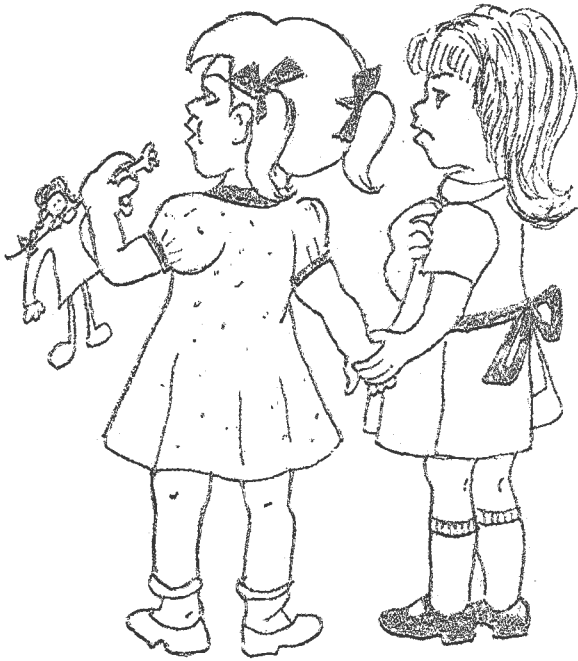
AÇIKLAMA: A-C alınan cevap, T.S. Toplumsal Statü, E Eşya, Y-İ yiyecek içecek, V-S vücut, sağlık, R renk, Ta. taşıtlar, H Hayvanlar, O-S Oyun ve spor, D-Z doğa ve zaman, Tü. türemiş, Ö özel, Y-T Yalın ve tekil, B Bileşik, Ç Çoğul, S. Soyut, İ-E ise iş ve eylem adlarını simgelenmektedir.

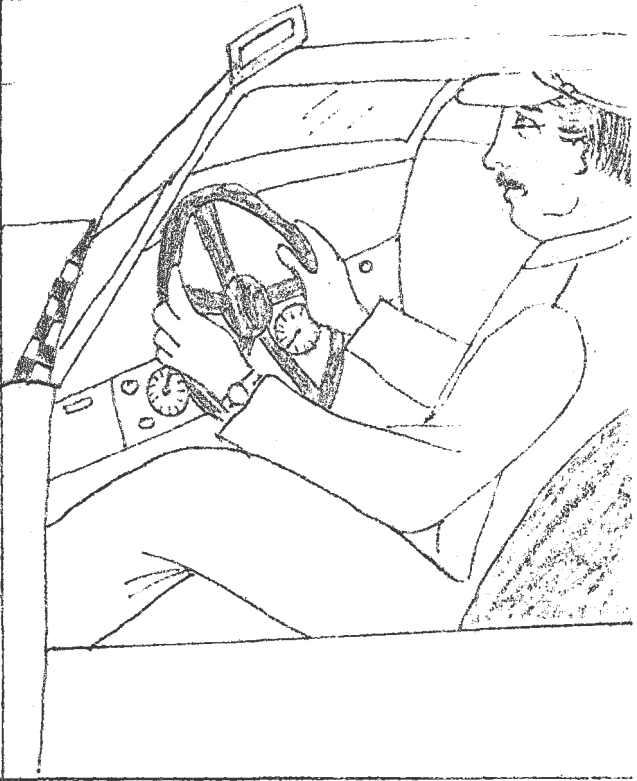
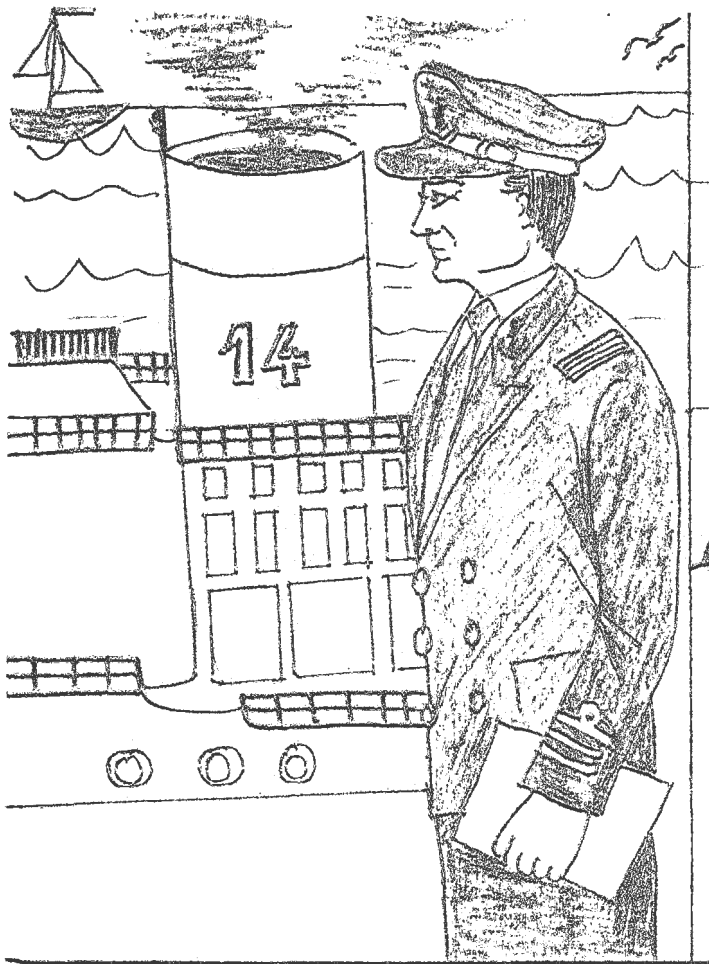
EK C-ARAŞTIRMADA KULLANILAN RESİMLER
(Örnek Sayfa)

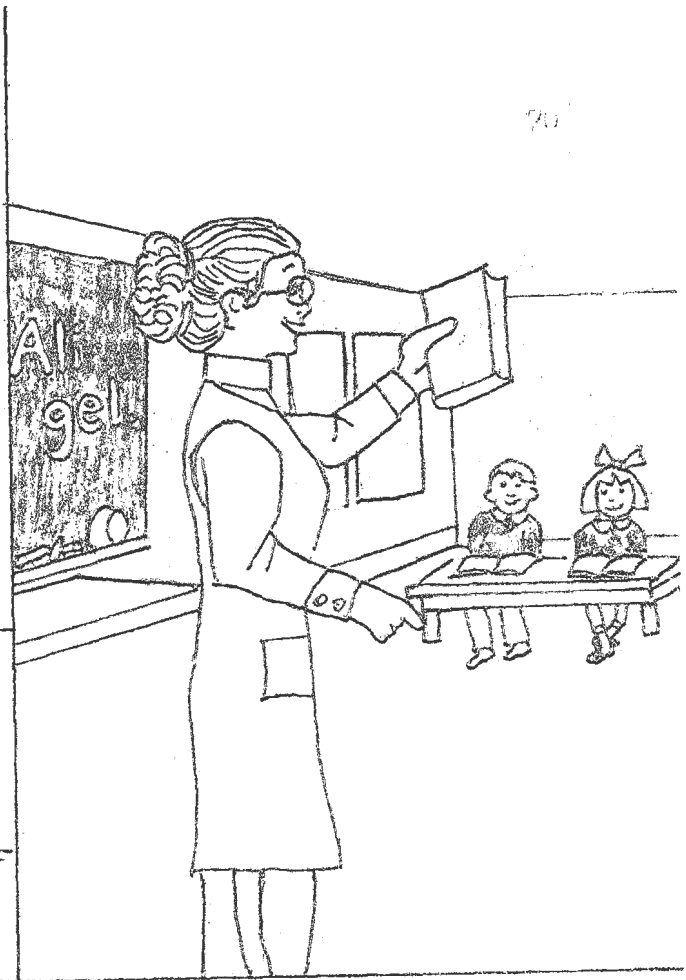

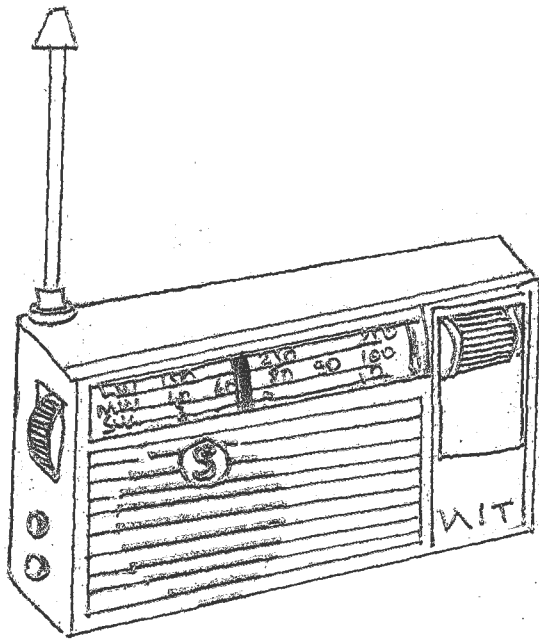
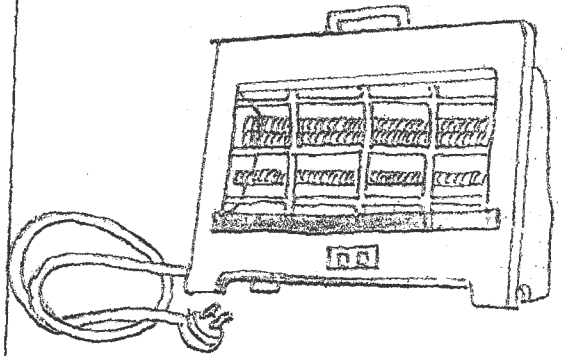
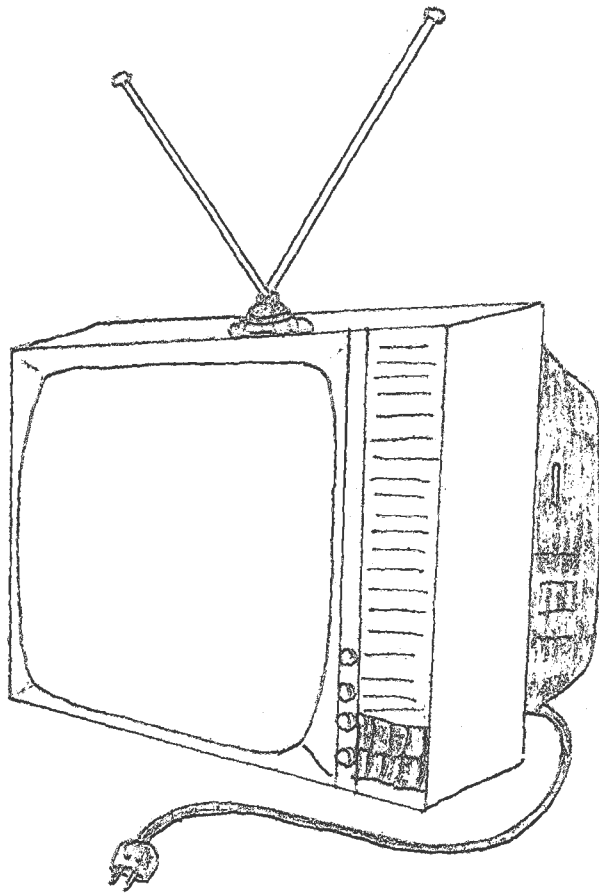

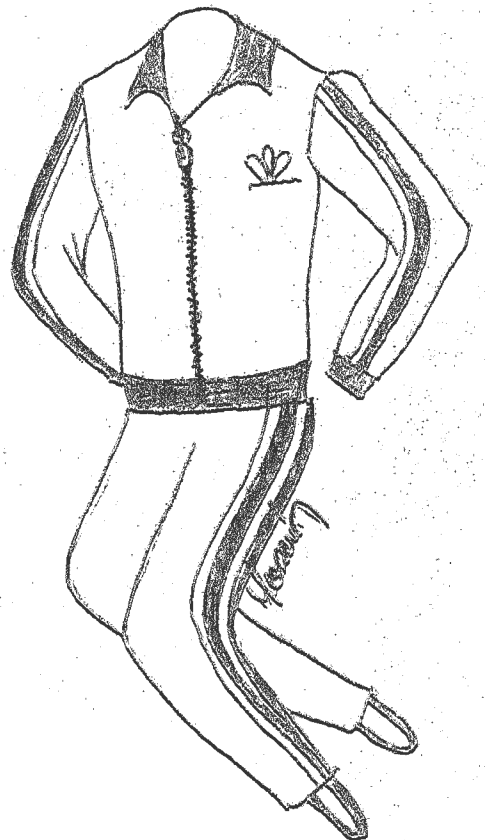
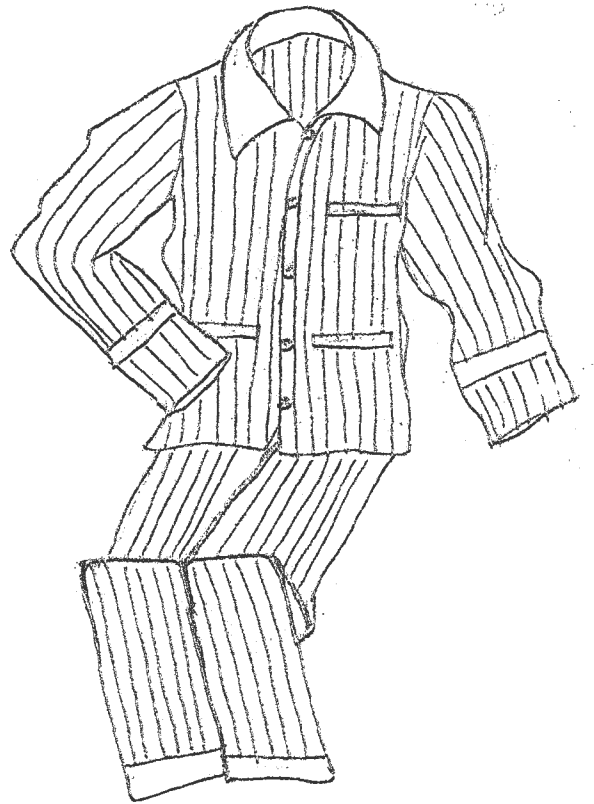

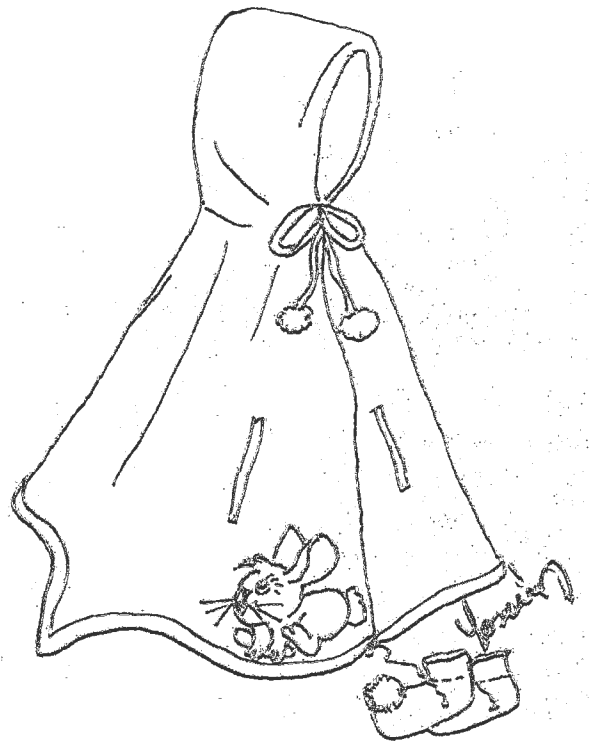
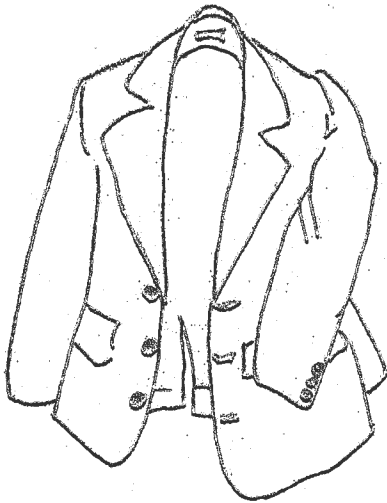
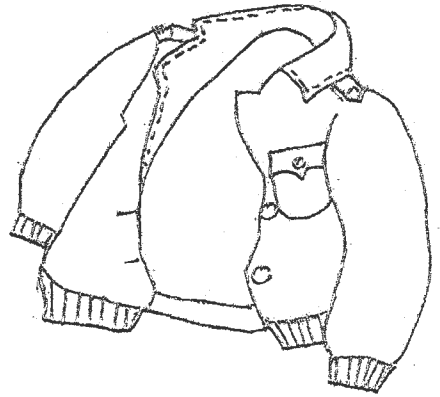

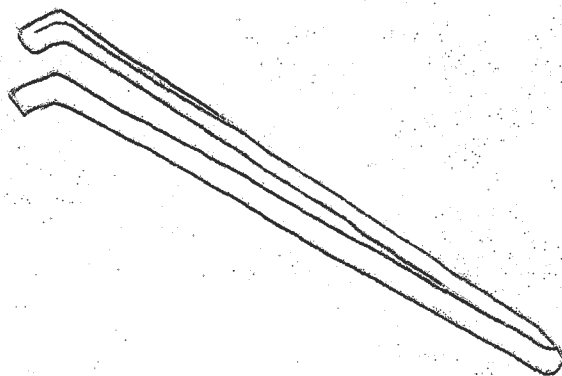
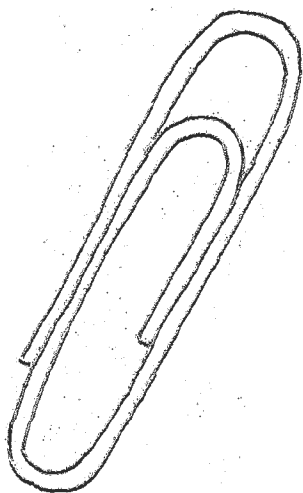
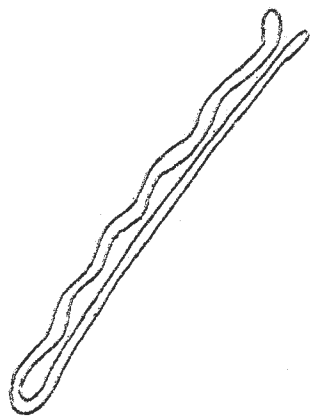
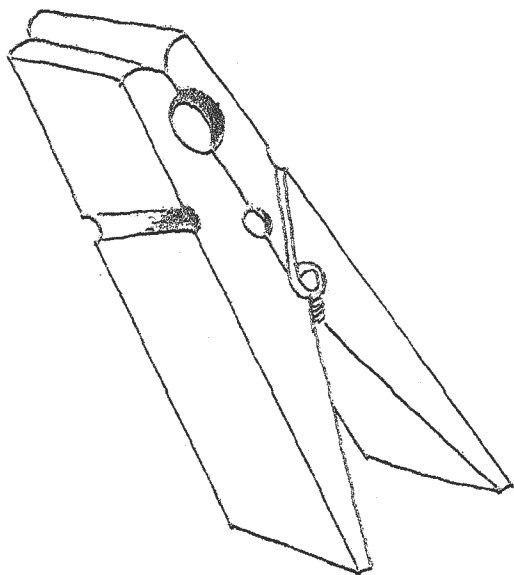

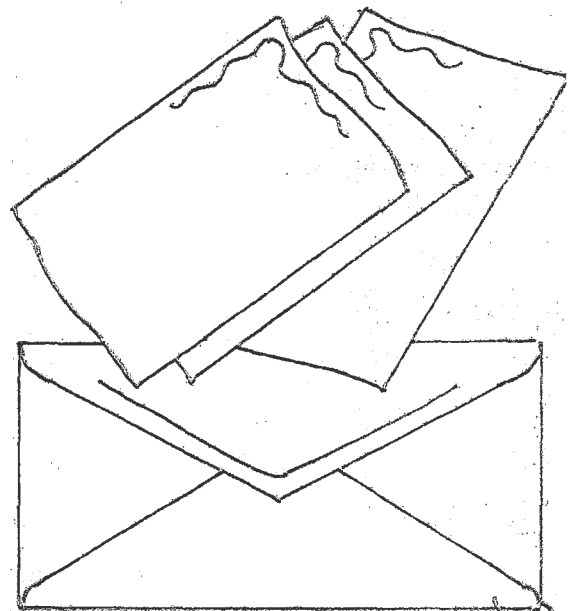
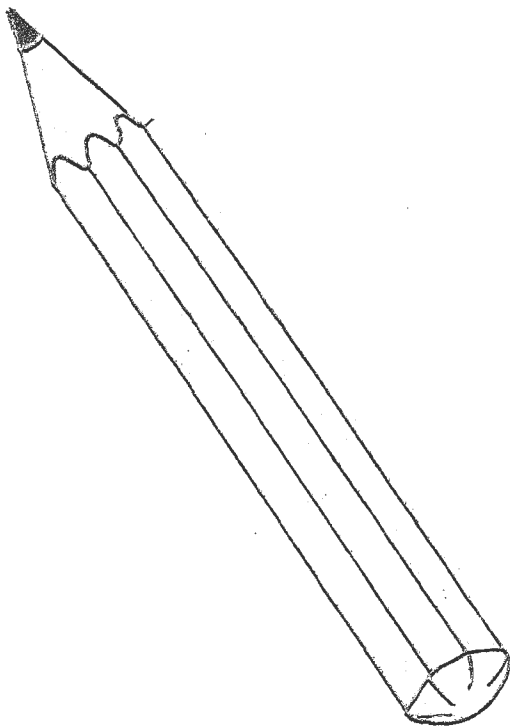
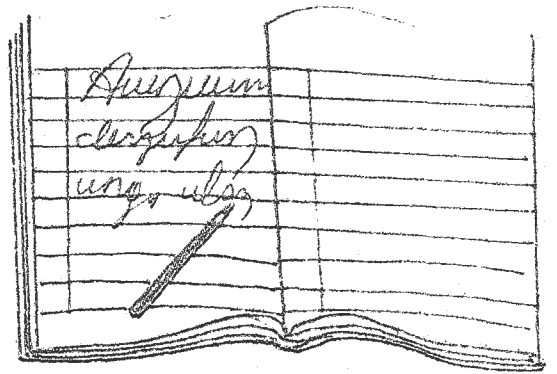
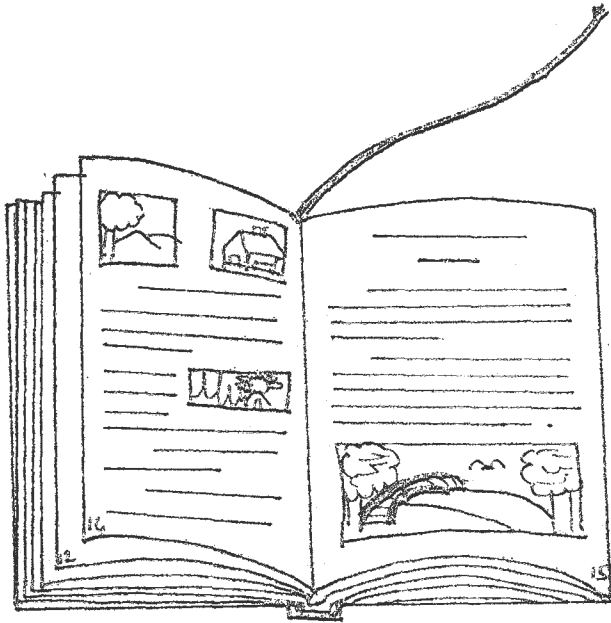

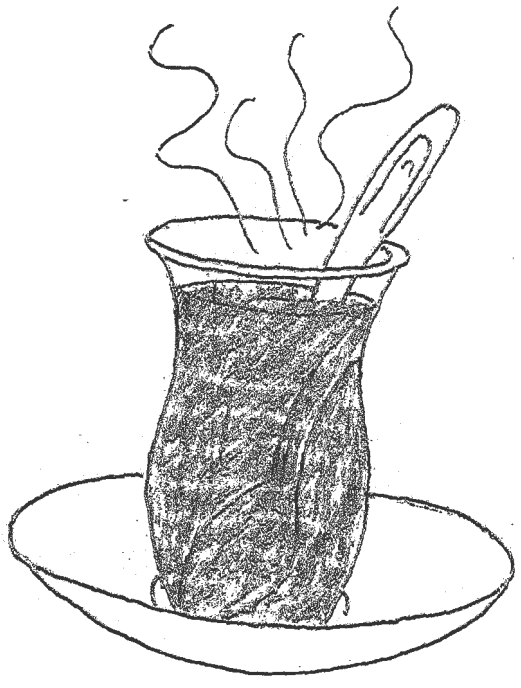
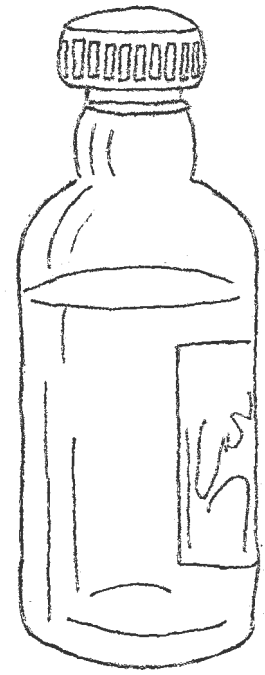
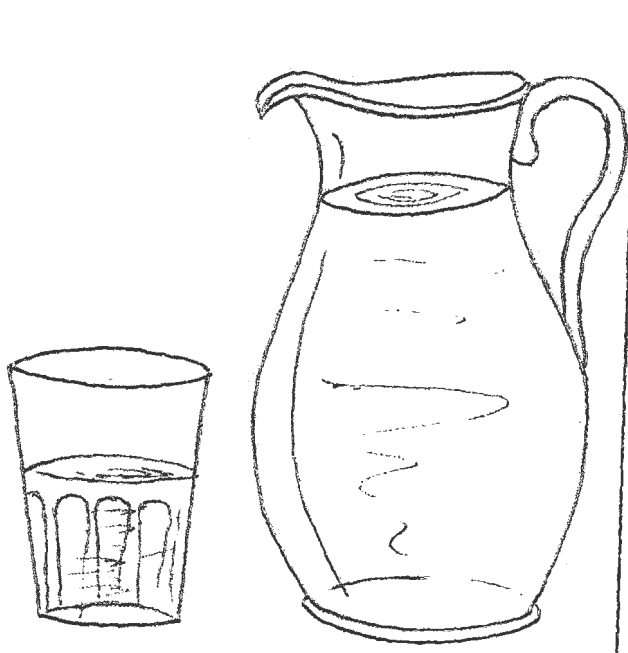

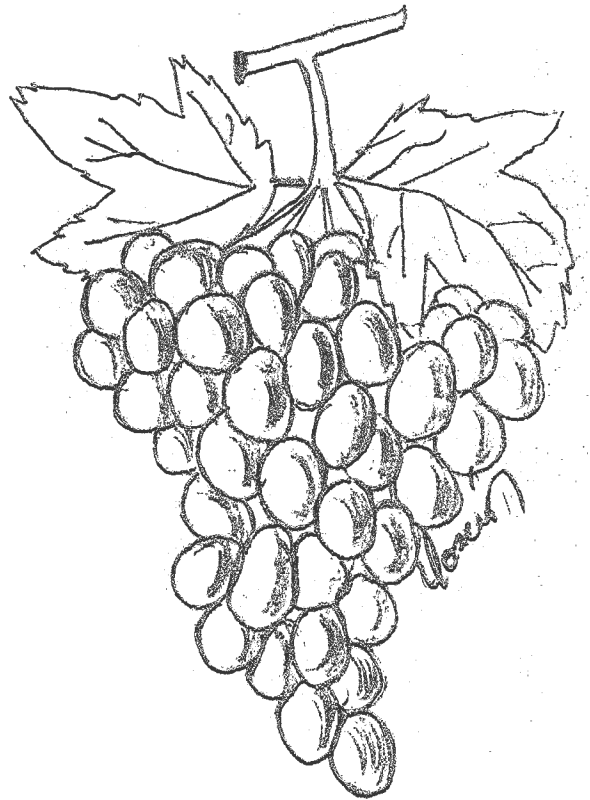
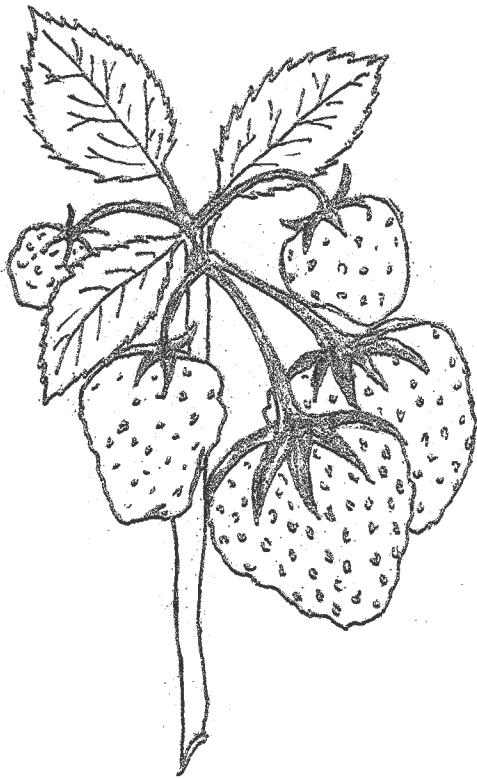
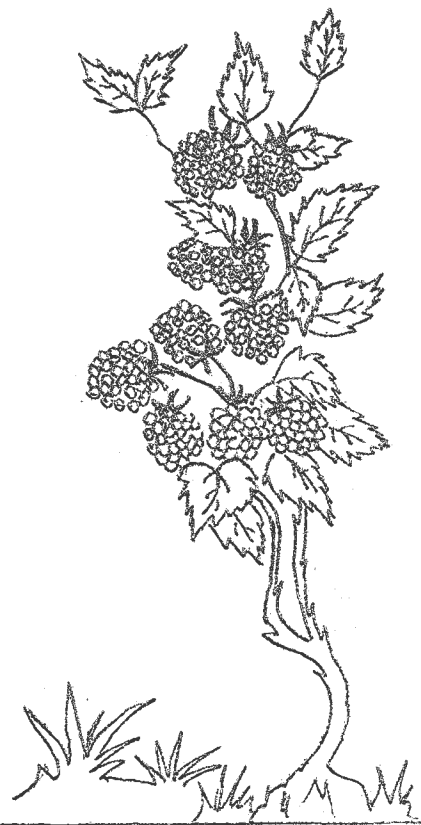
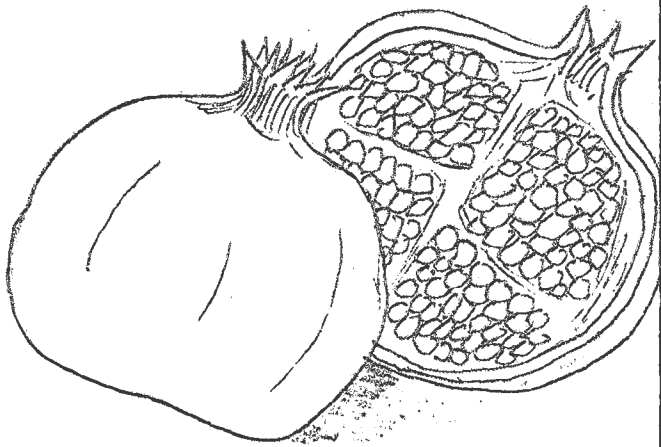

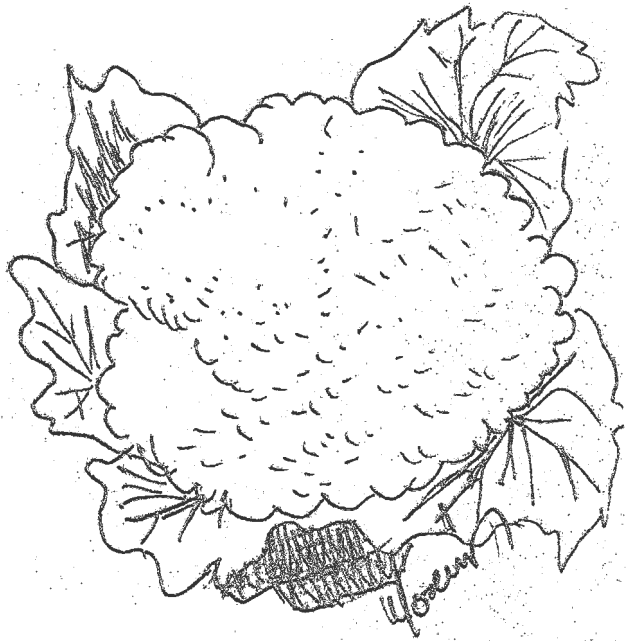
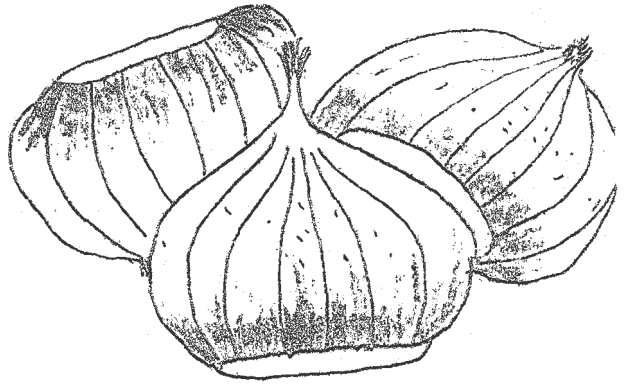
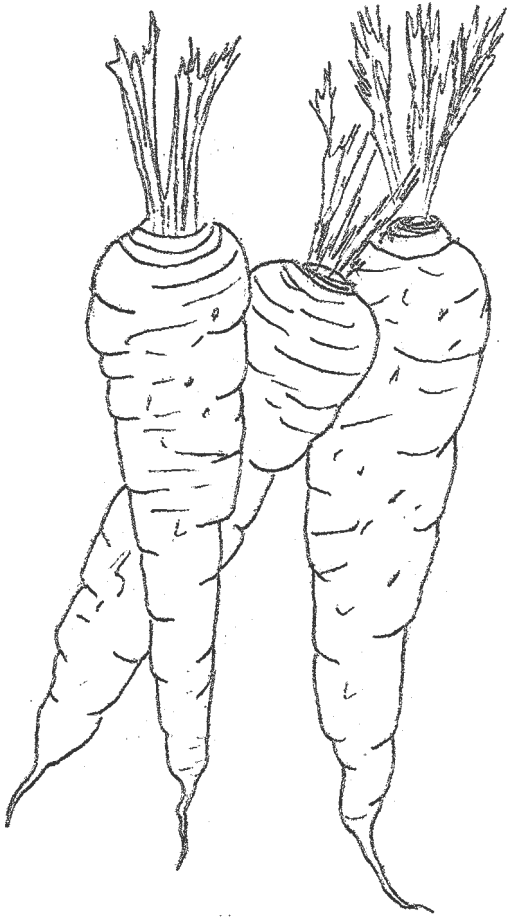
Handwritten signature or initials.

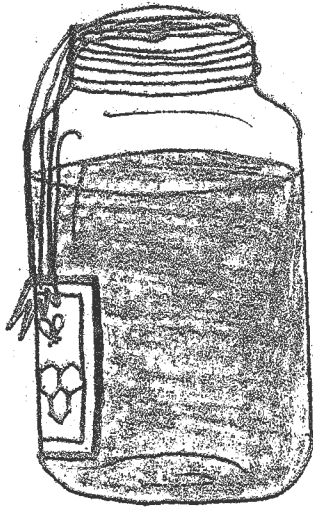
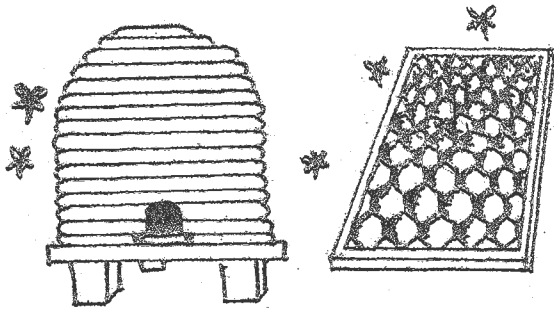
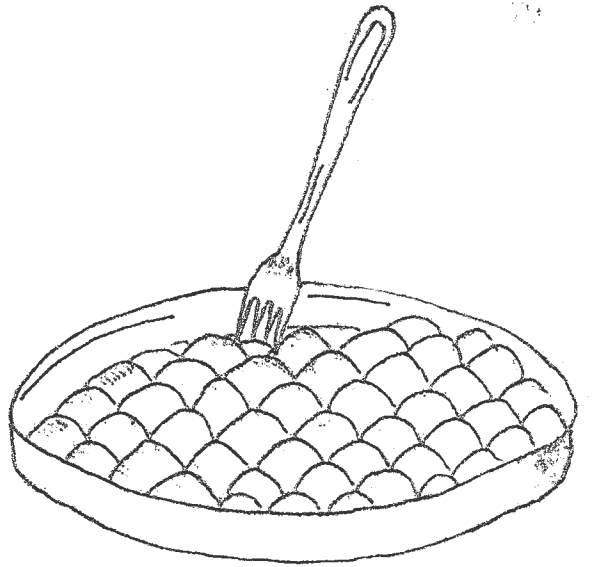
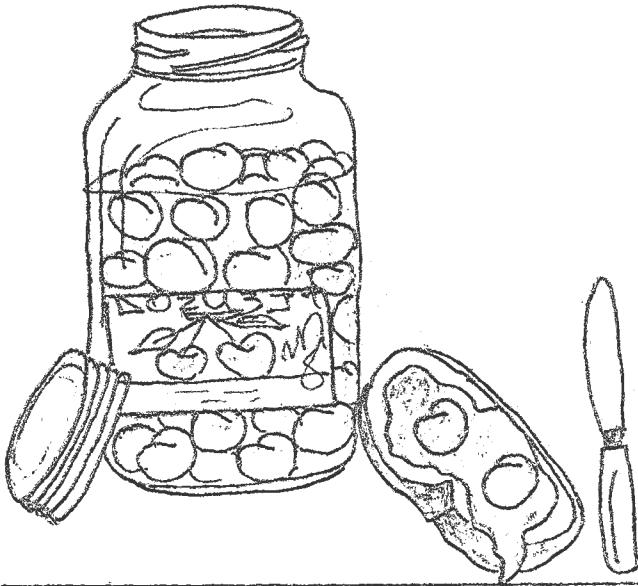

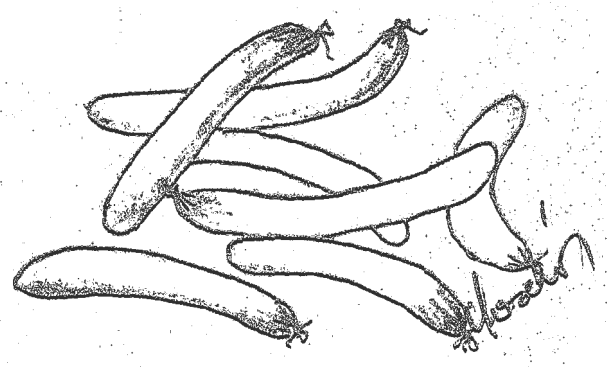
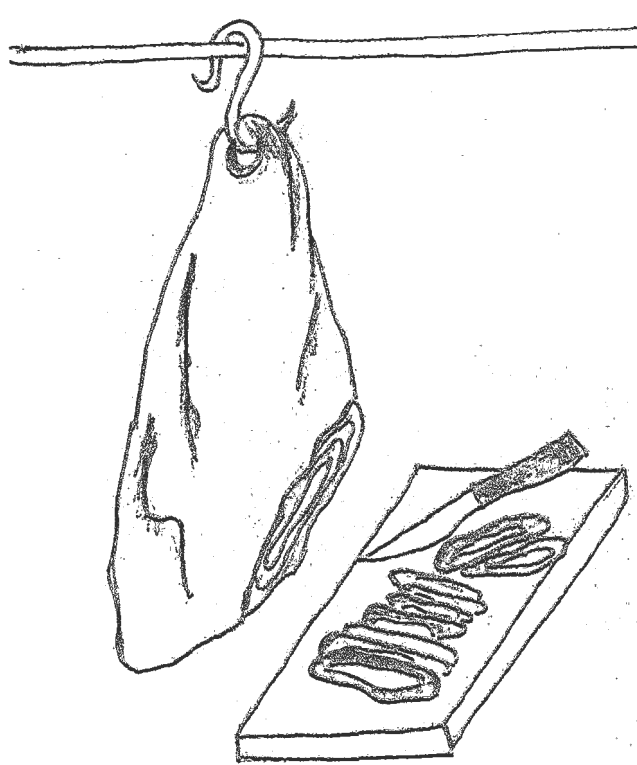
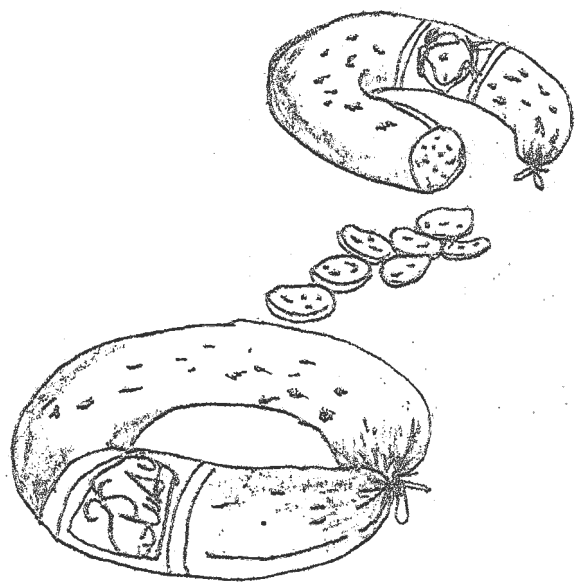
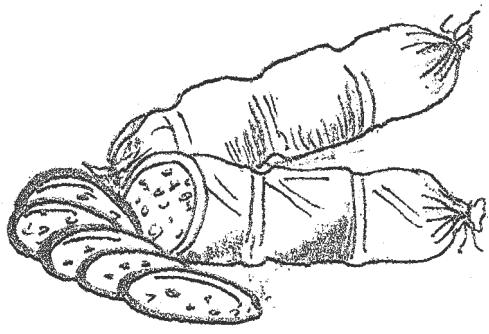
Handwritten signature or mark

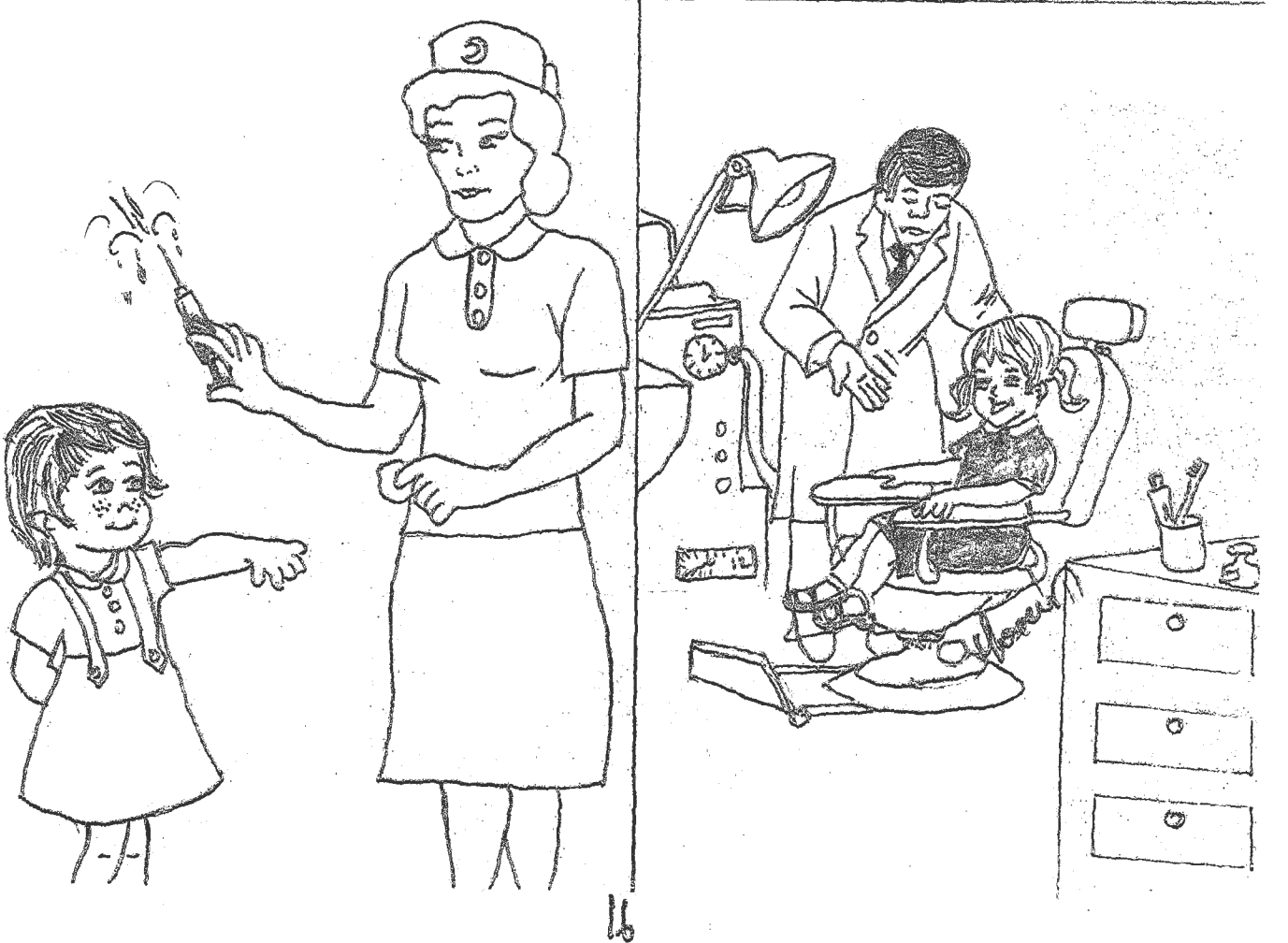
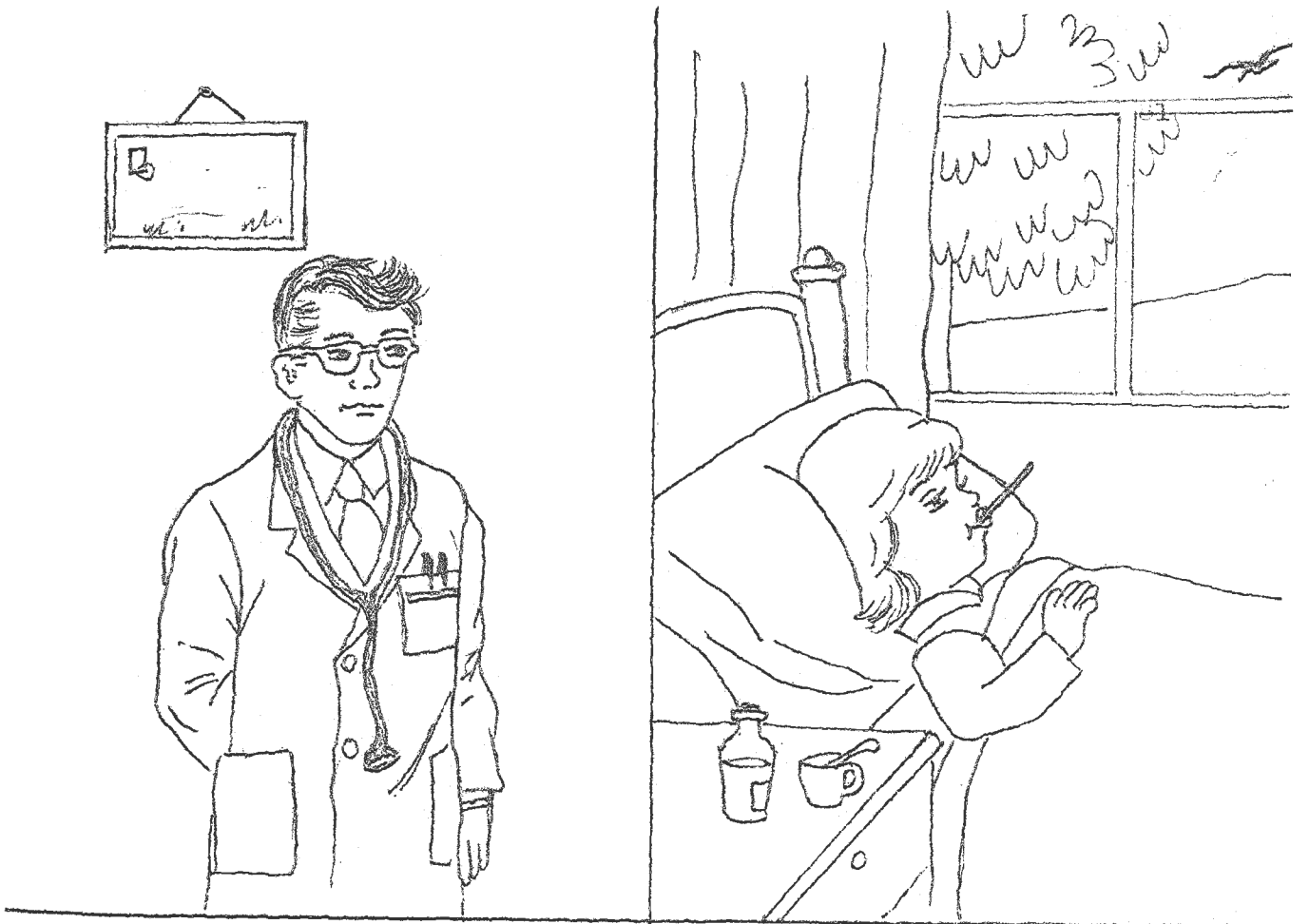

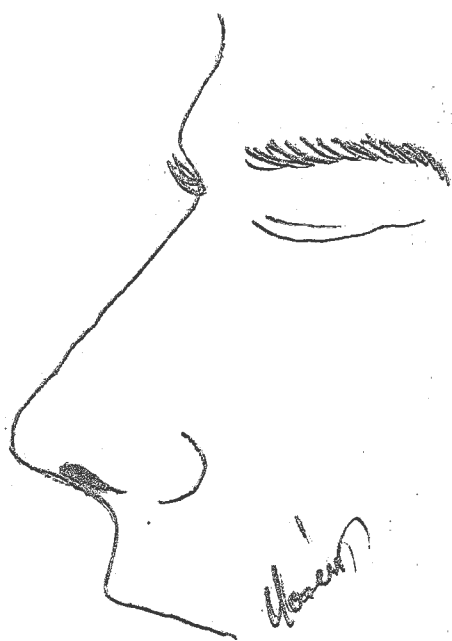
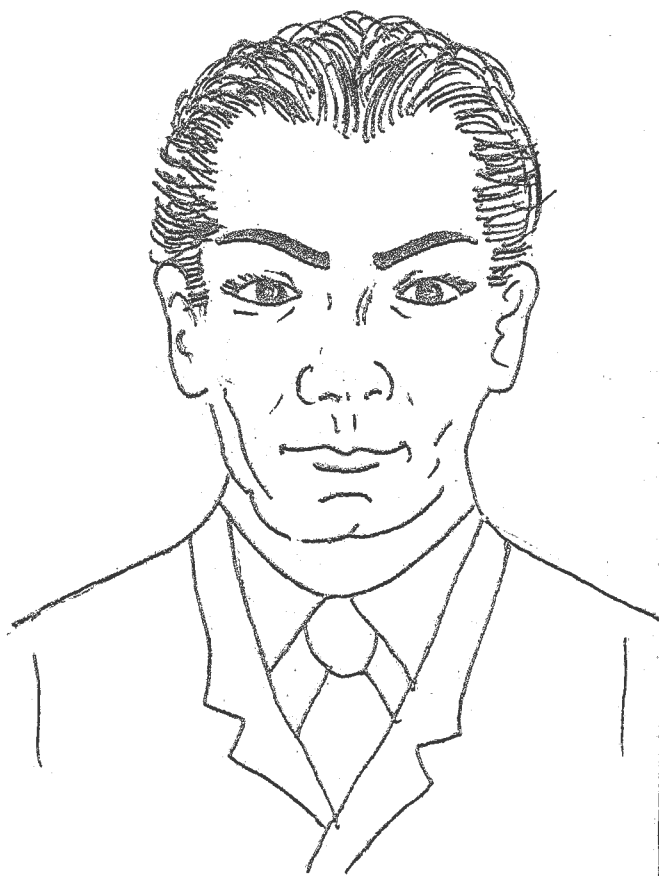
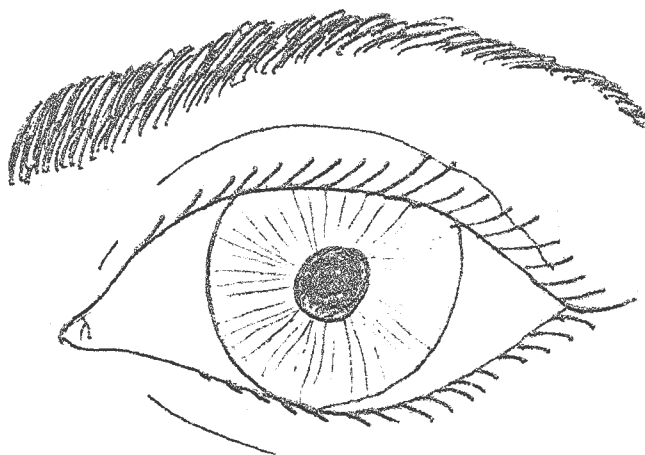
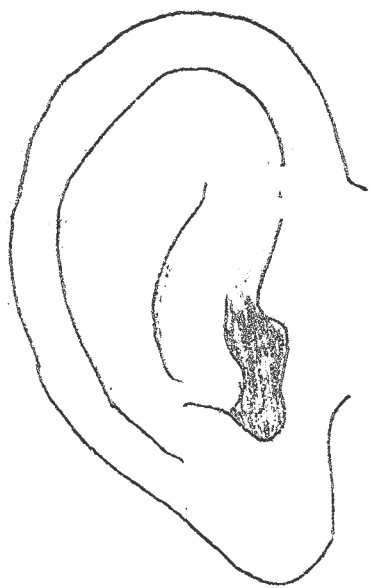

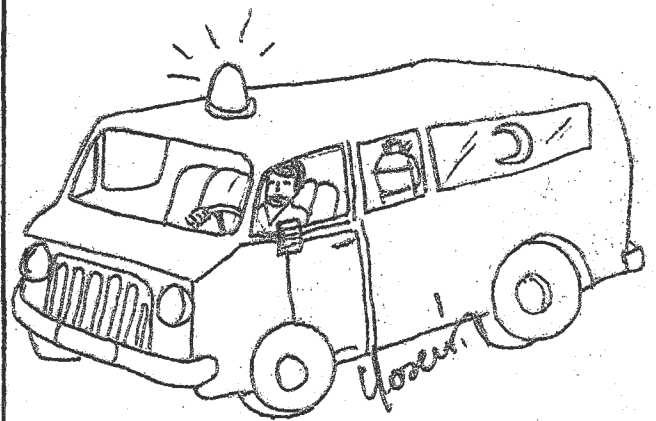
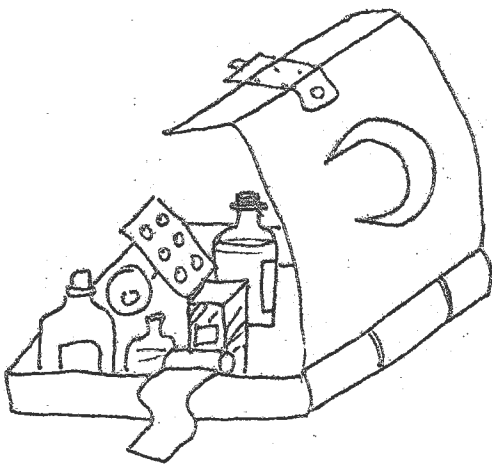
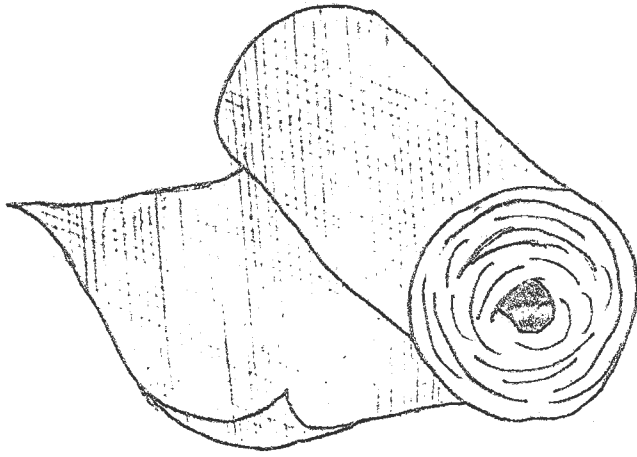

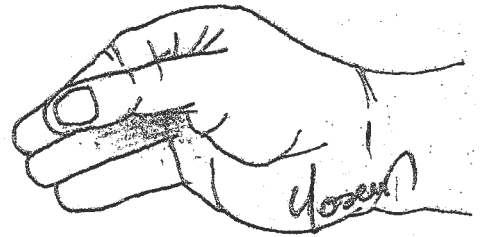
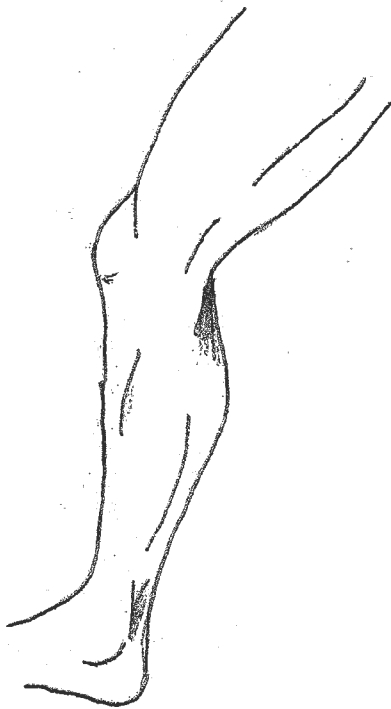
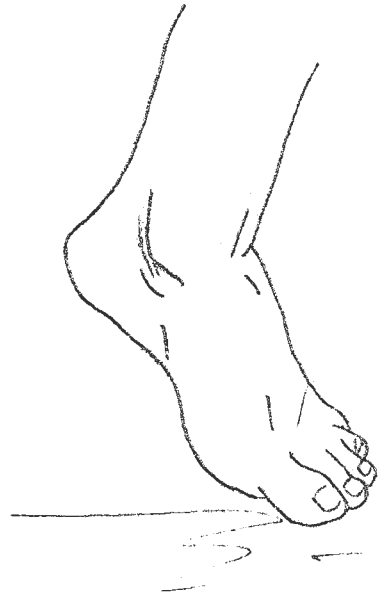
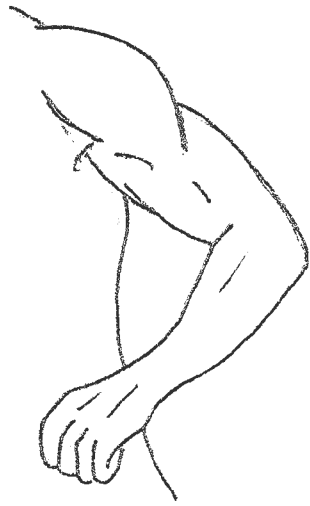

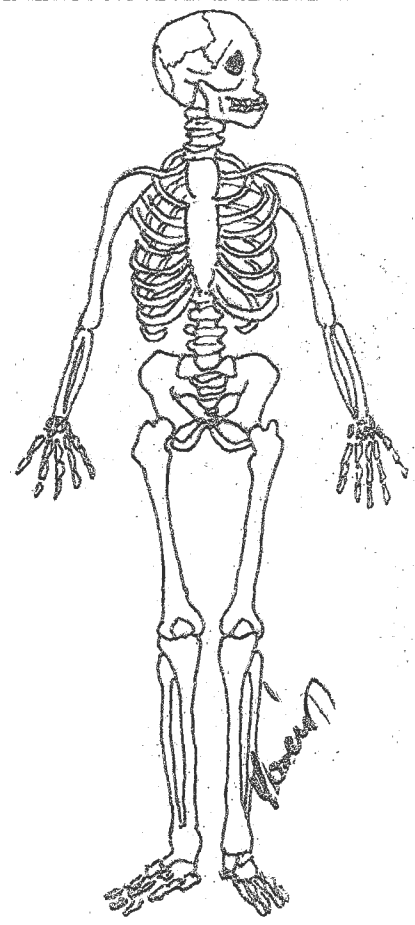
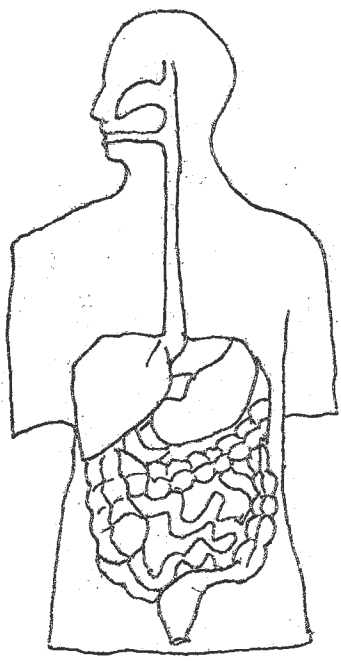
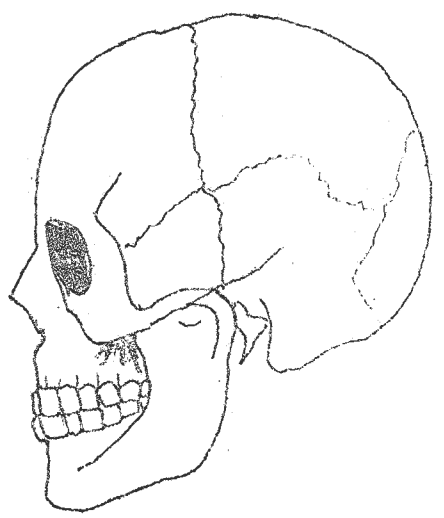
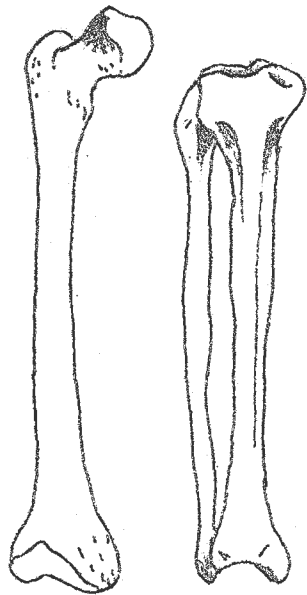

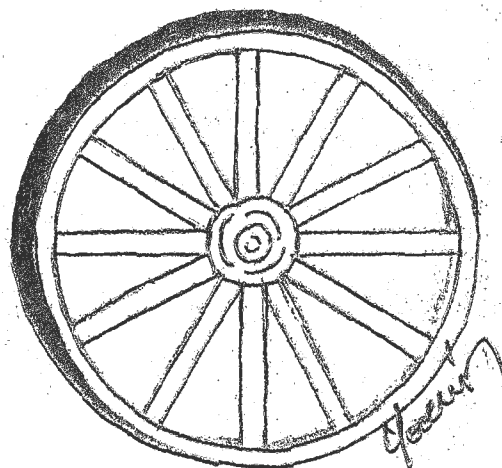
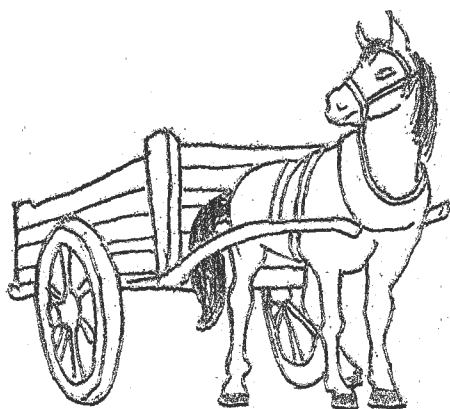
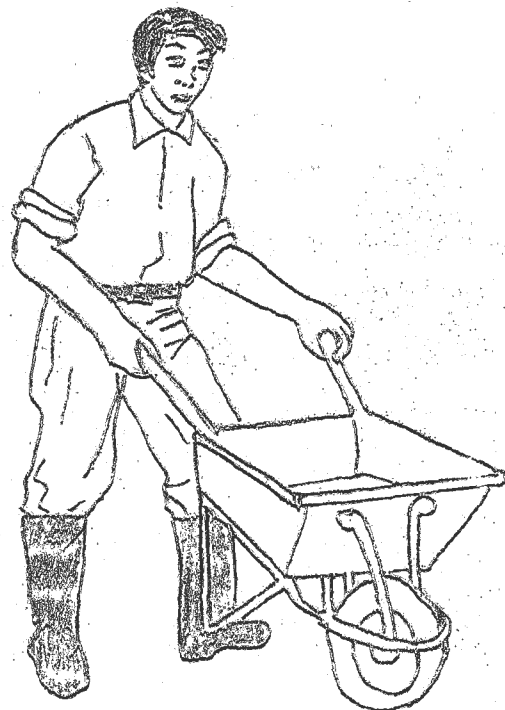
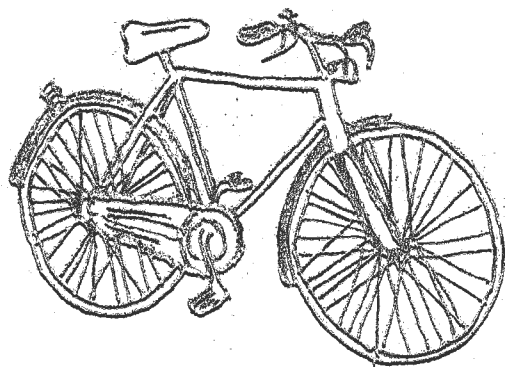

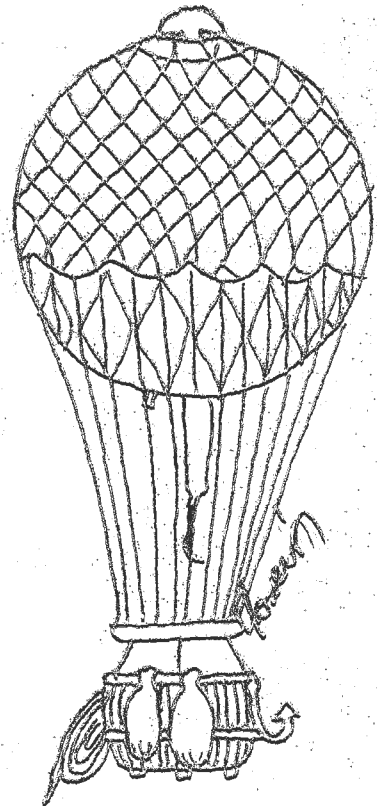
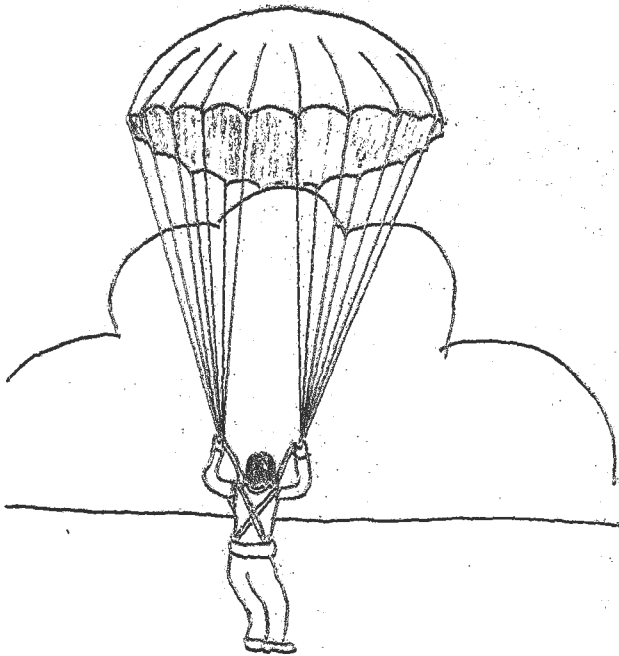
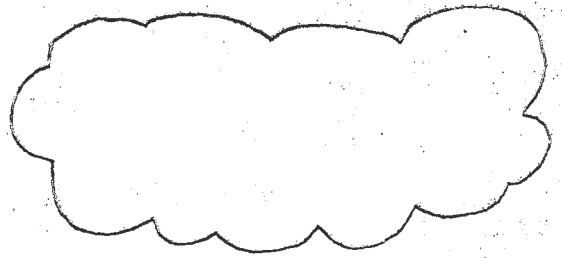
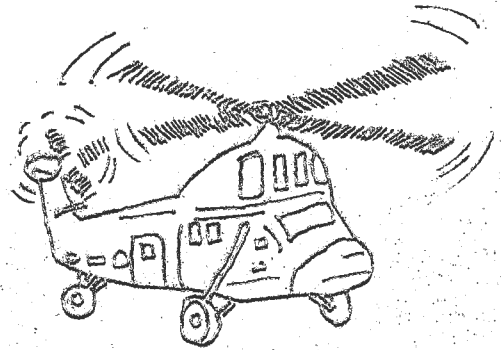
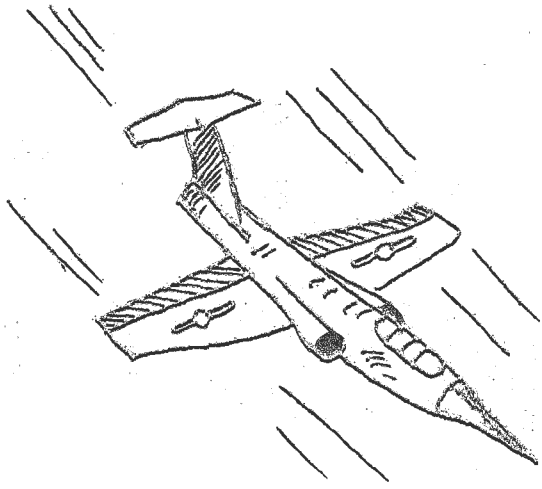

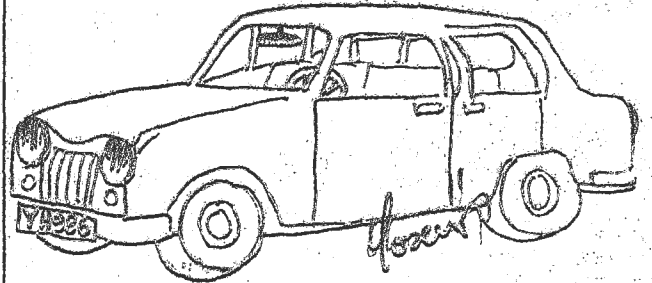
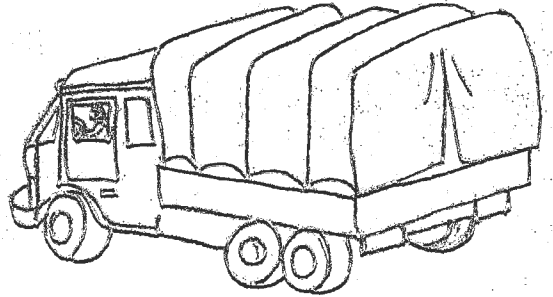
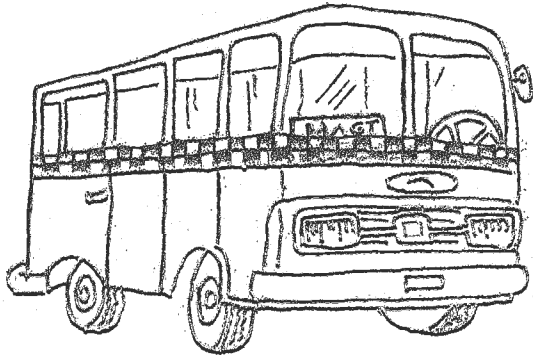

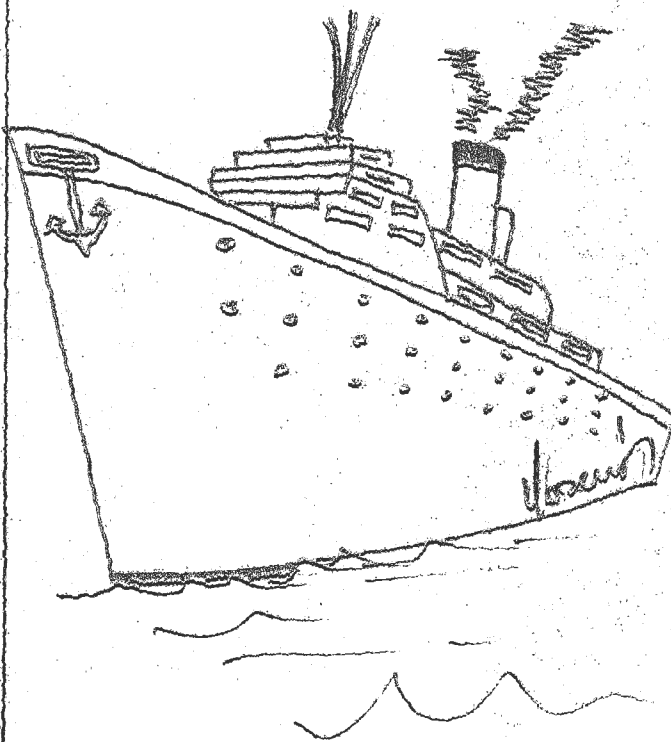
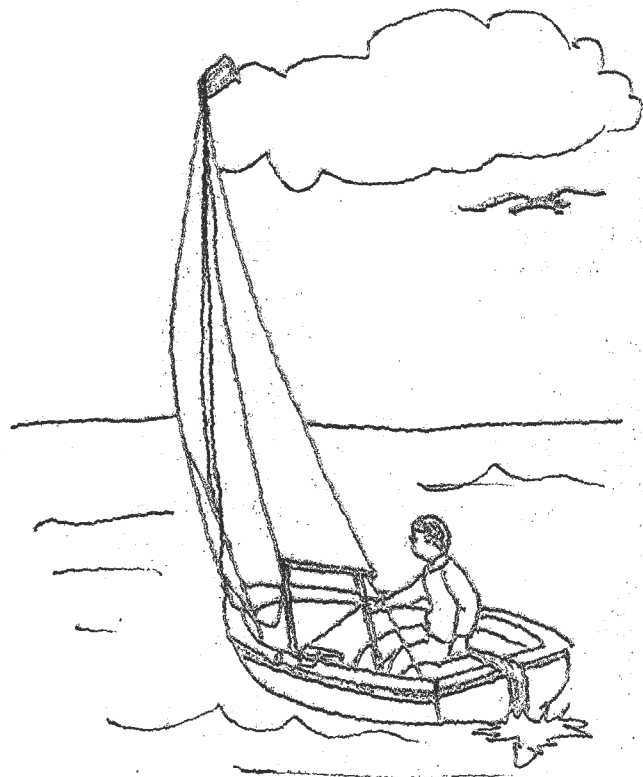
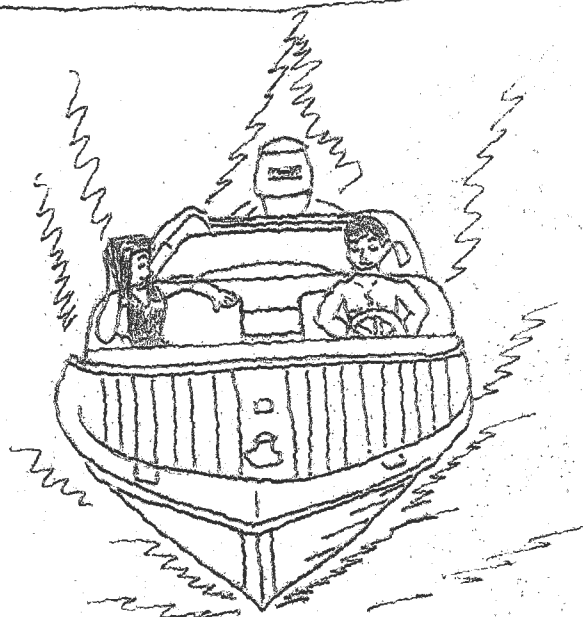

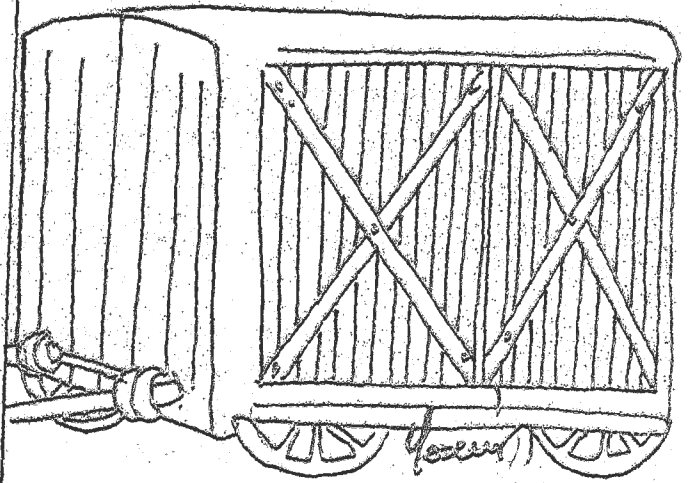
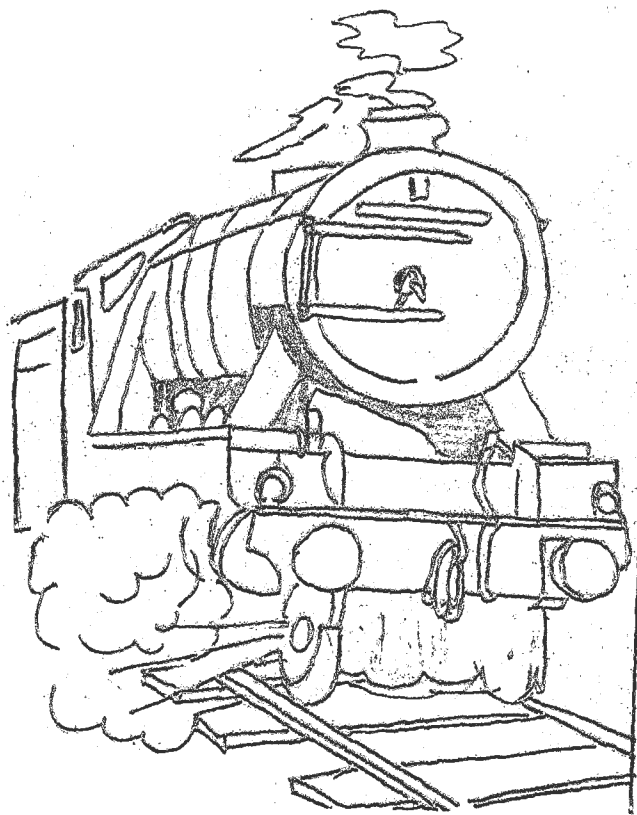
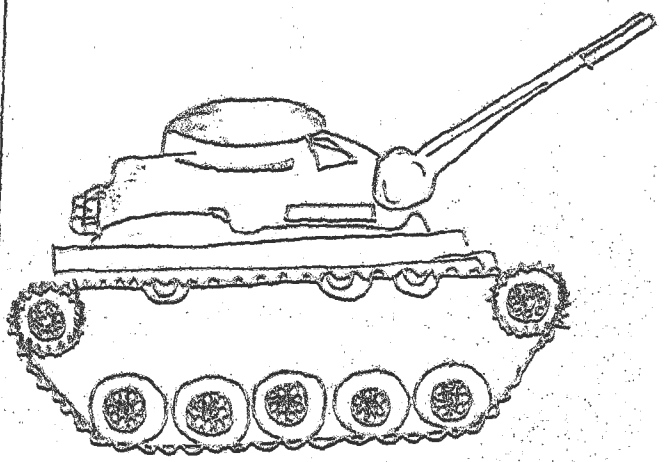
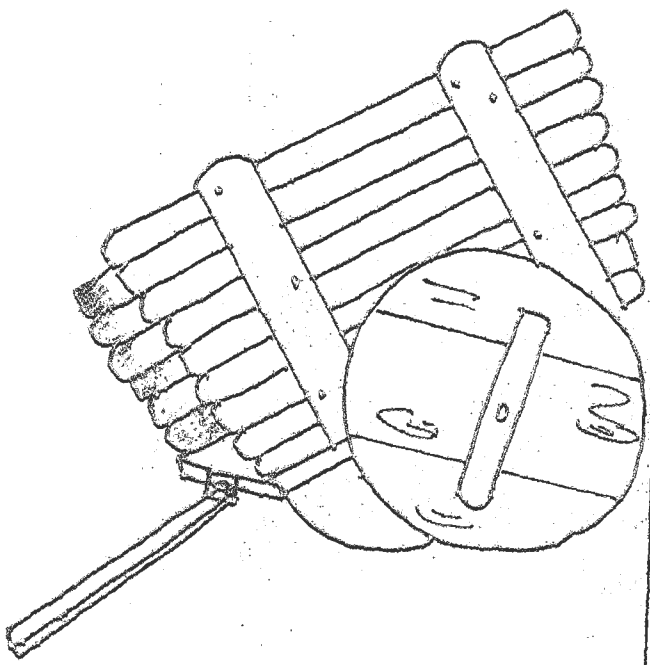

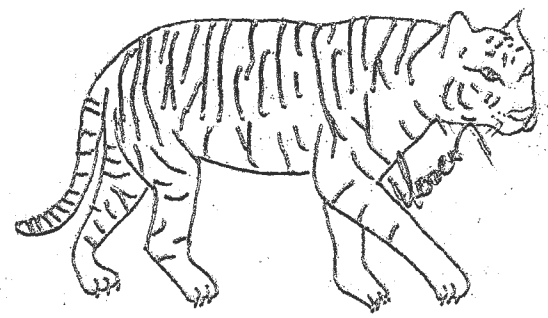
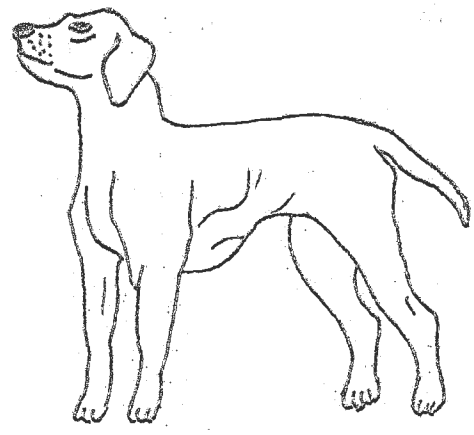
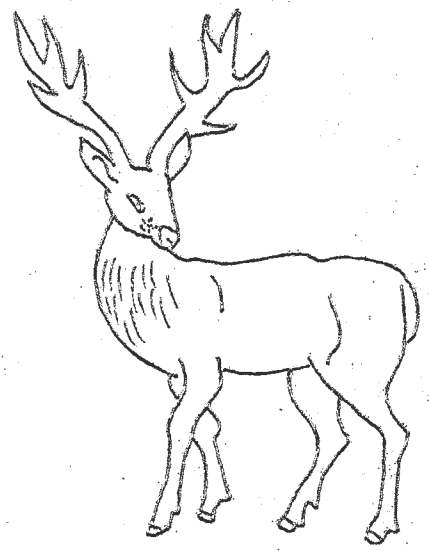

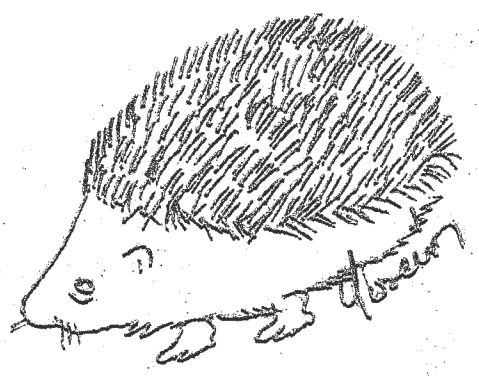
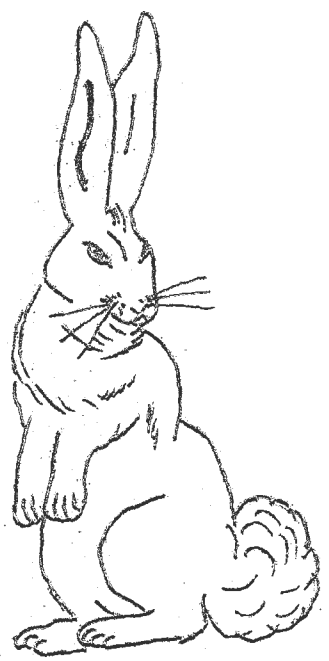
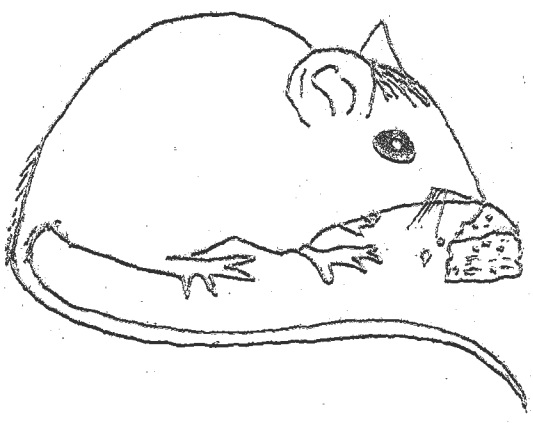

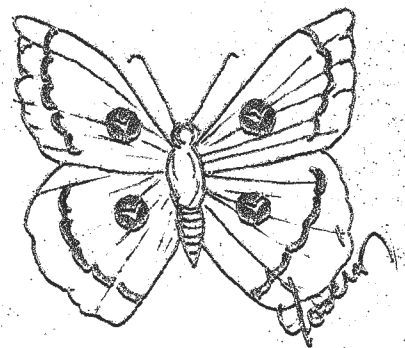
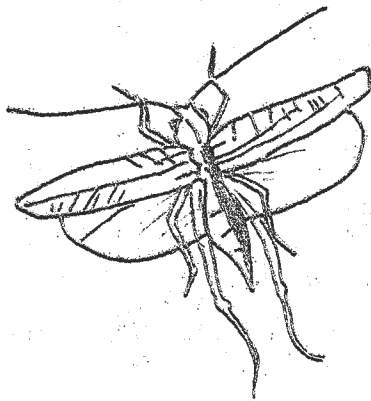
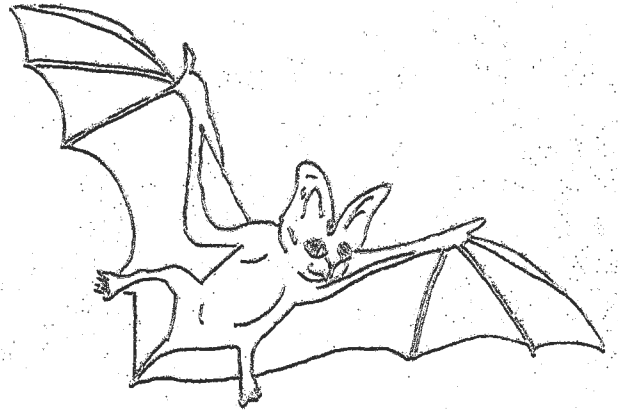
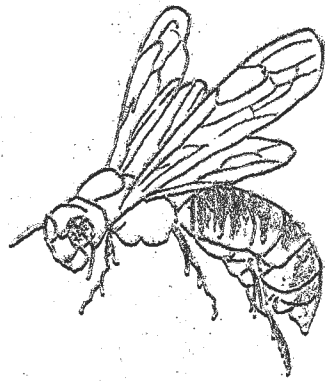

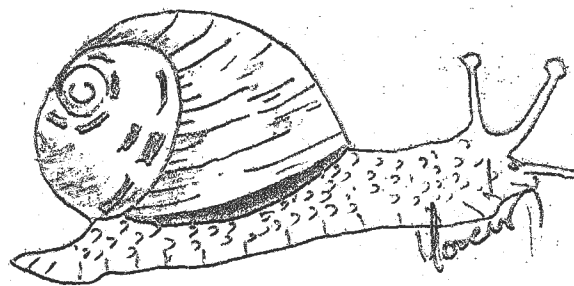
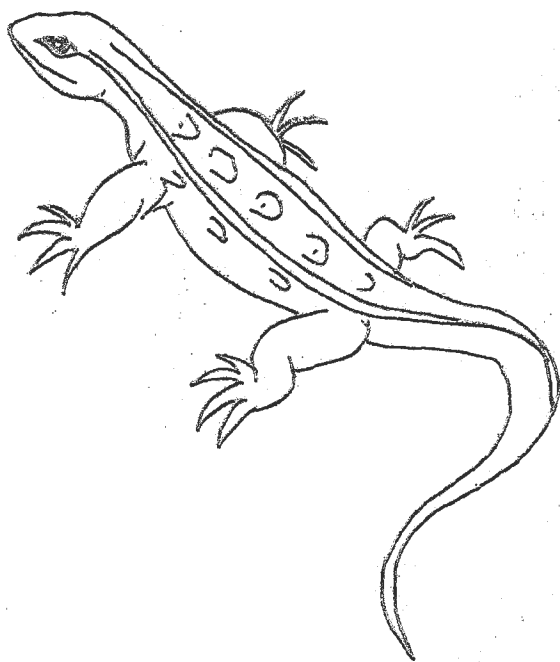
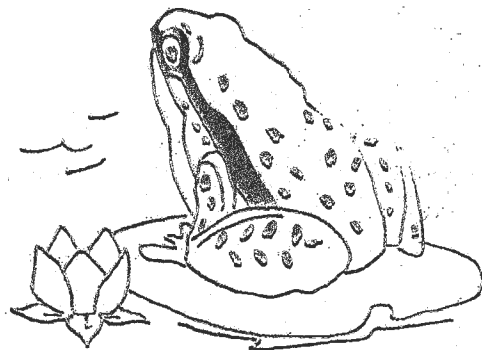
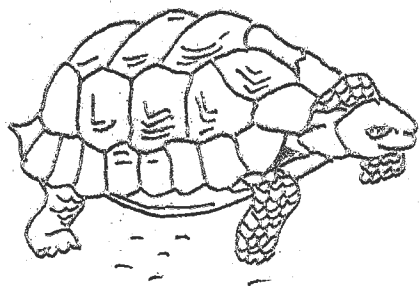

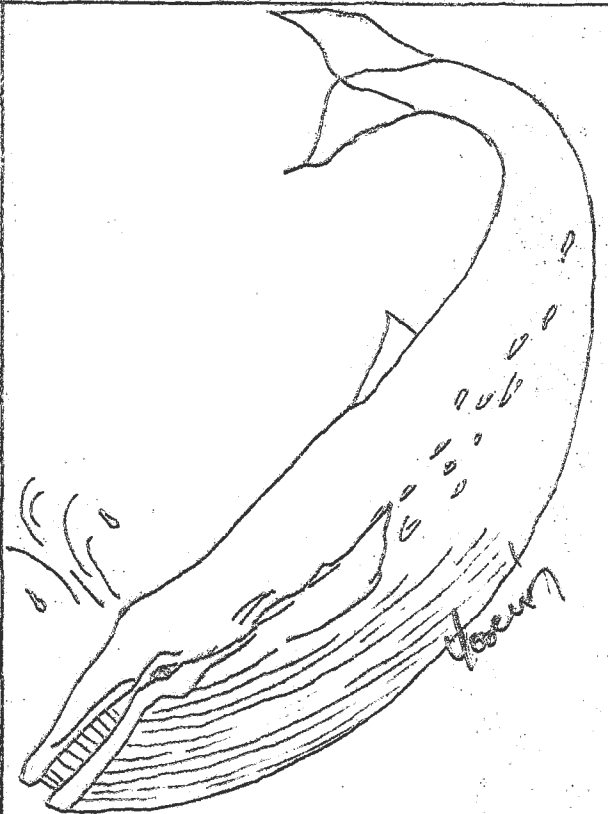
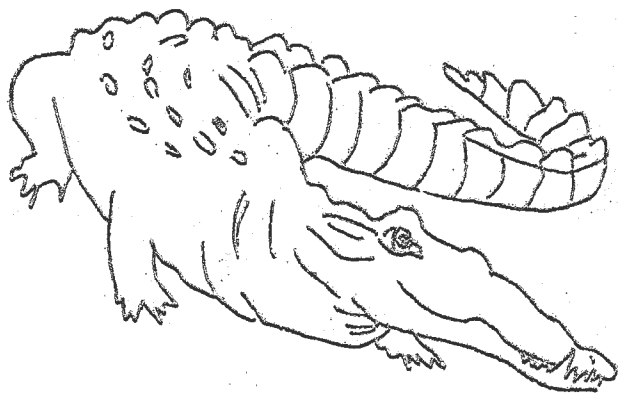
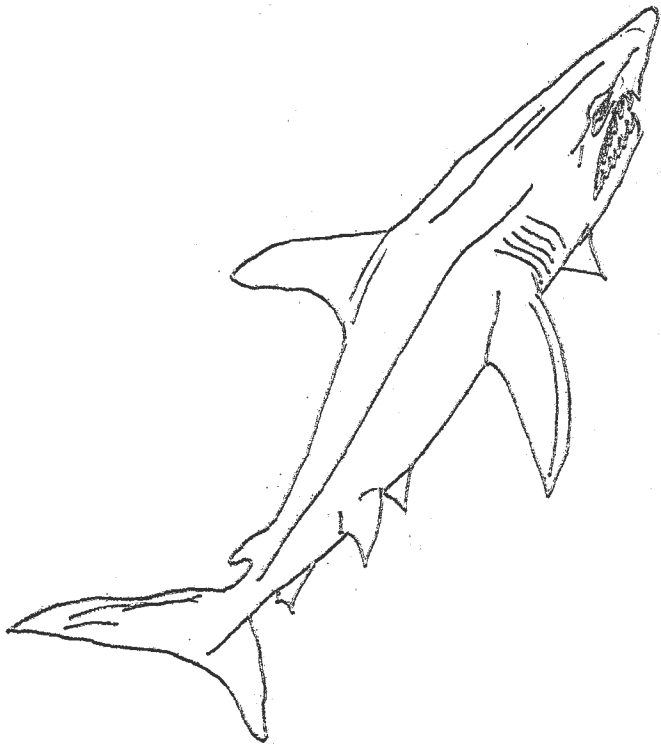

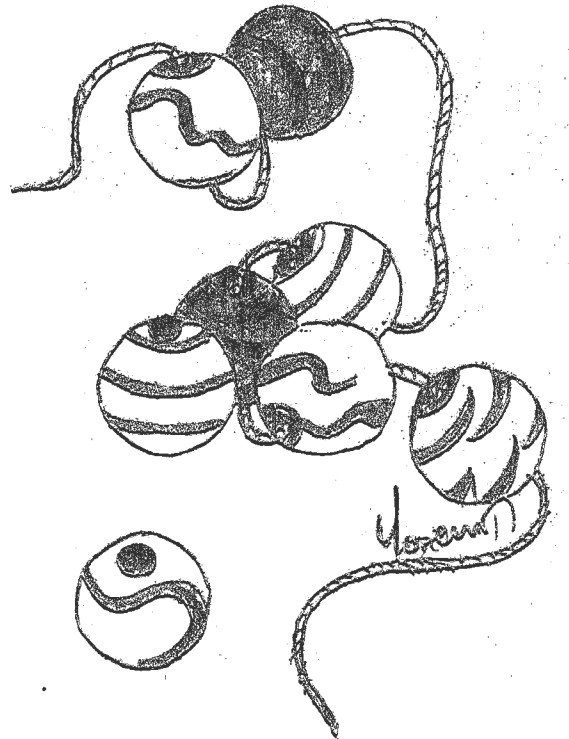
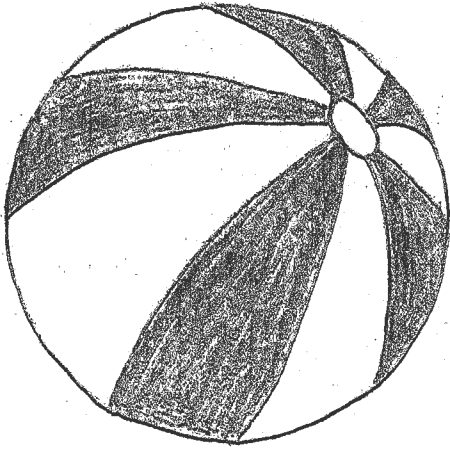
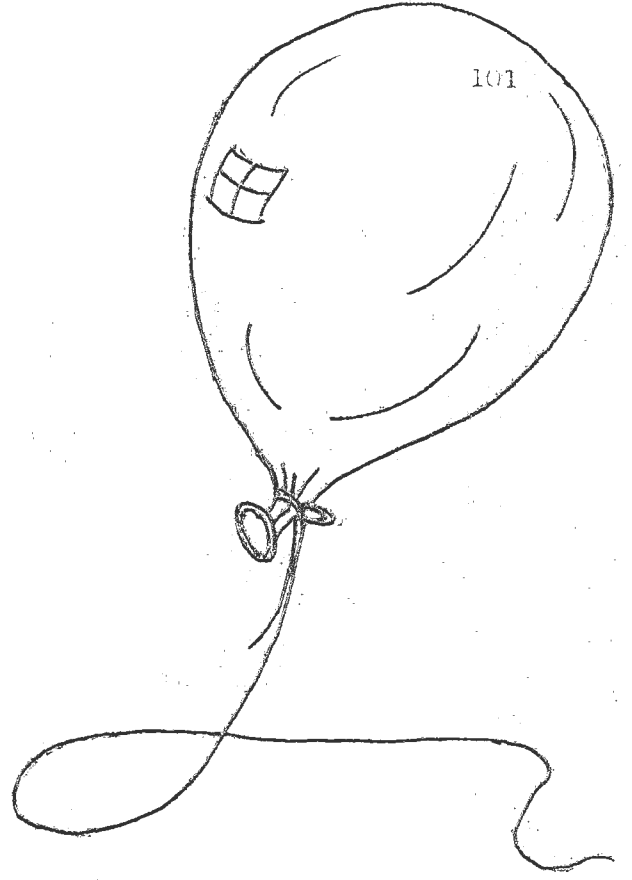
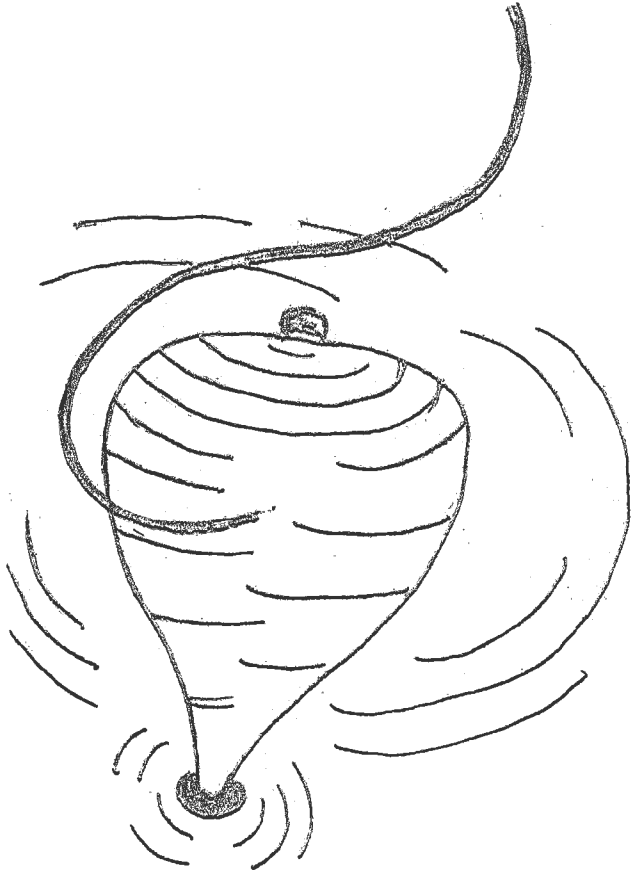

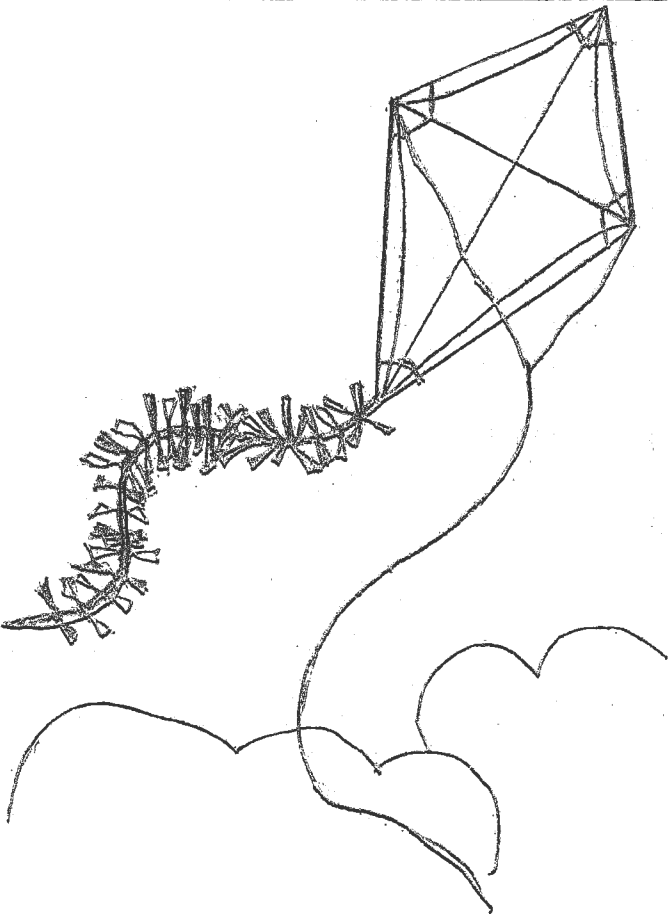
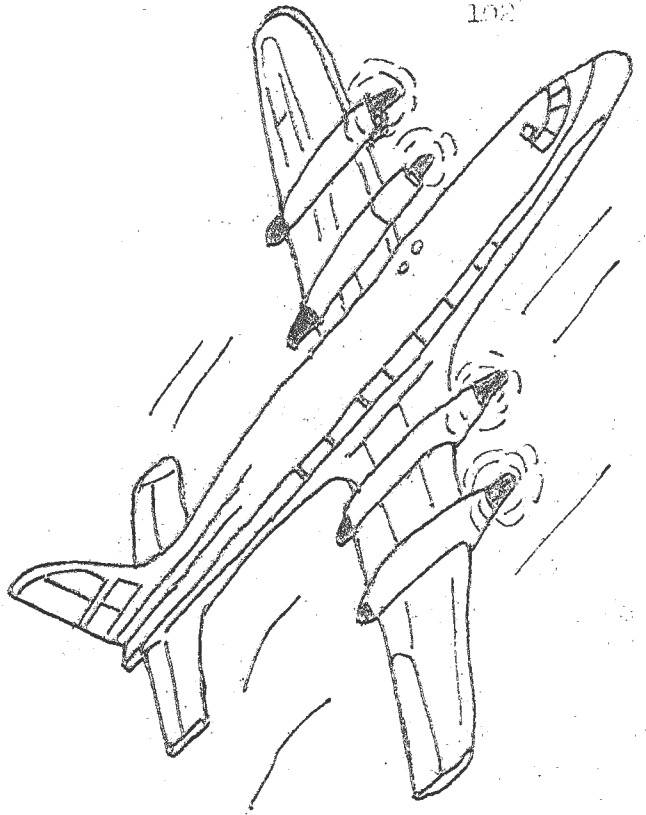
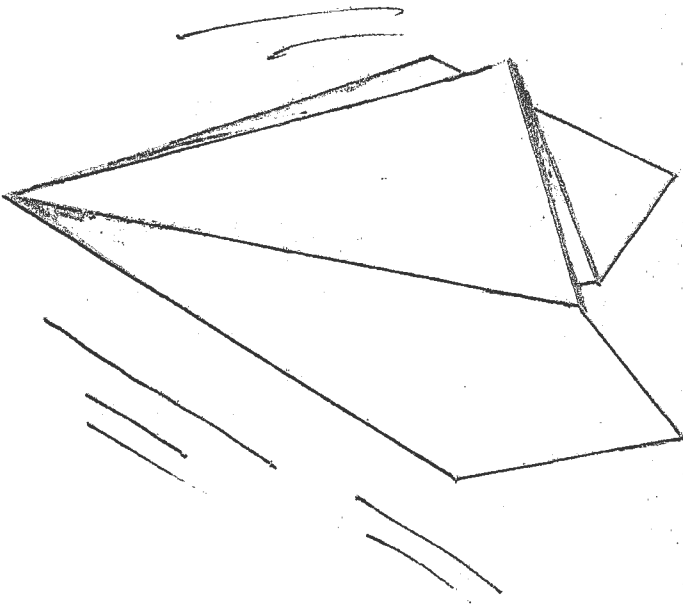

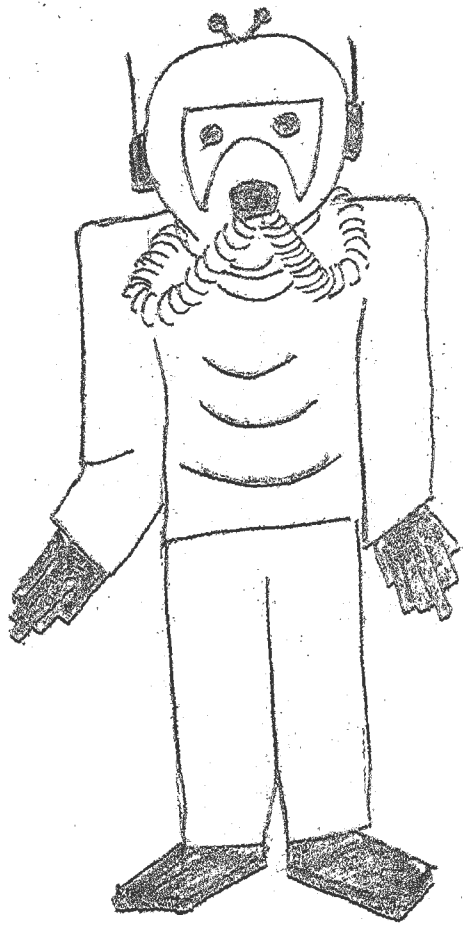

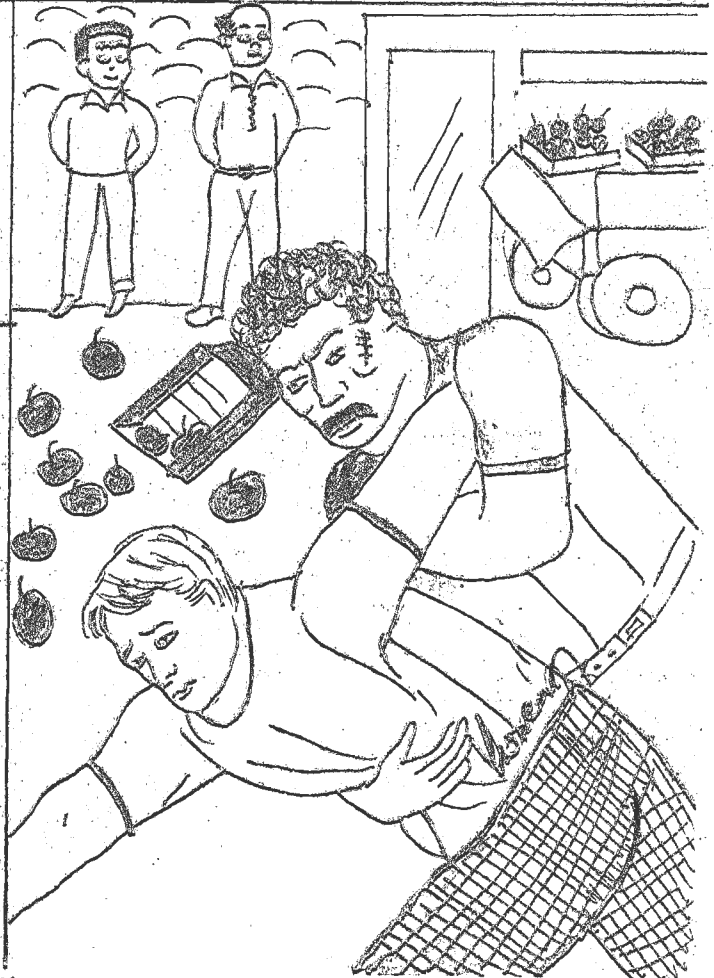
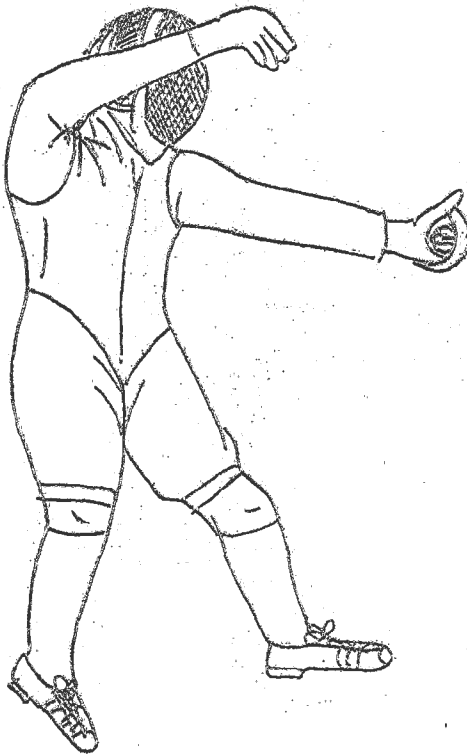
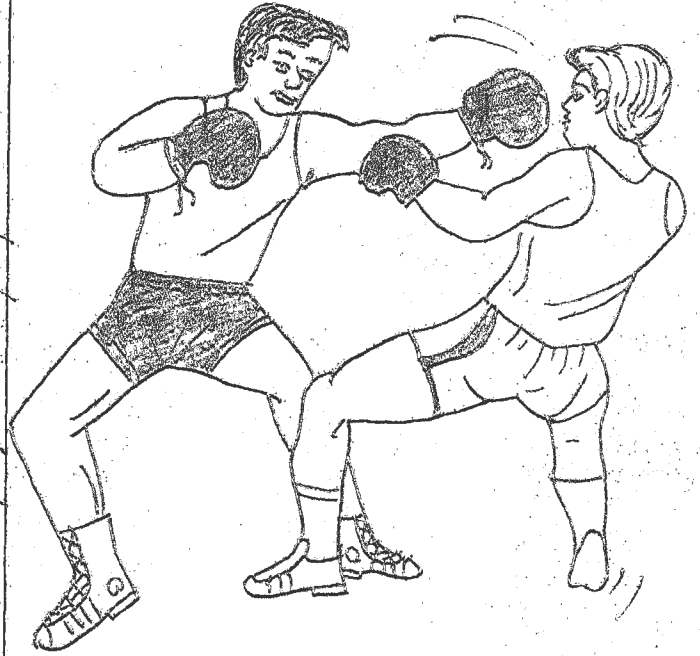
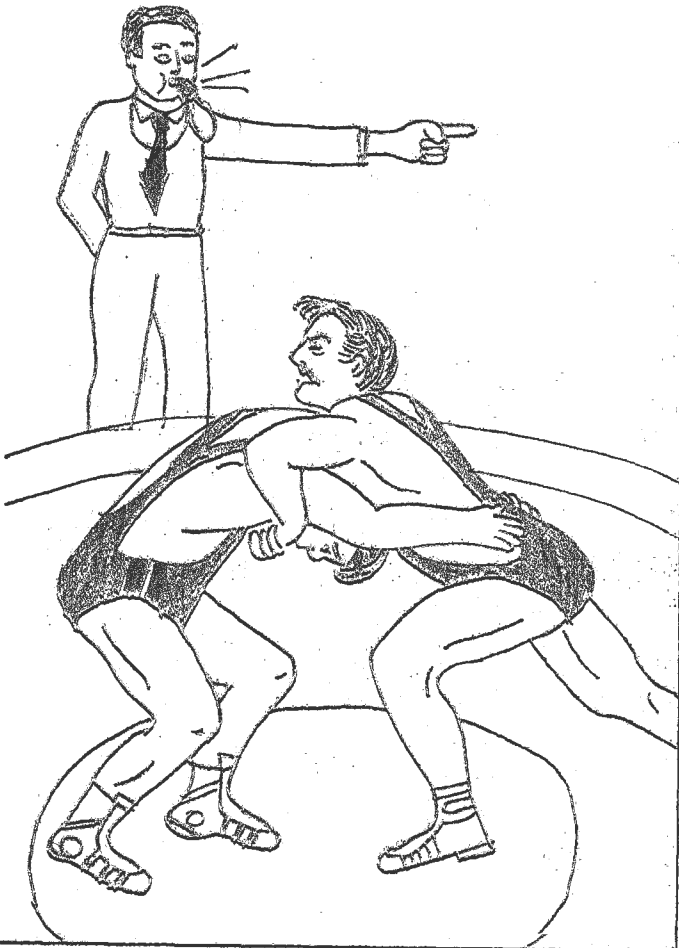

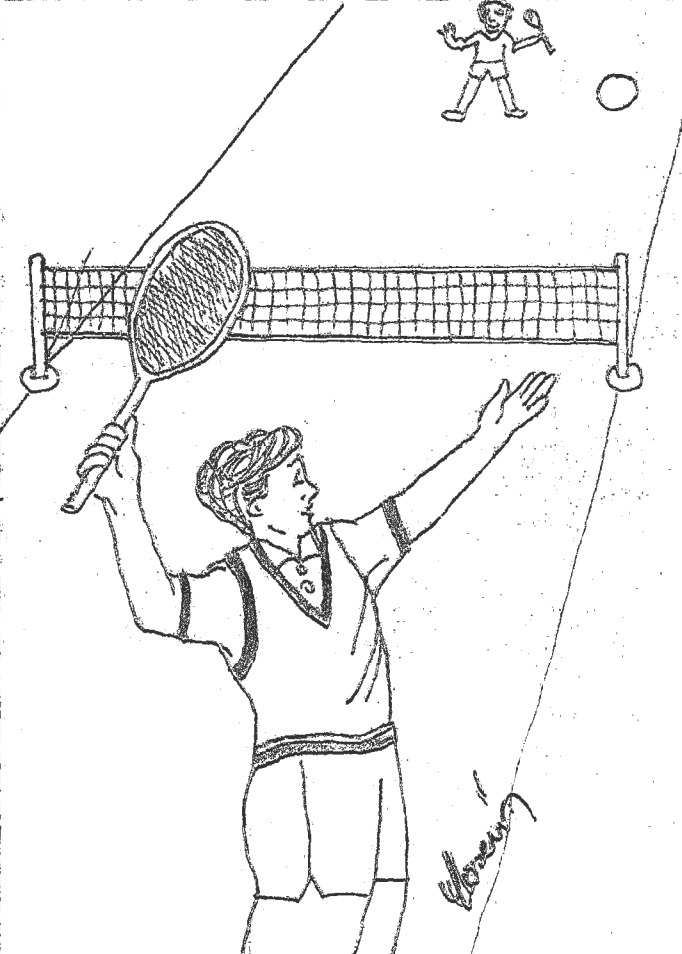
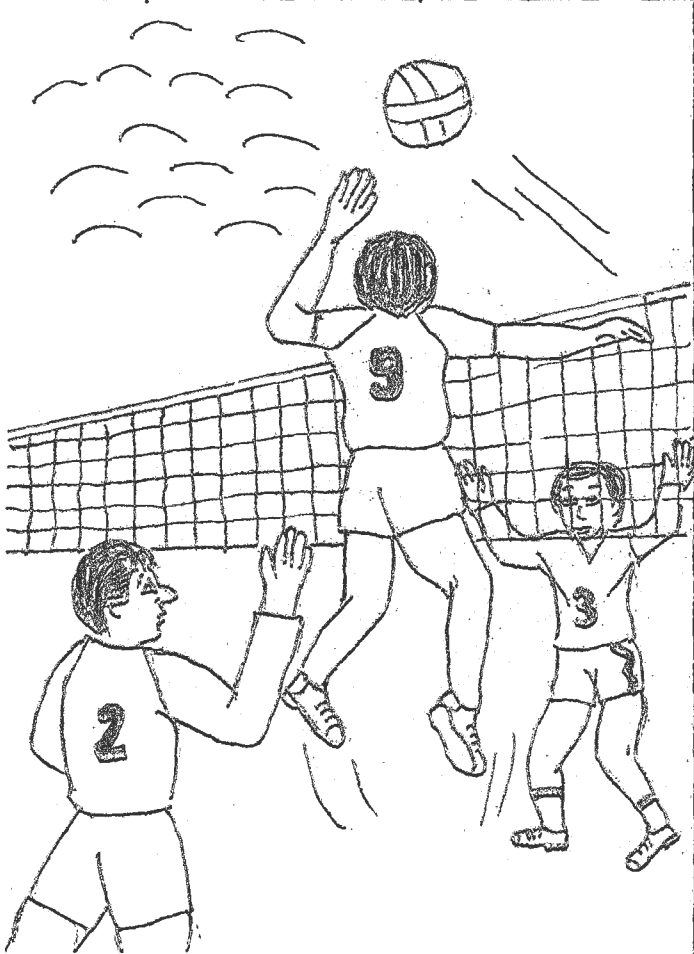
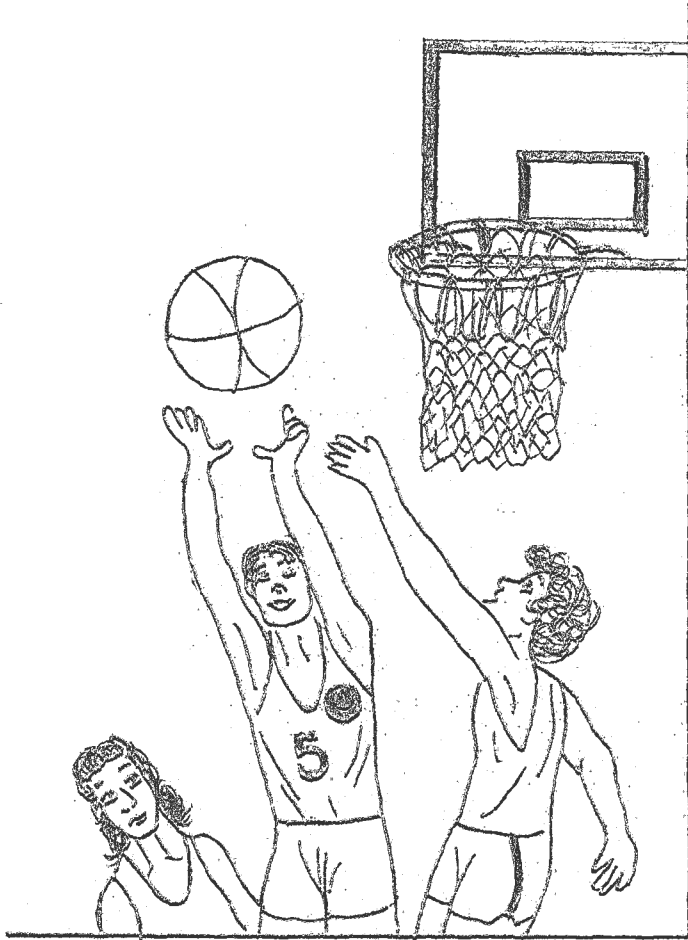

103

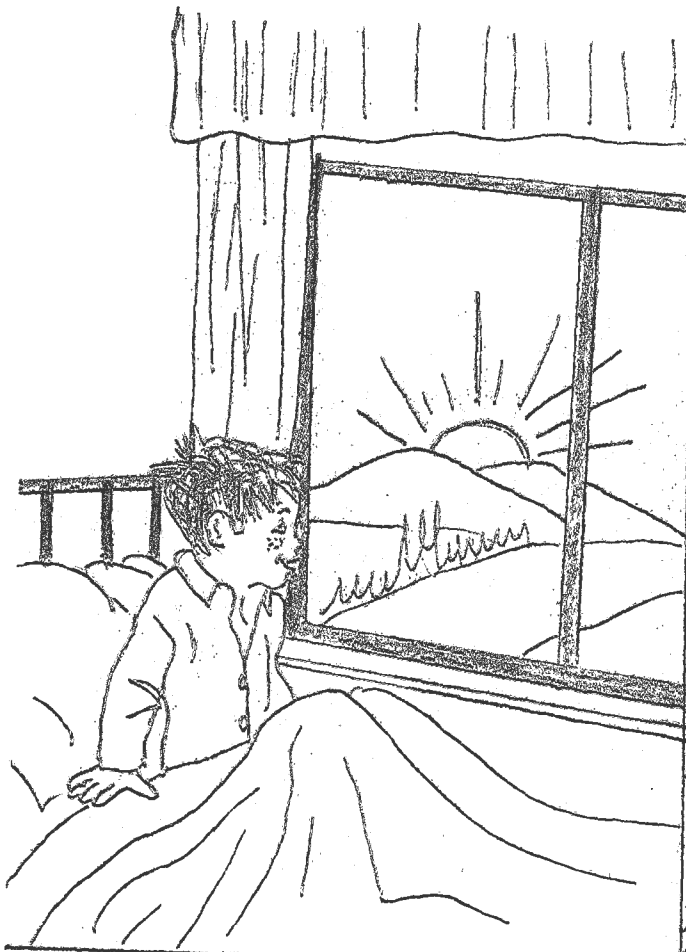

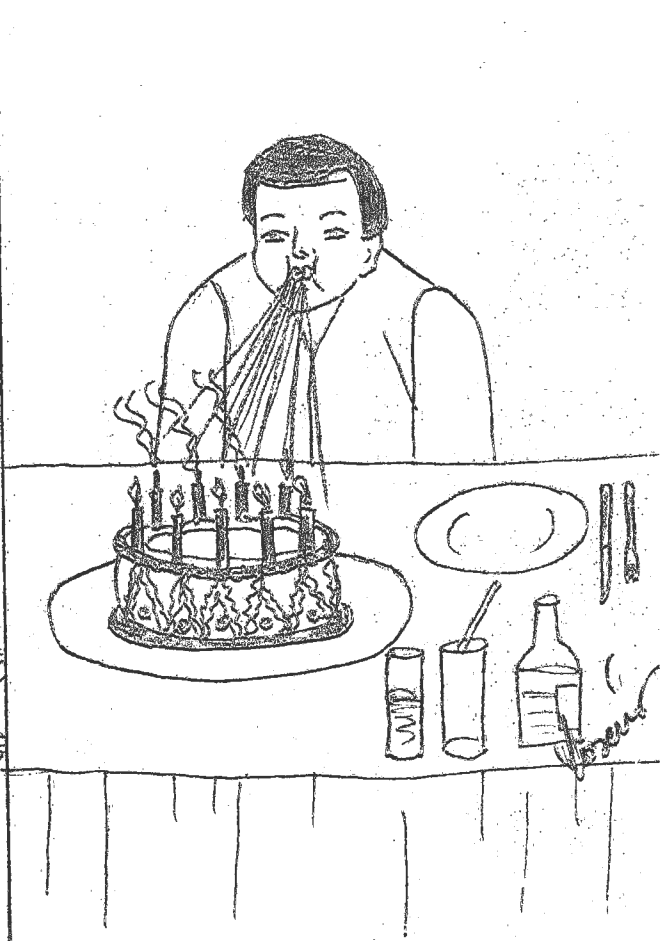
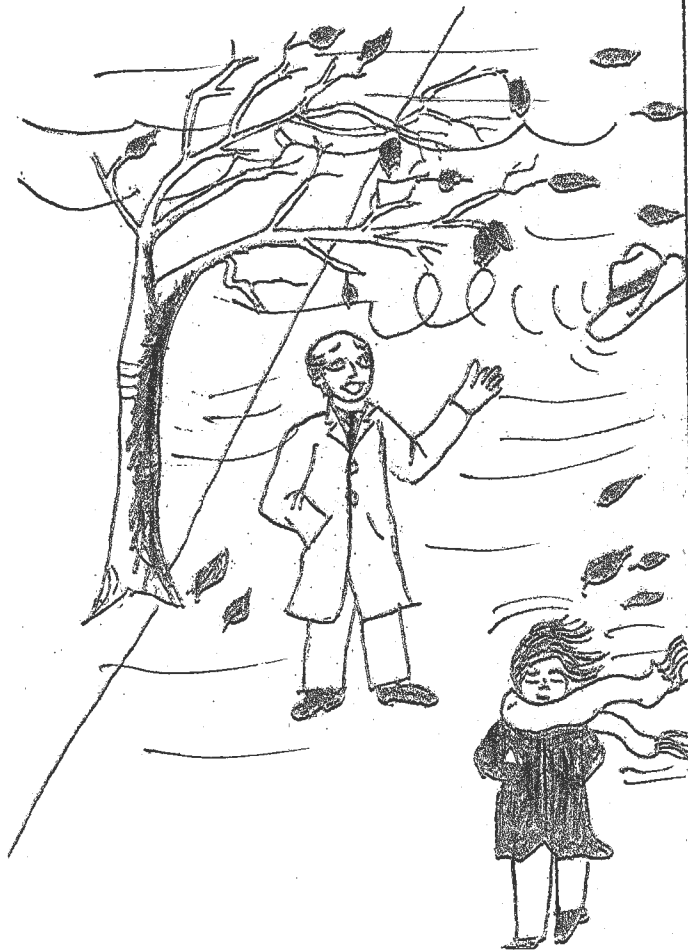
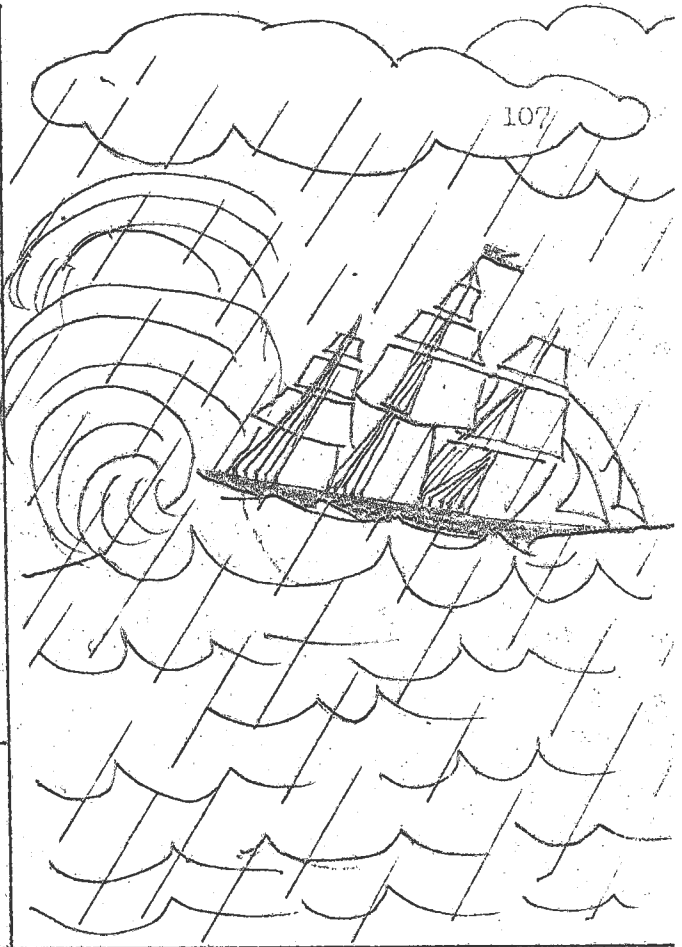
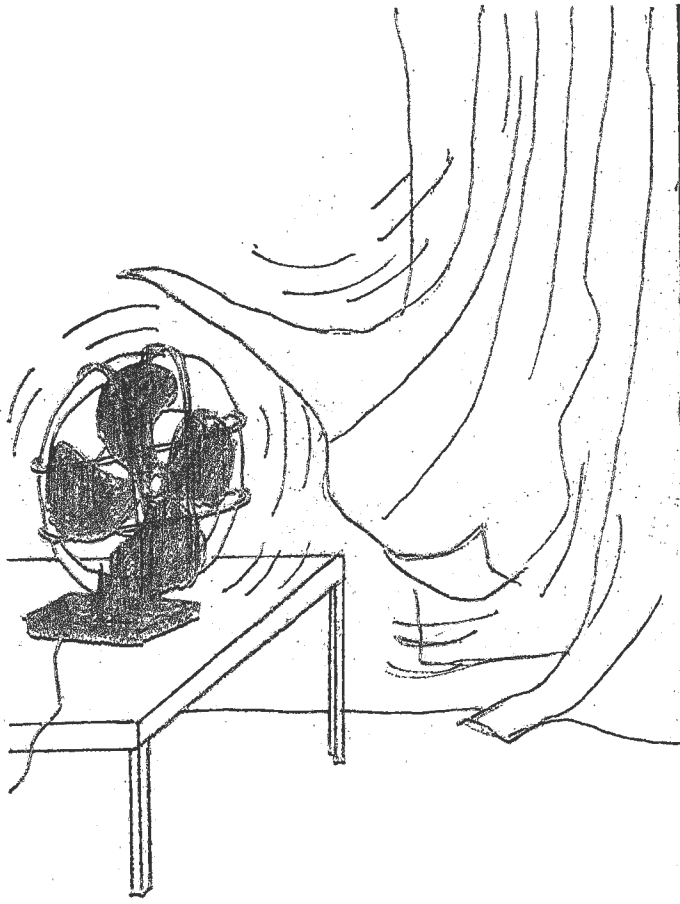
38

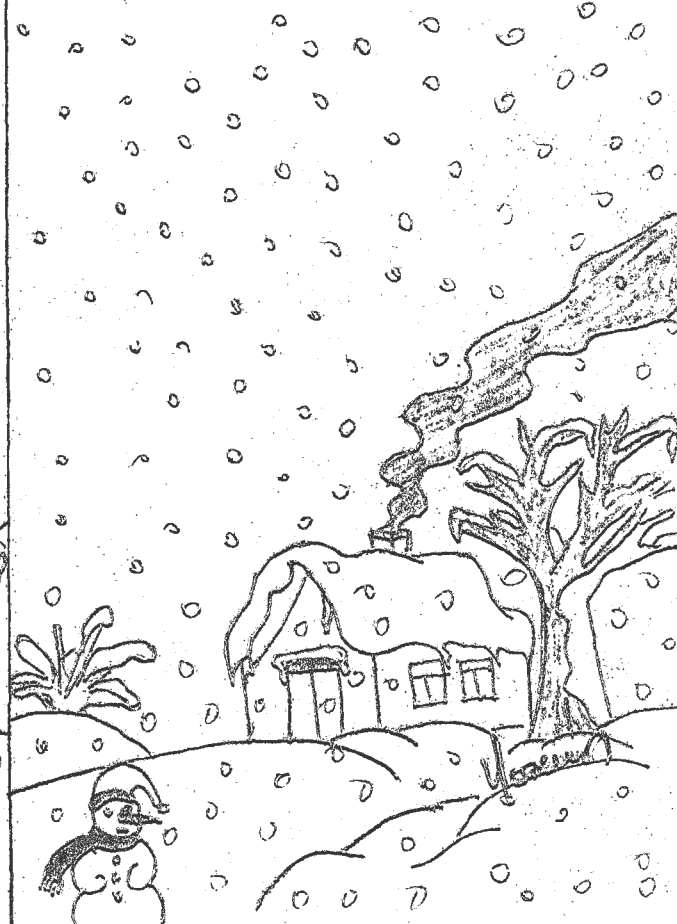
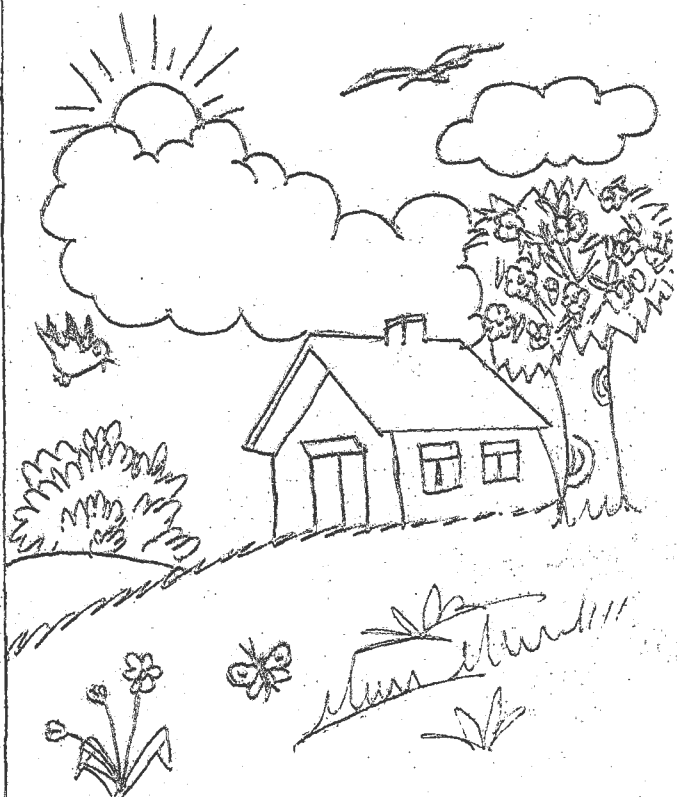
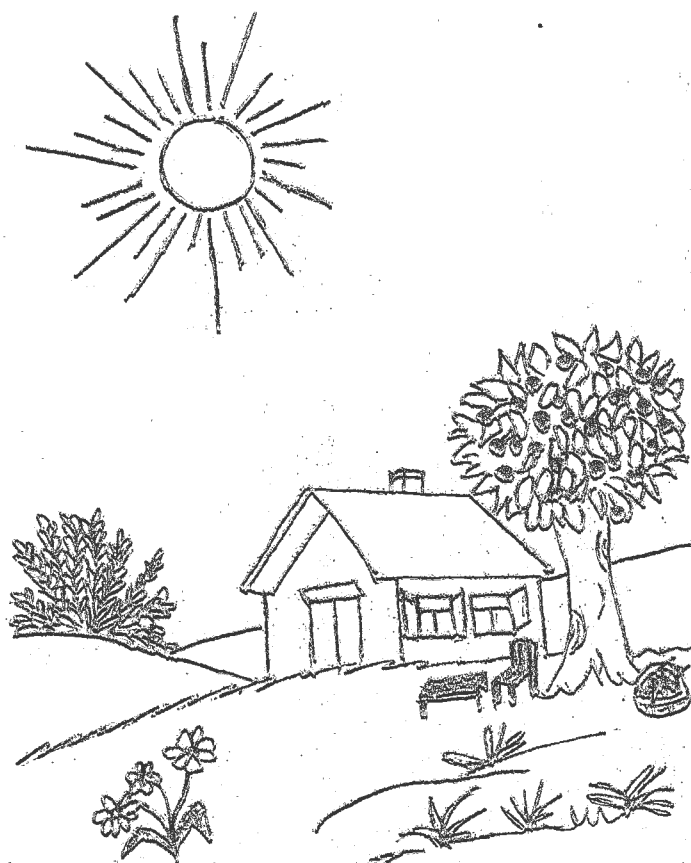

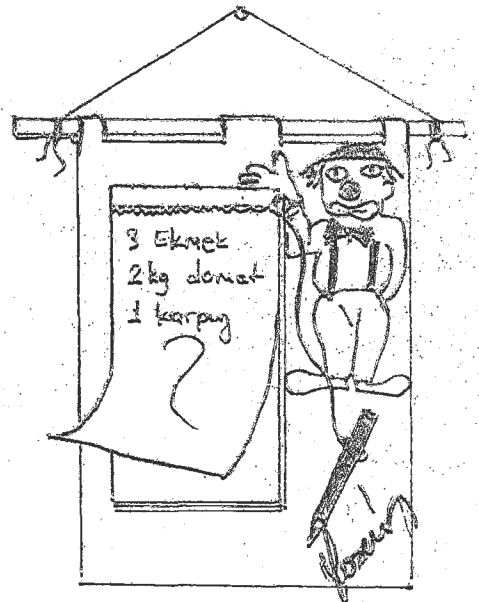
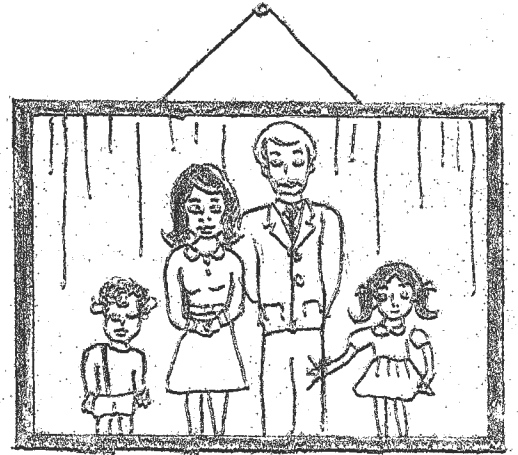
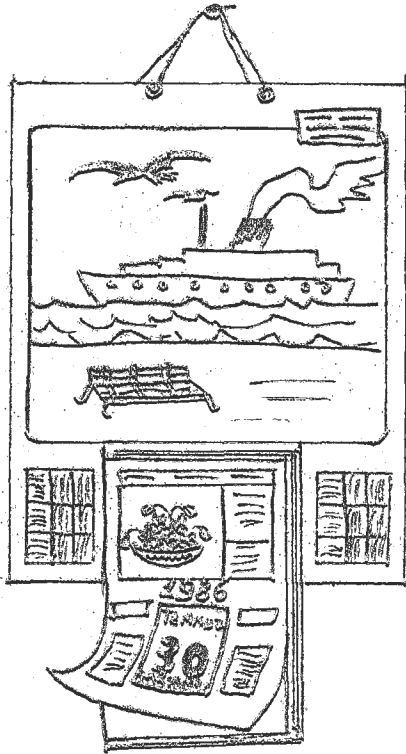

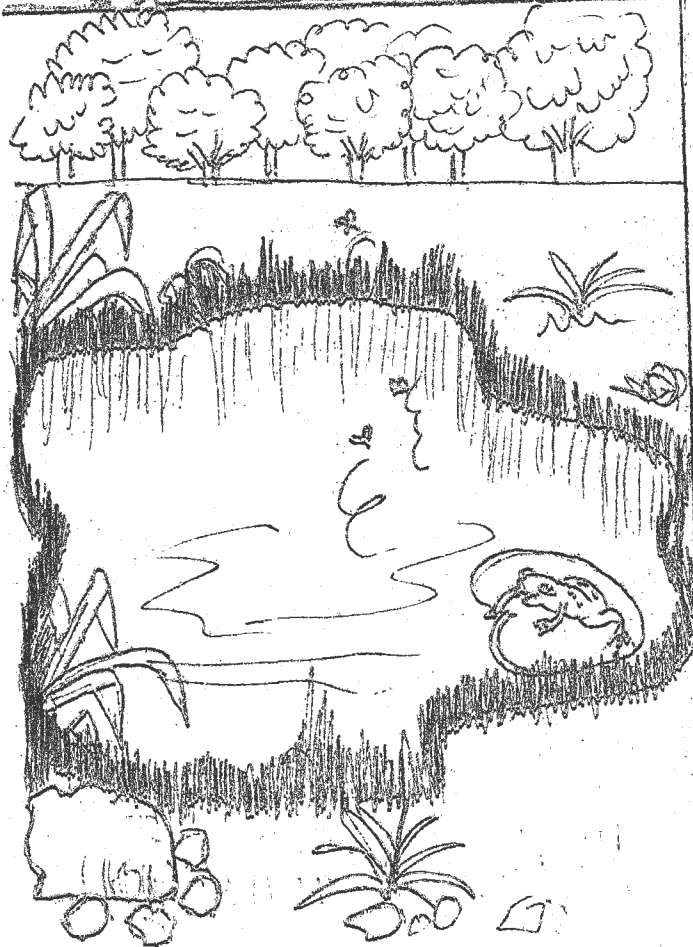
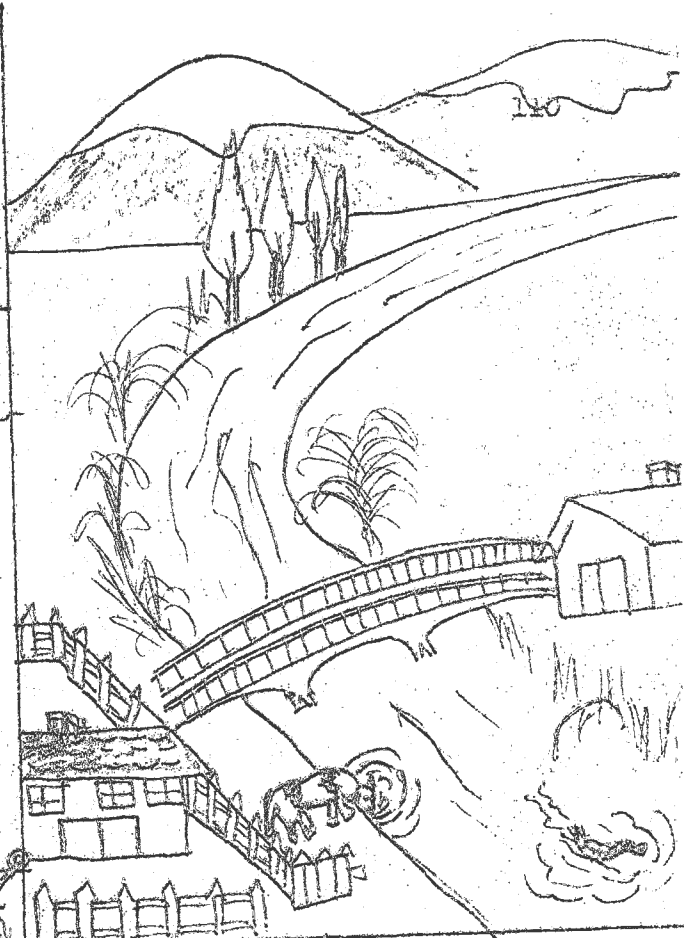
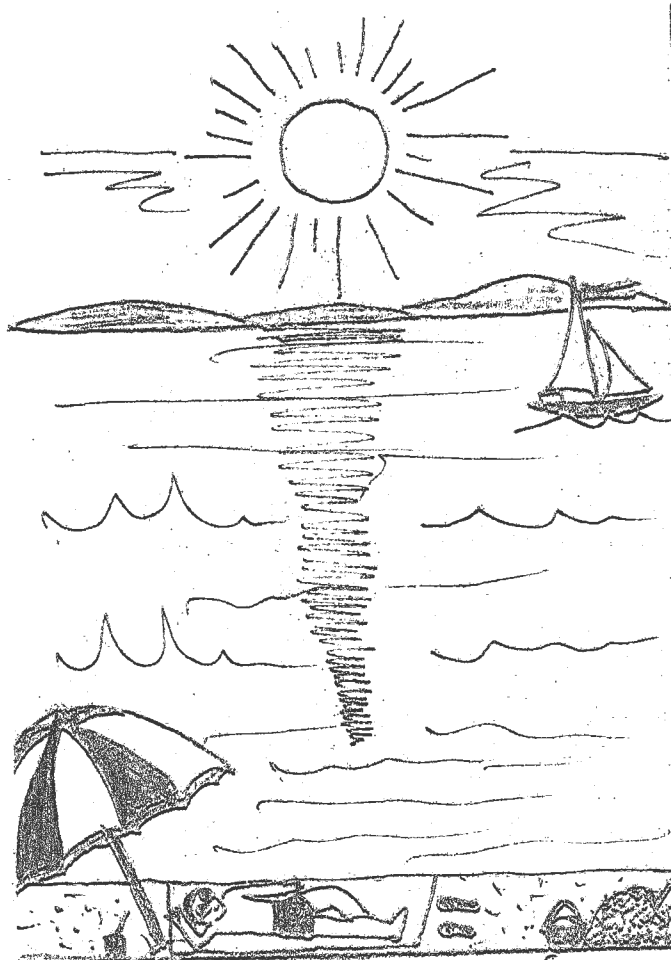
Claremont

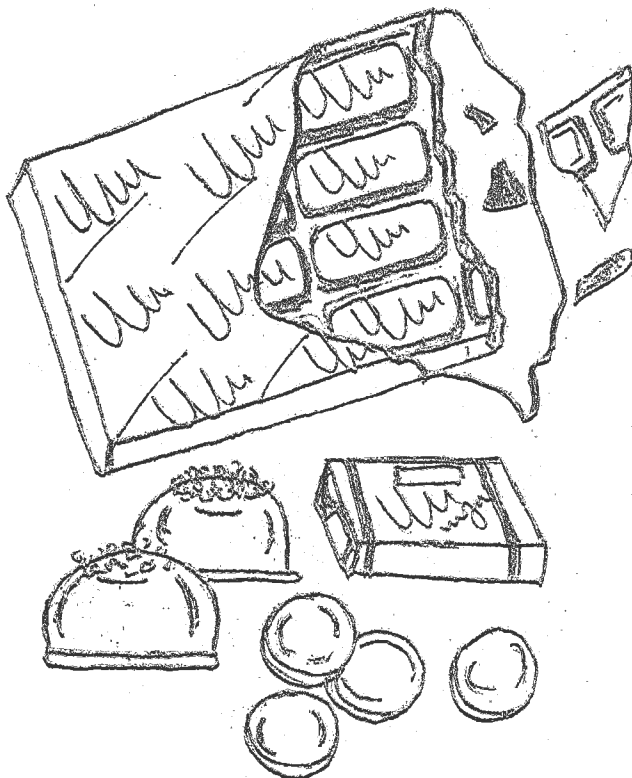
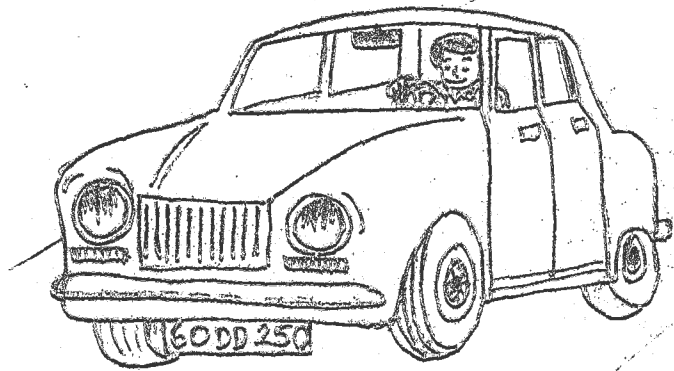

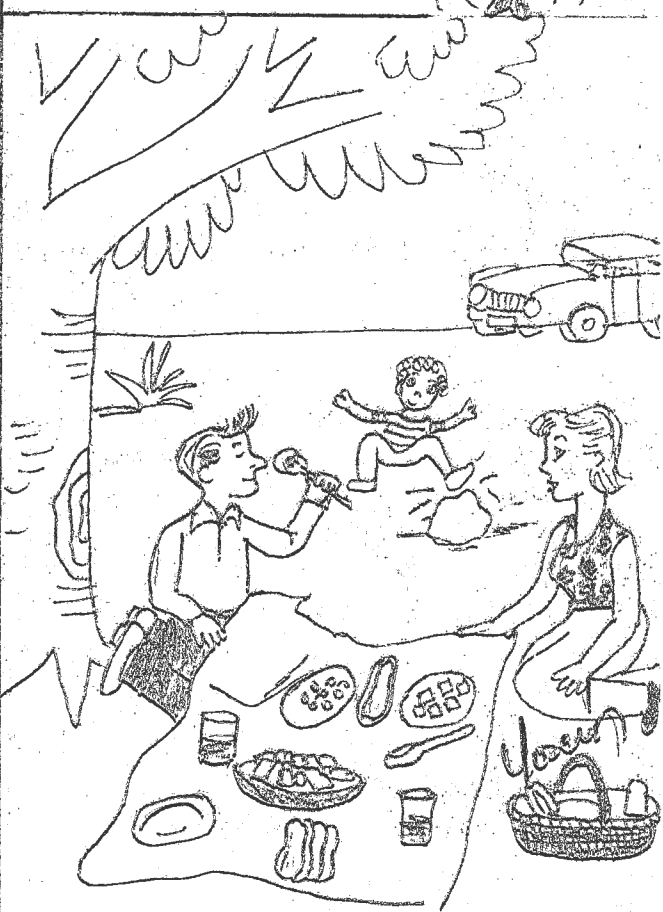
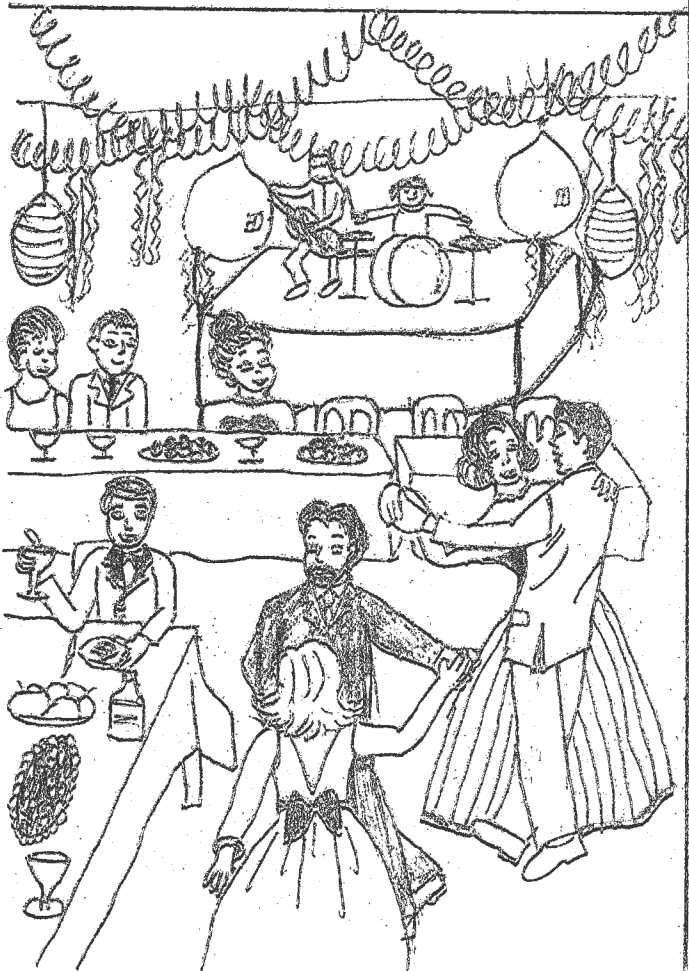
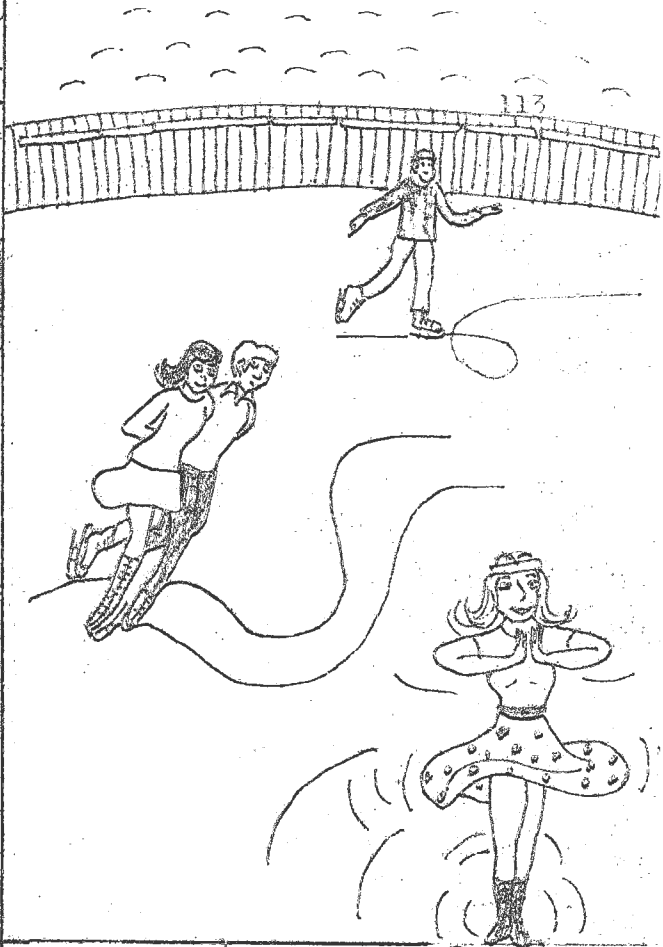
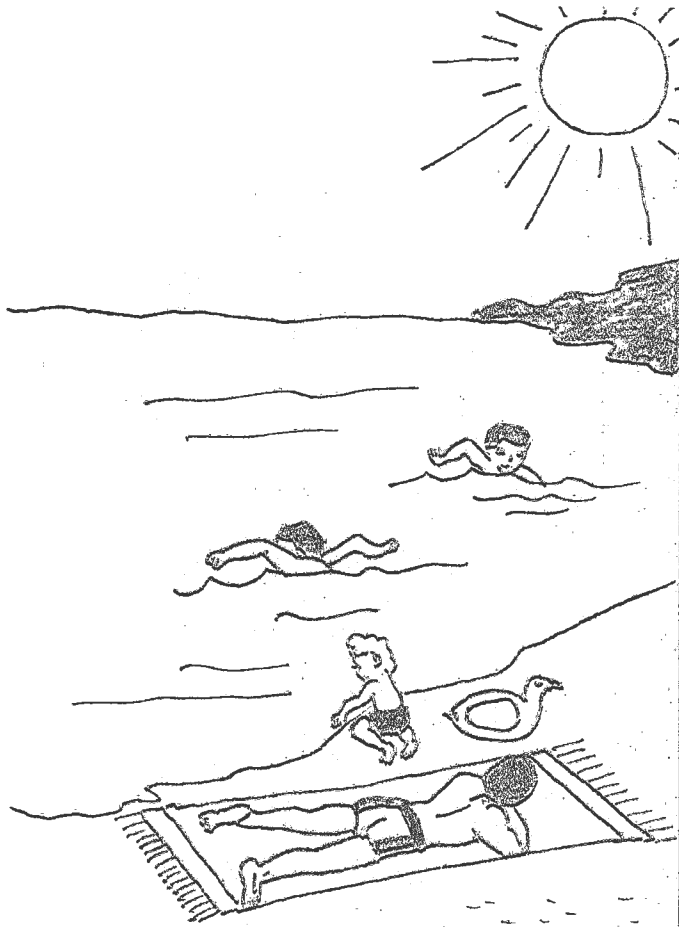

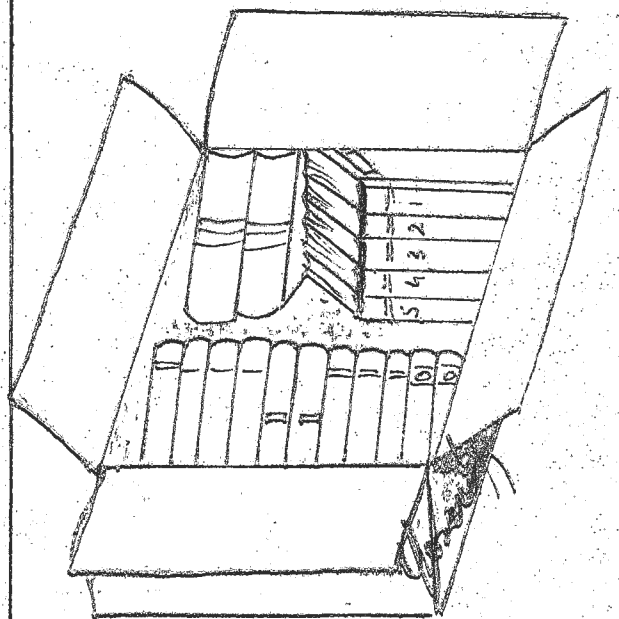
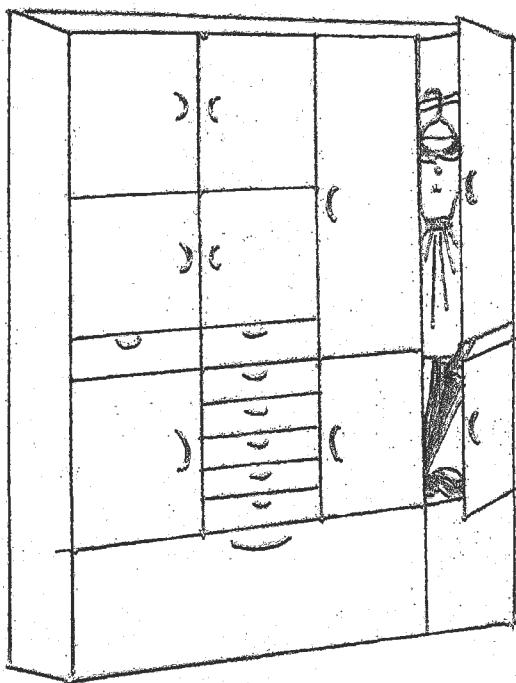
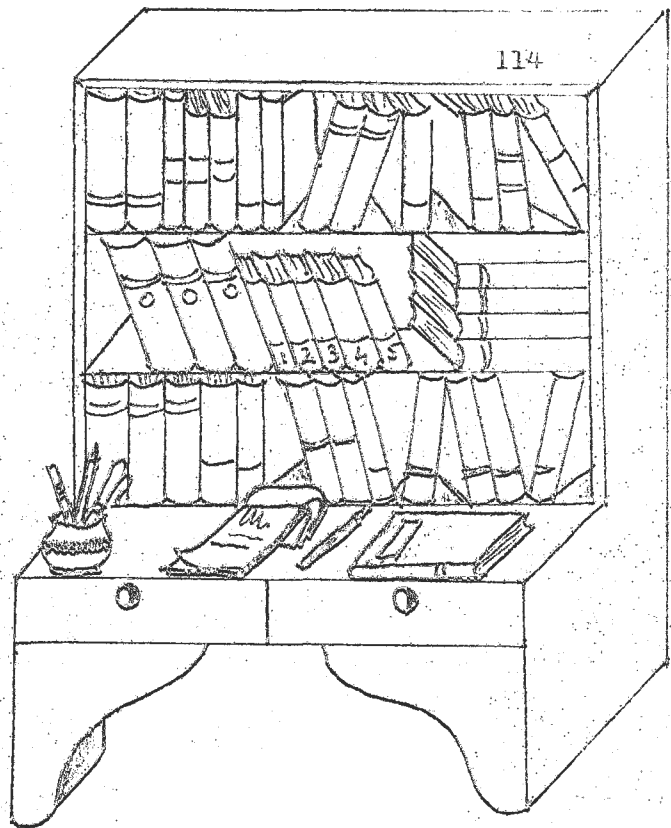
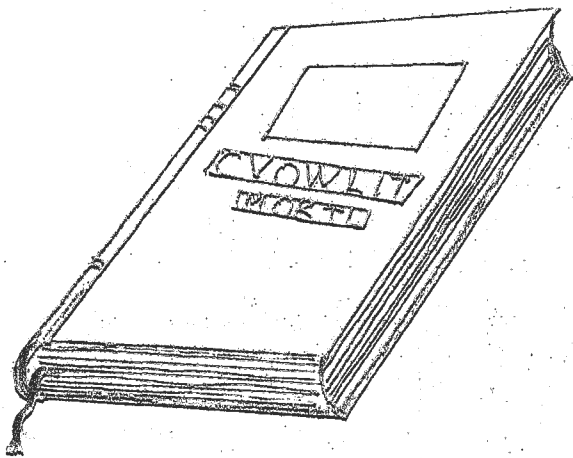

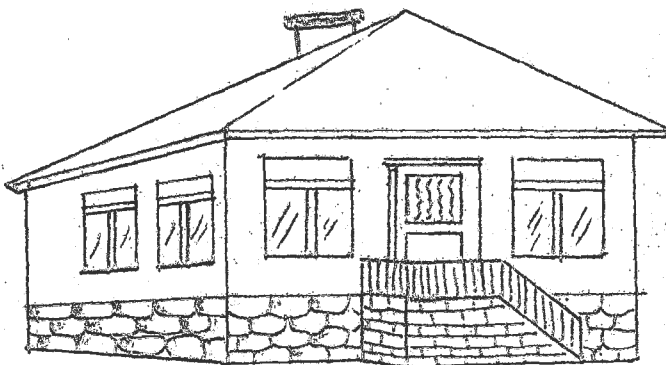
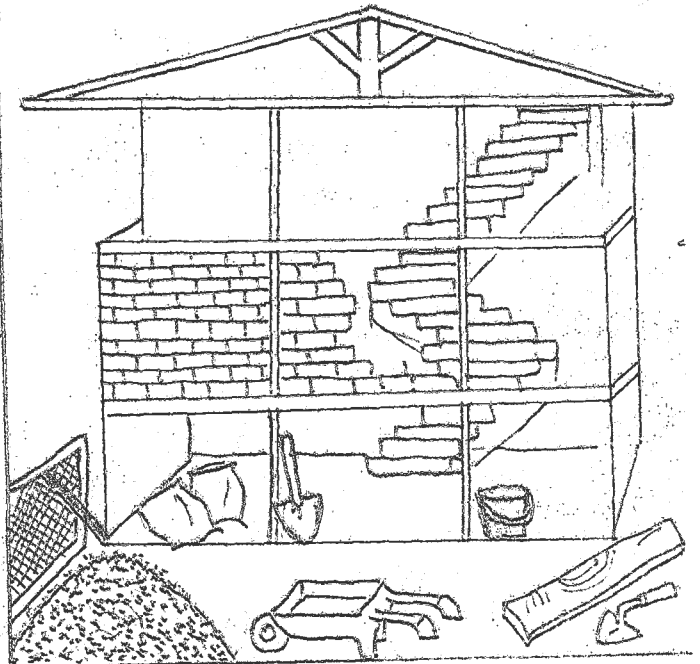
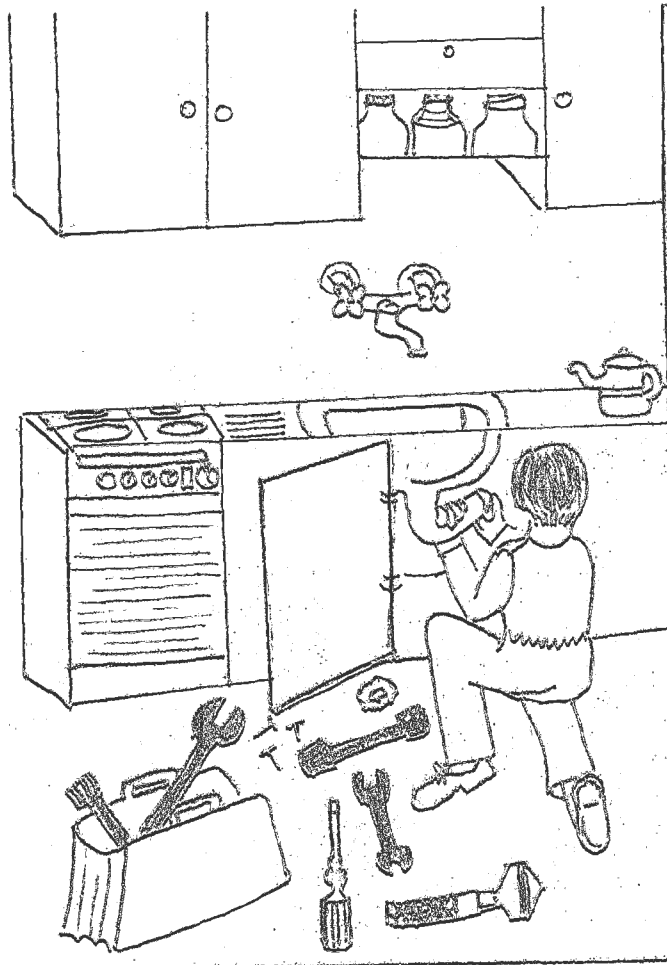

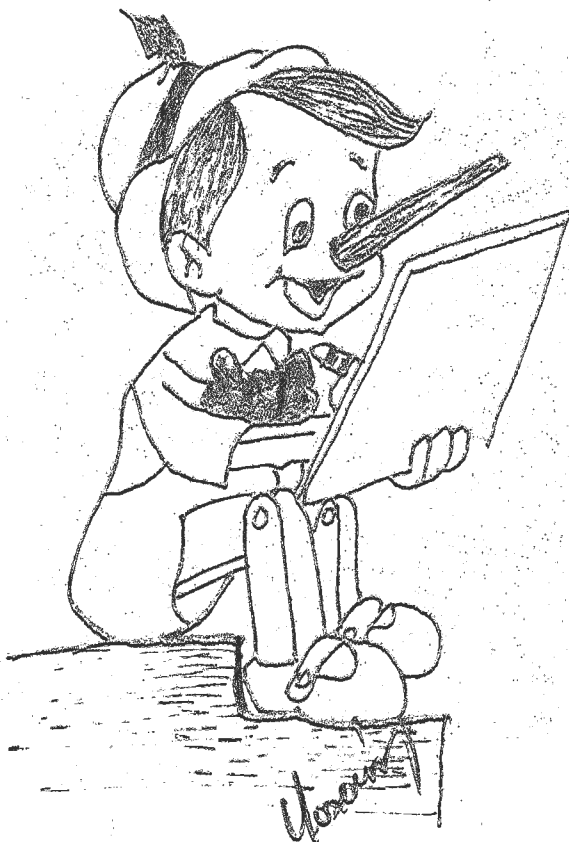
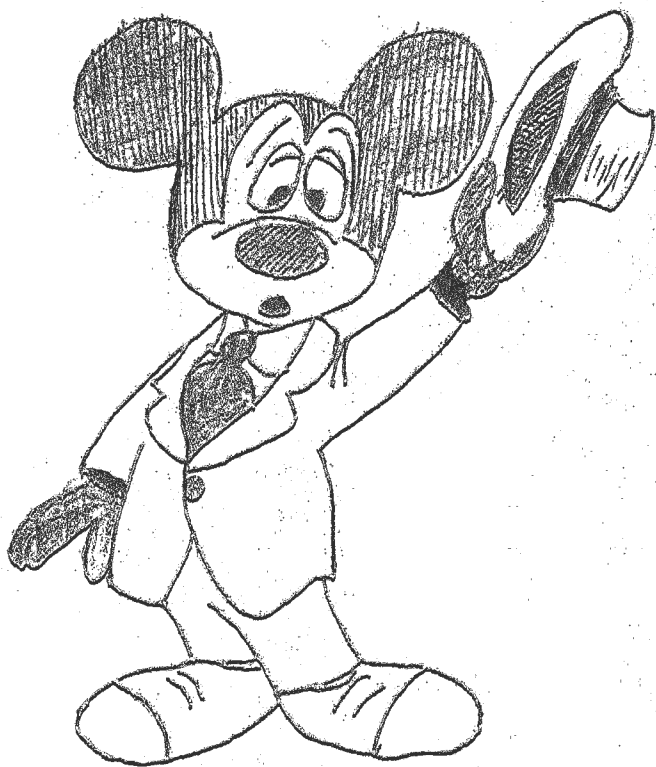
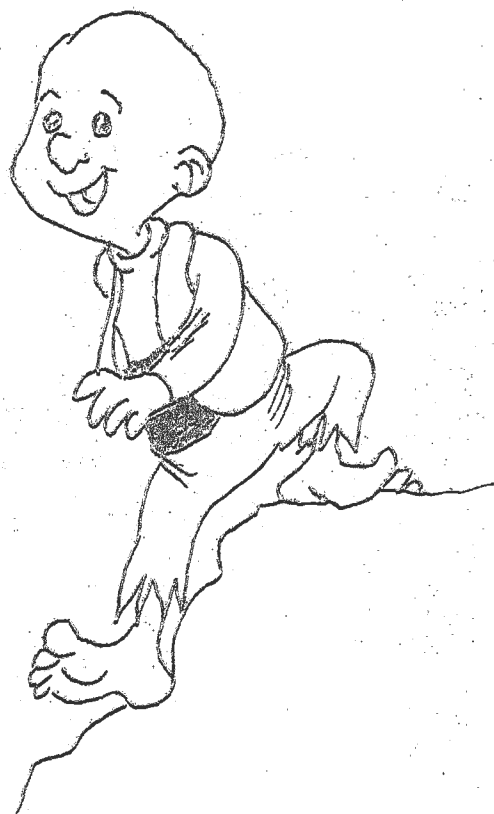

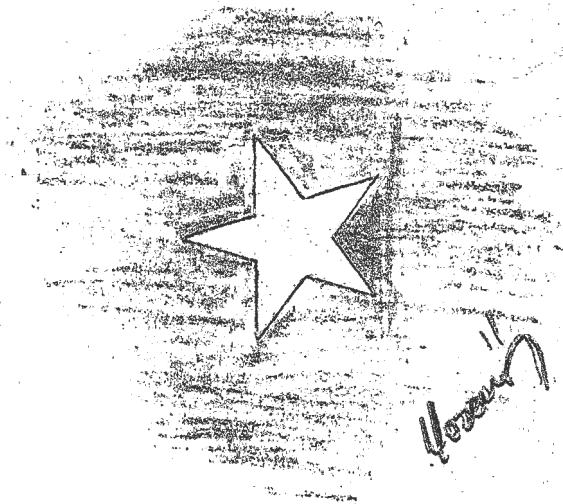
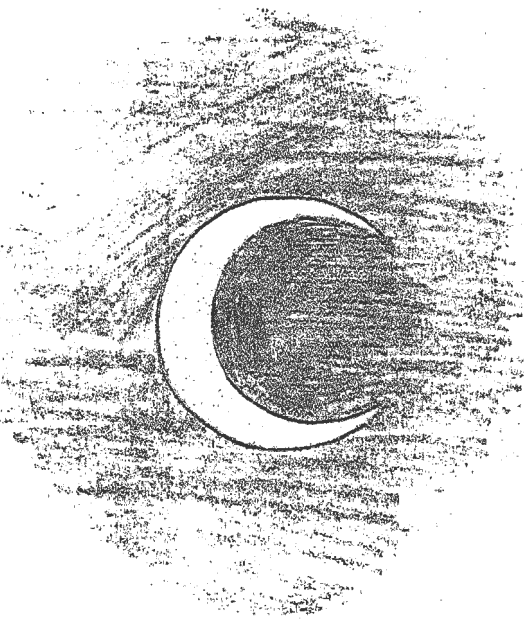
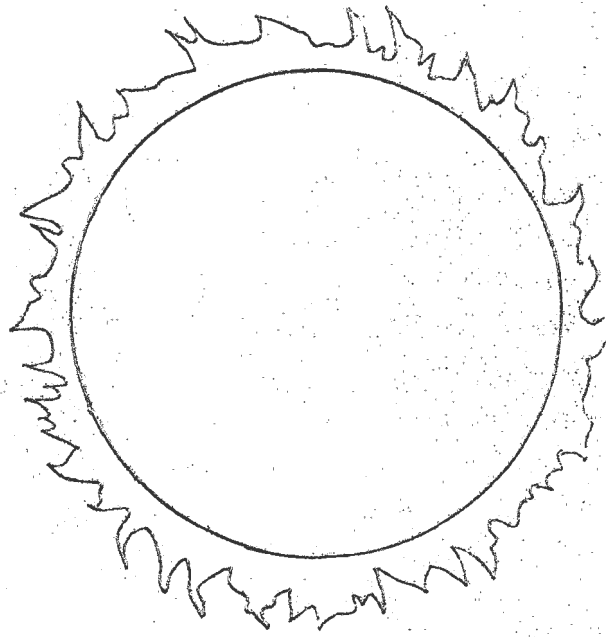

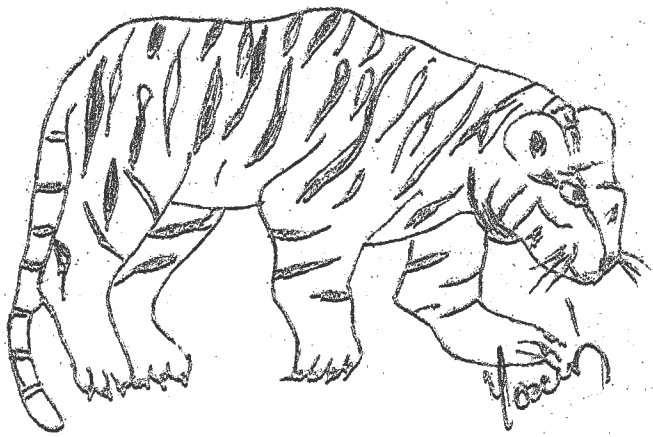
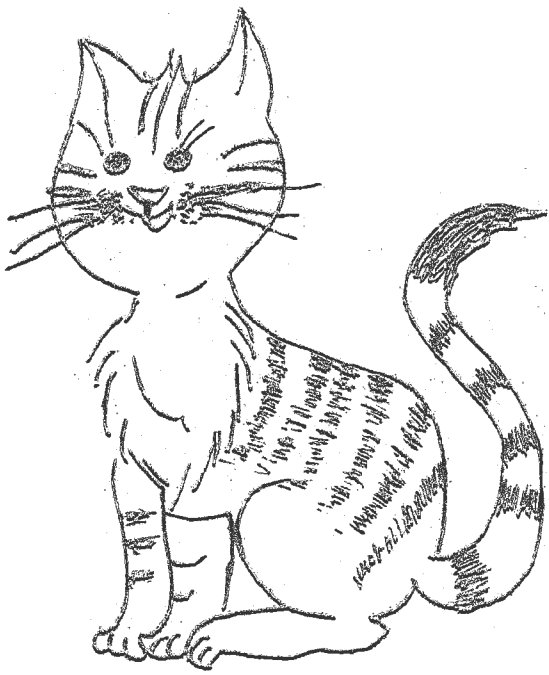
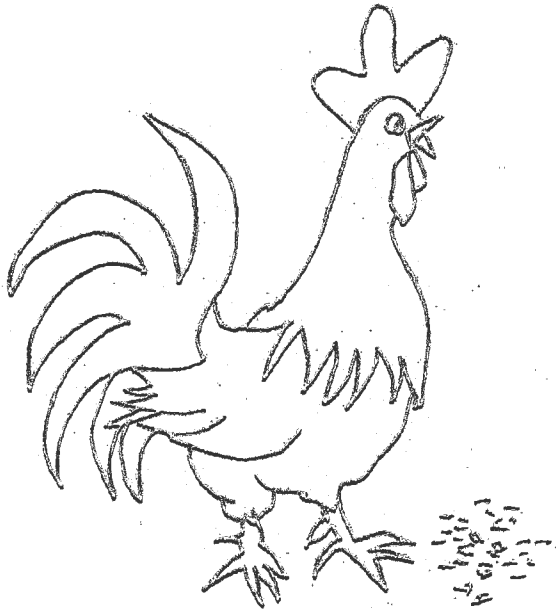

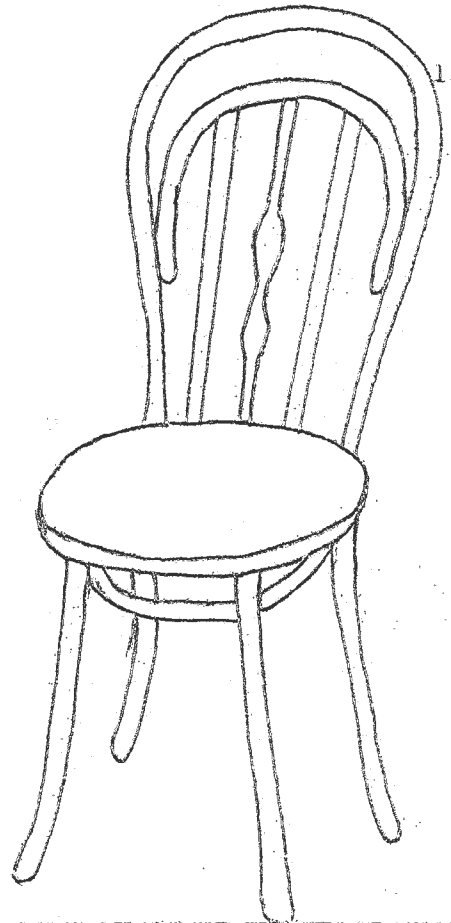
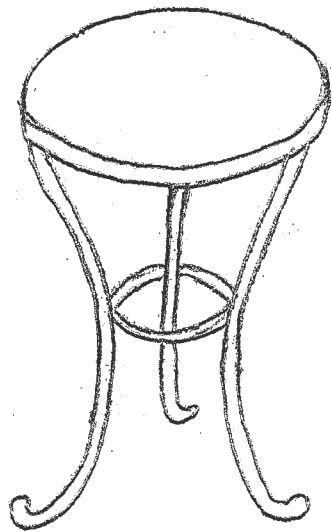

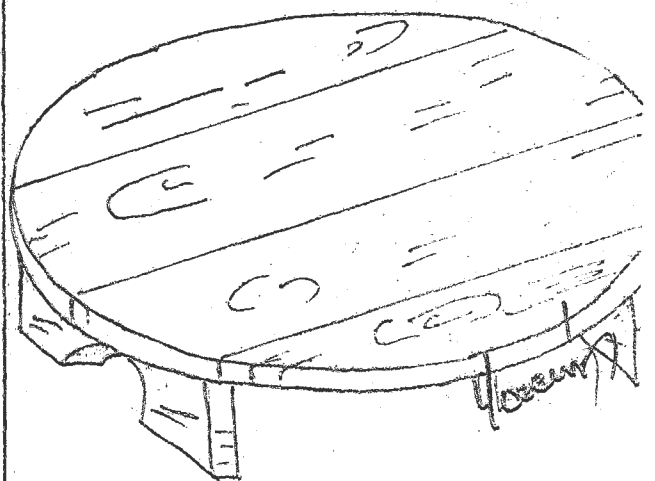
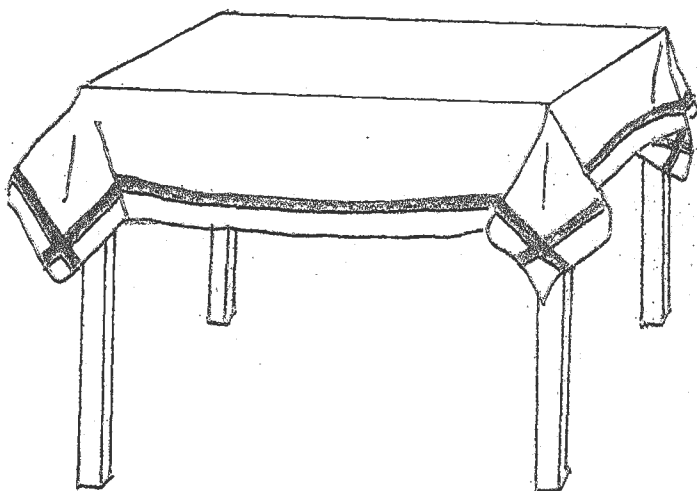
Y-10.7.1986. Esk. - H

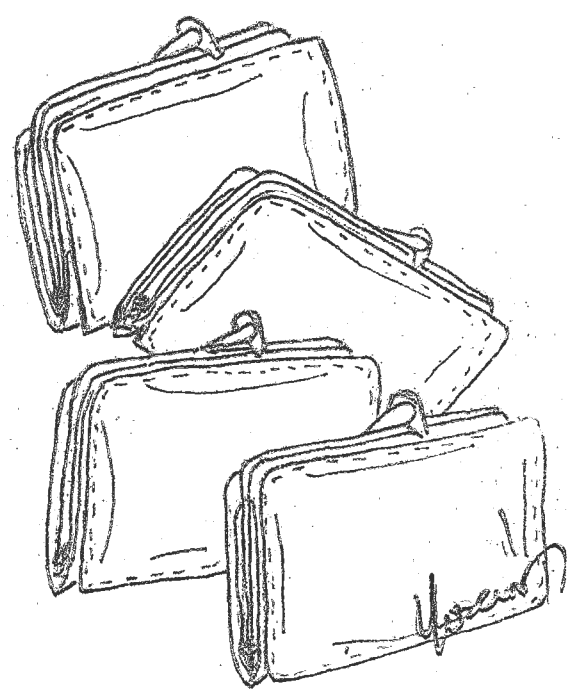
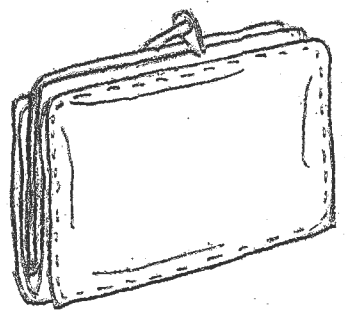
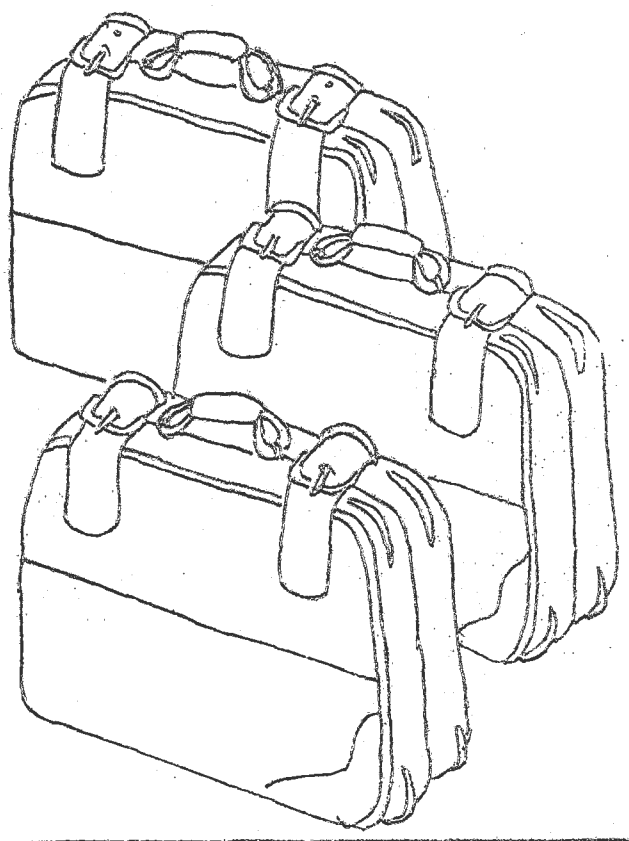
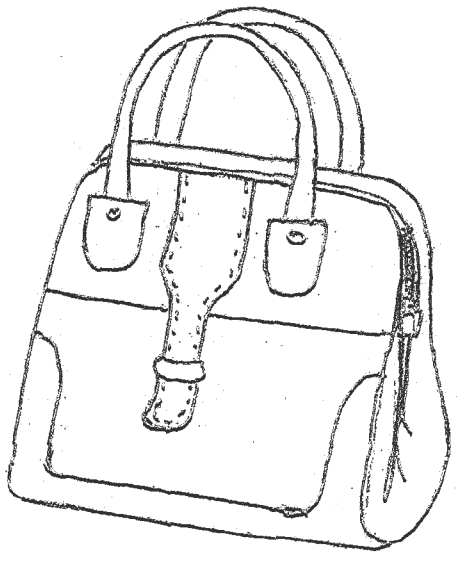

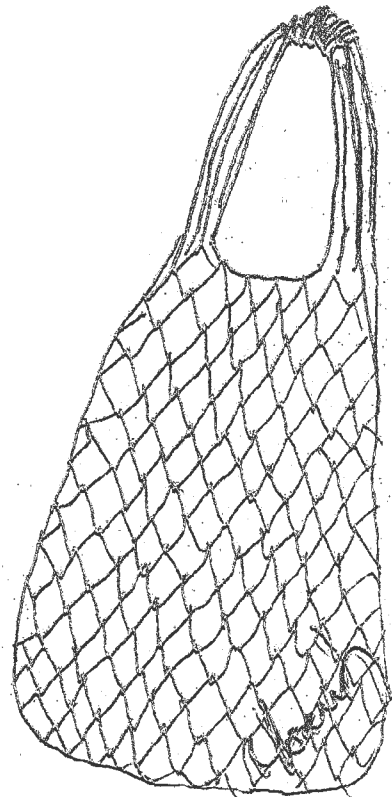
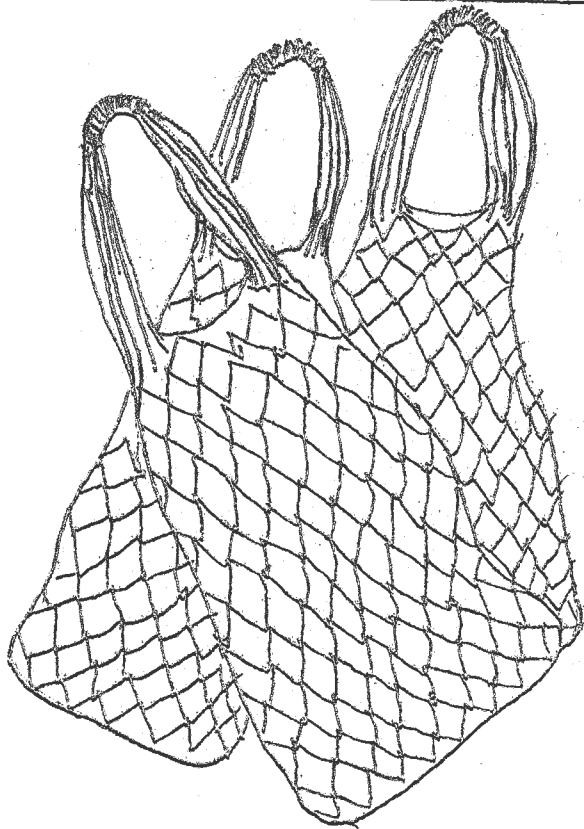
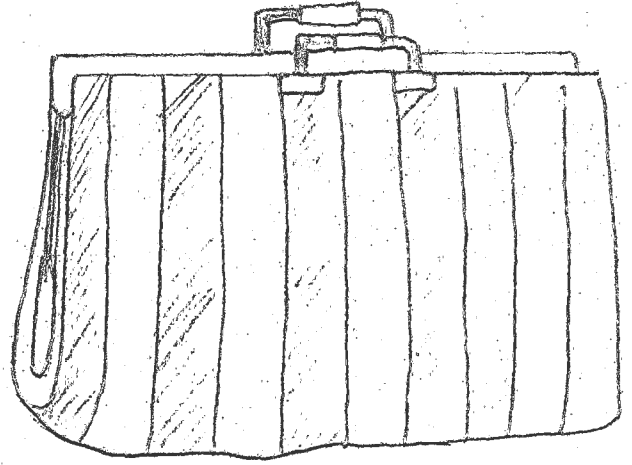
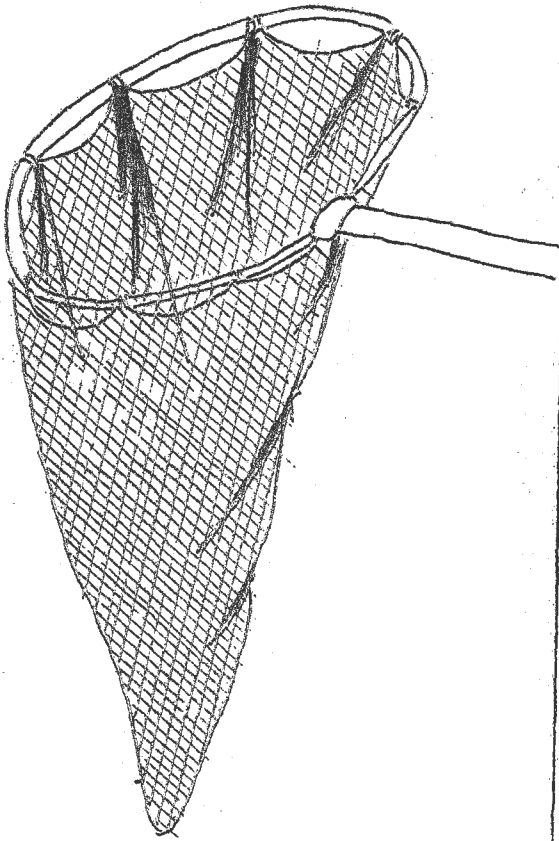

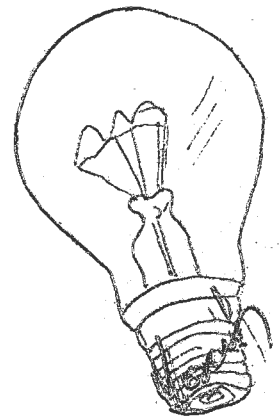
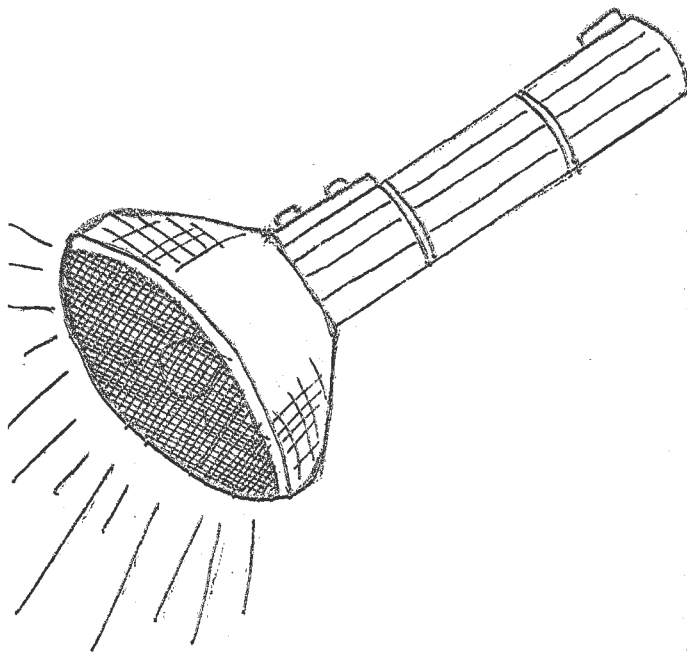
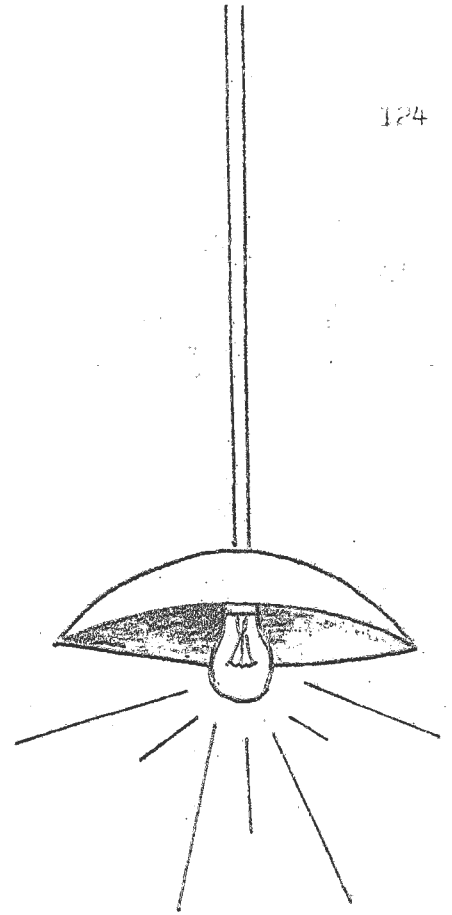
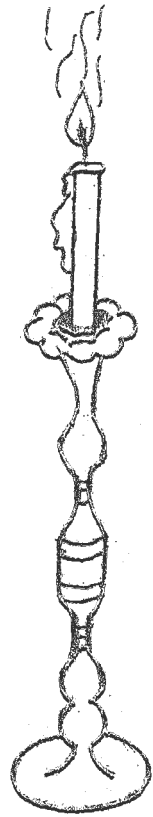

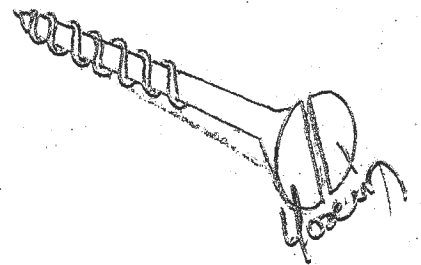
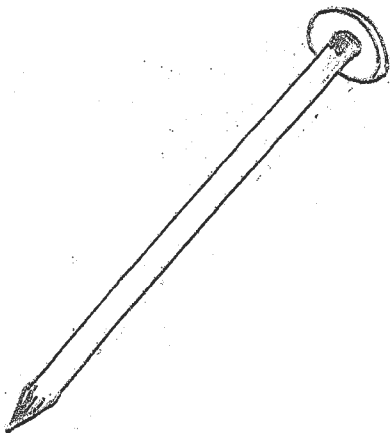
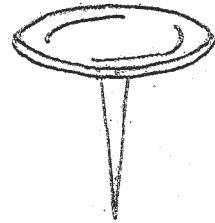
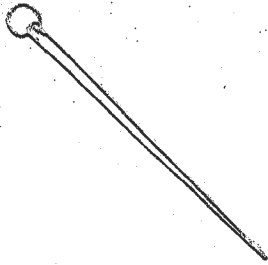
191

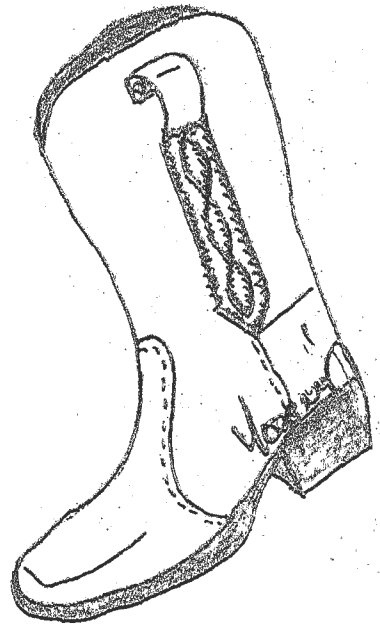
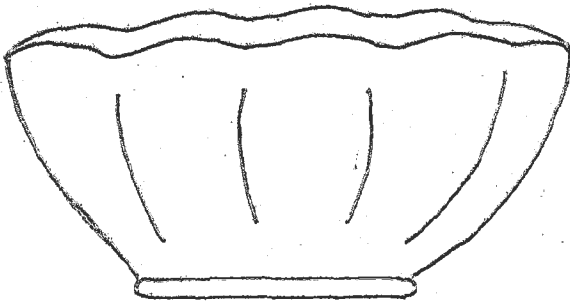
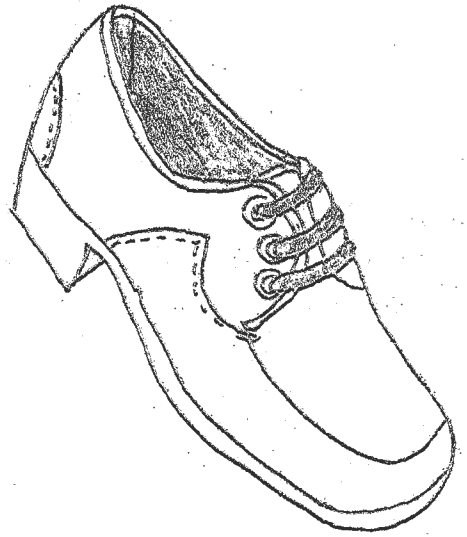
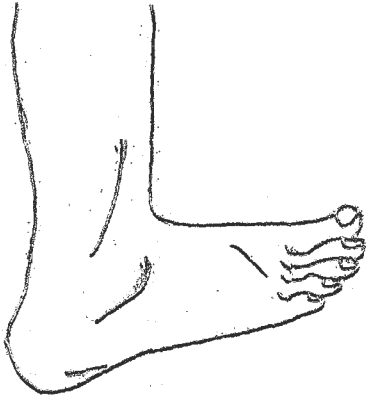

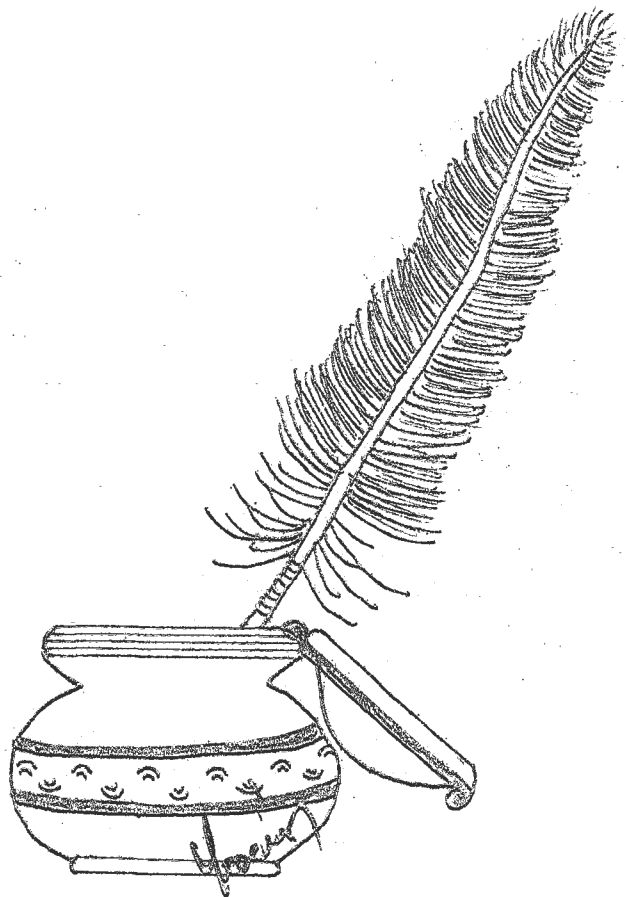
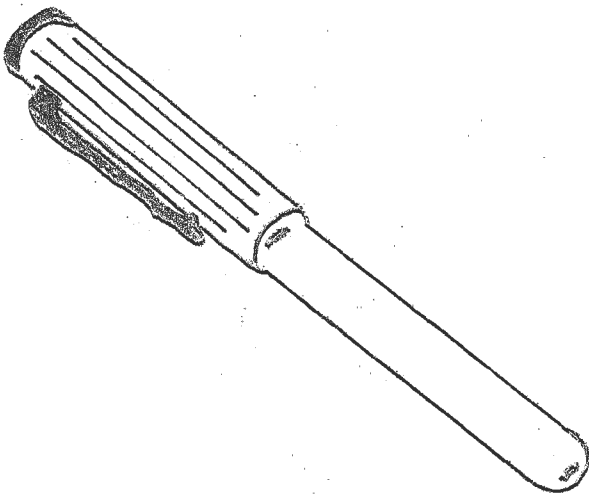
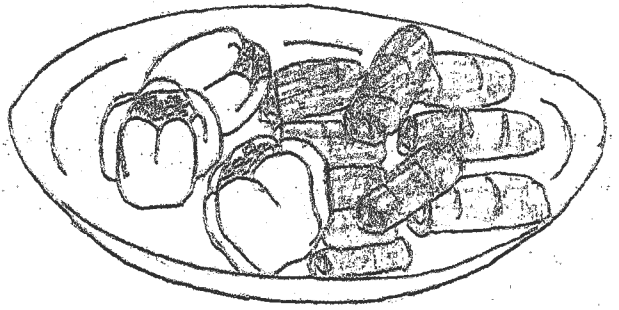
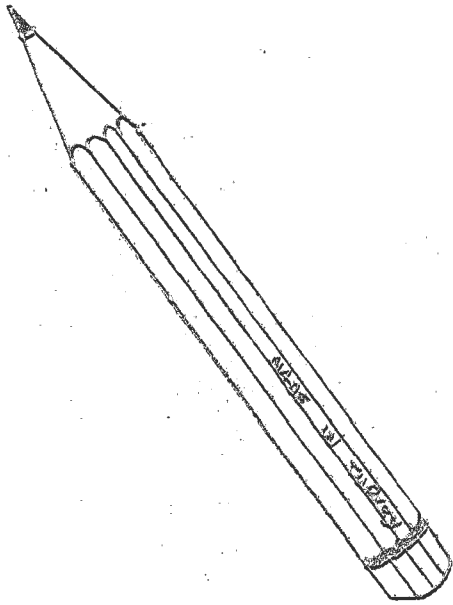

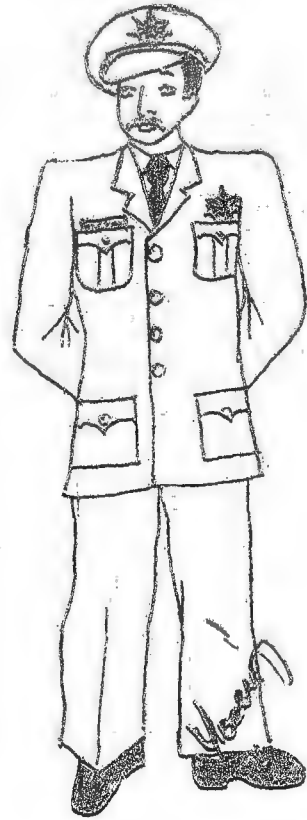
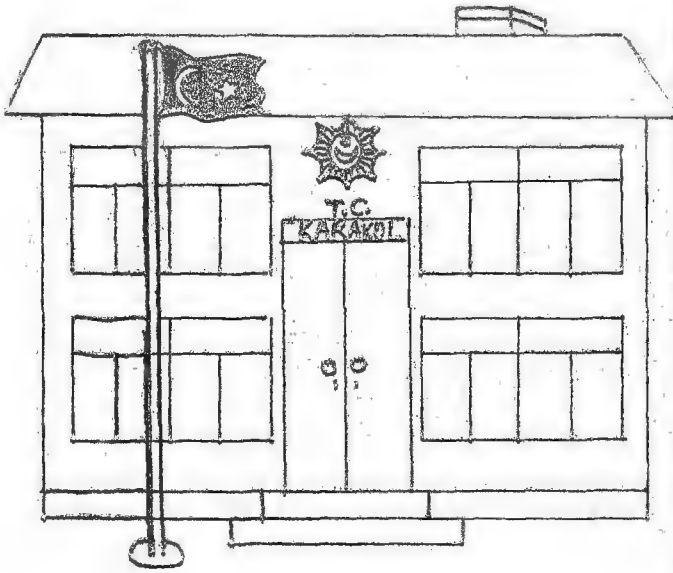
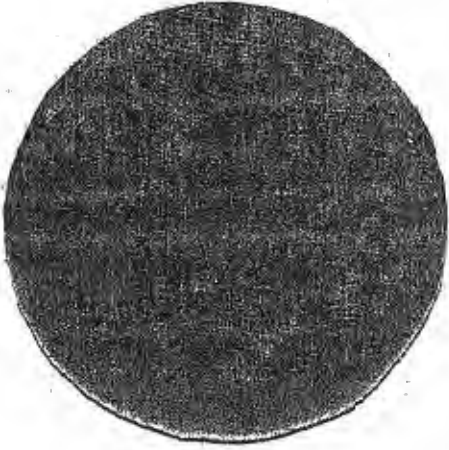

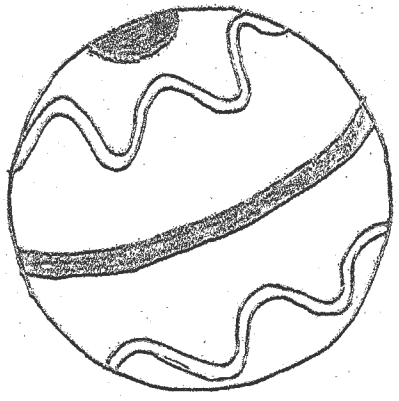
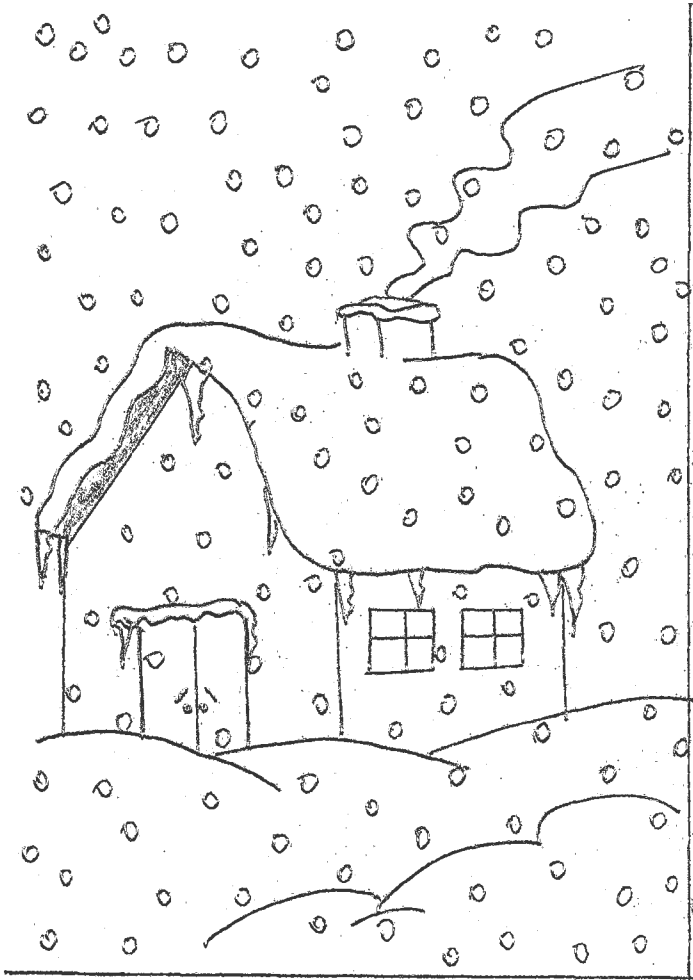

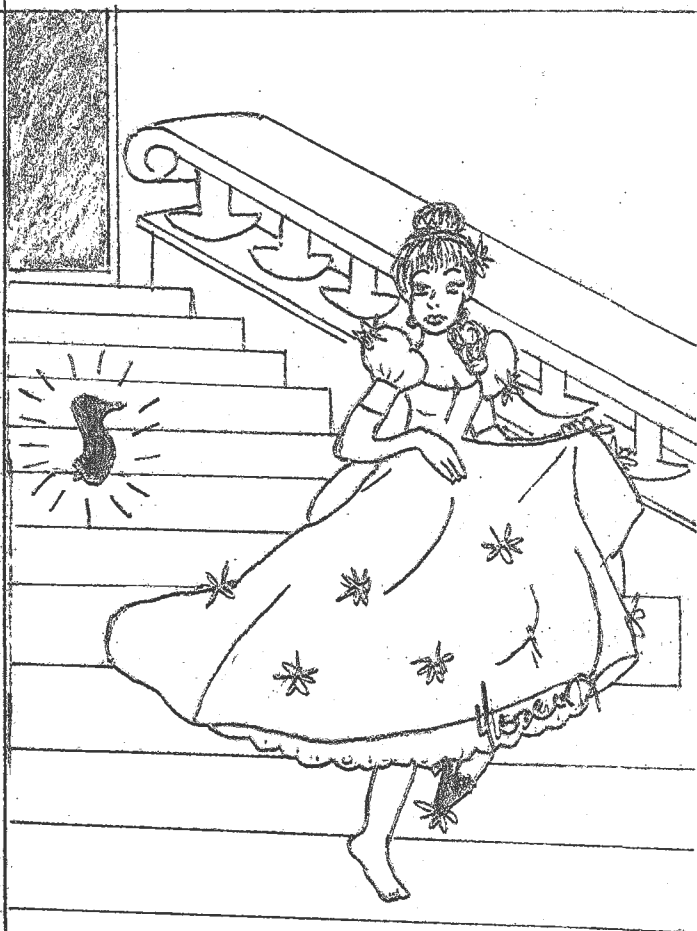
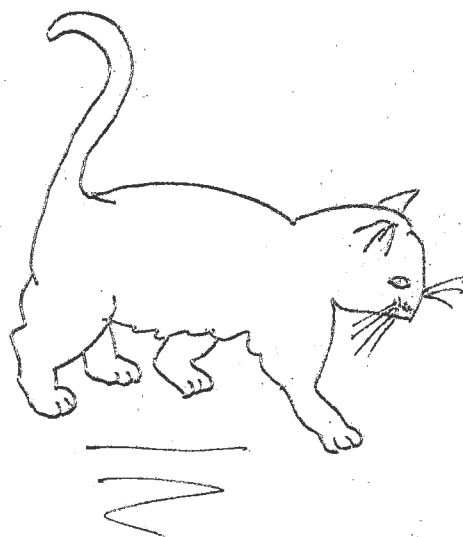

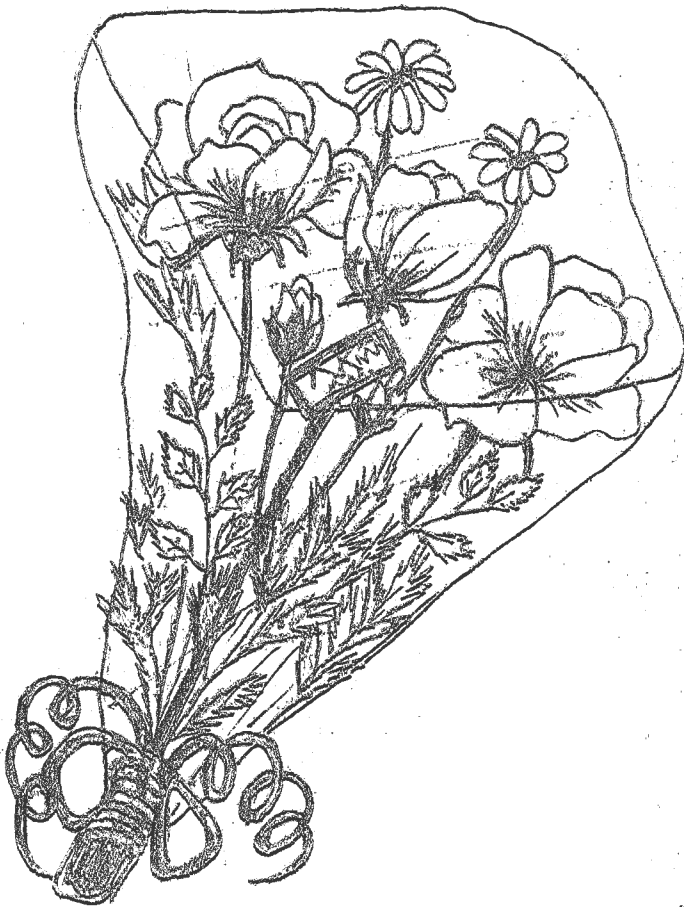

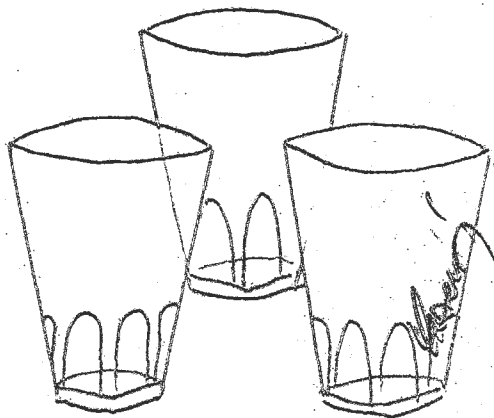
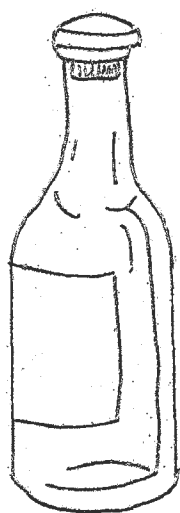
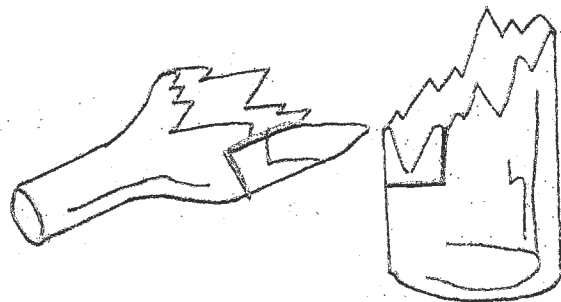
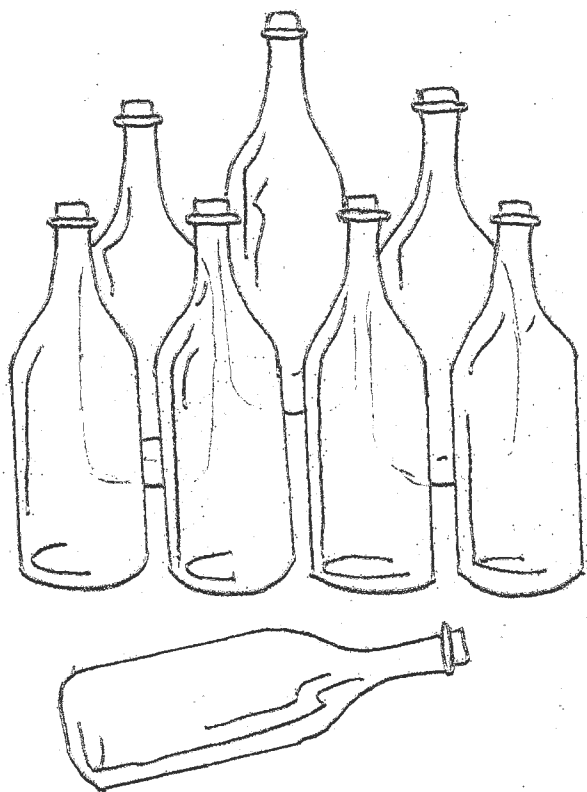

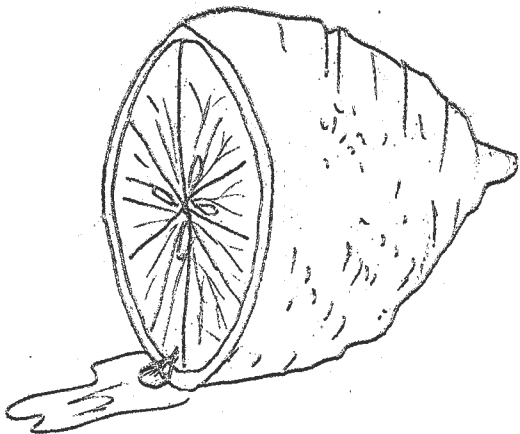
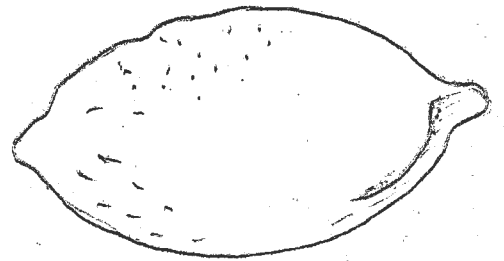
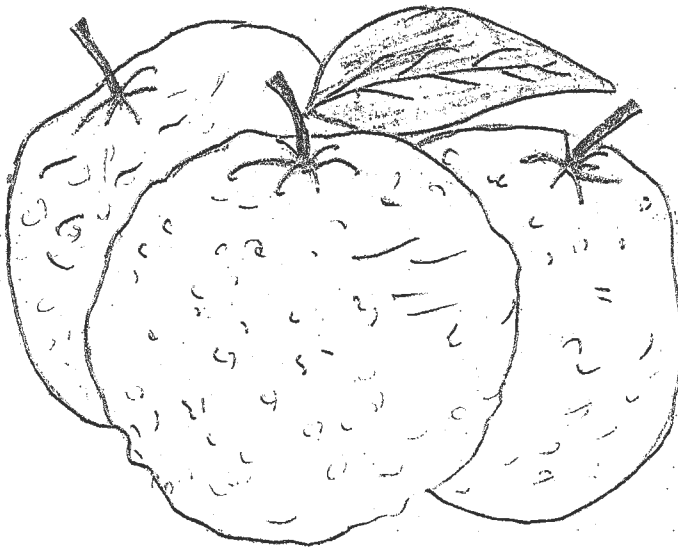

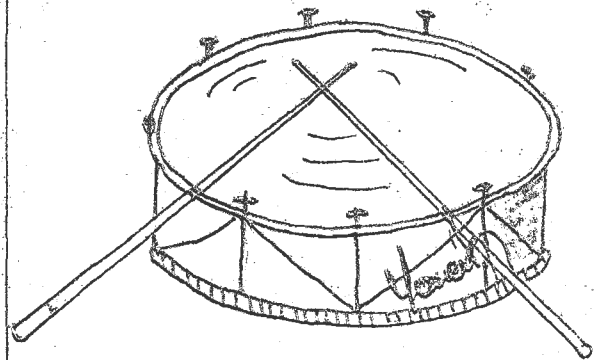
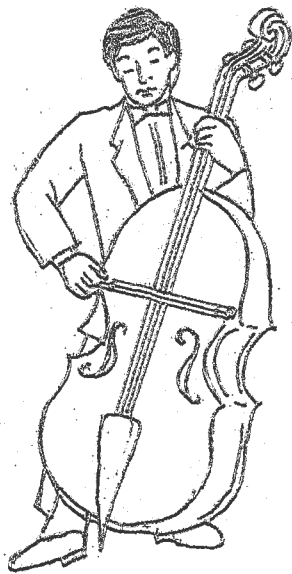

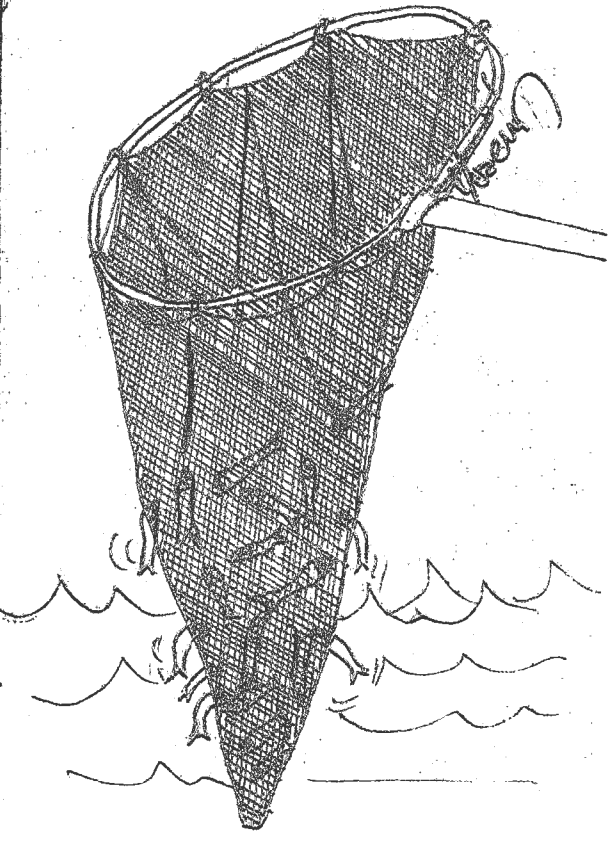
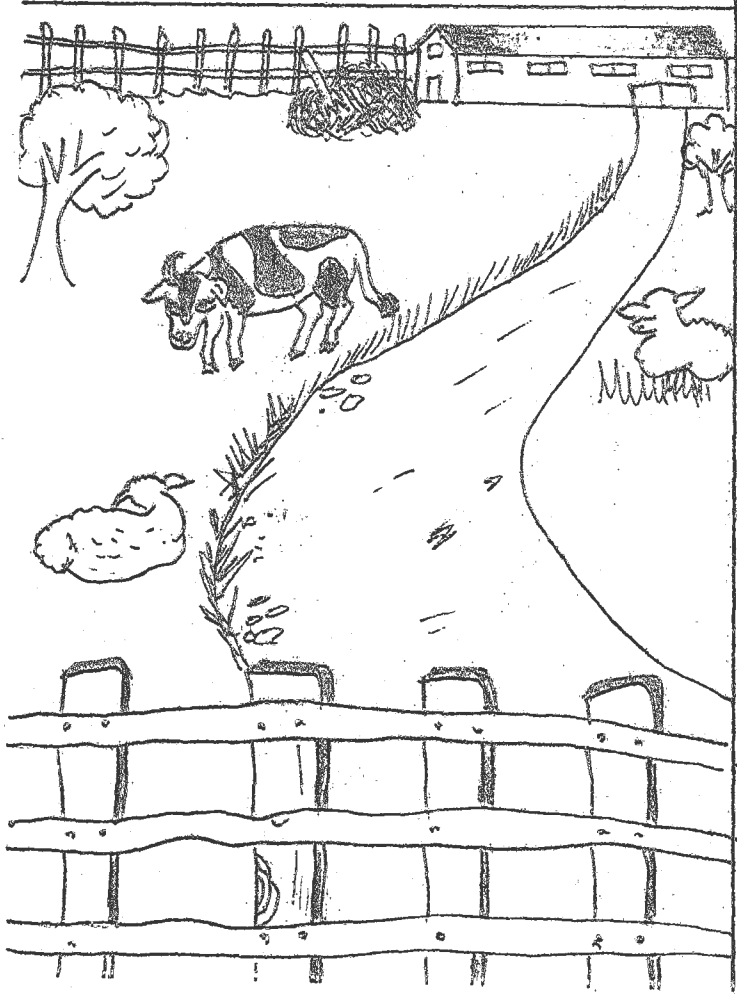
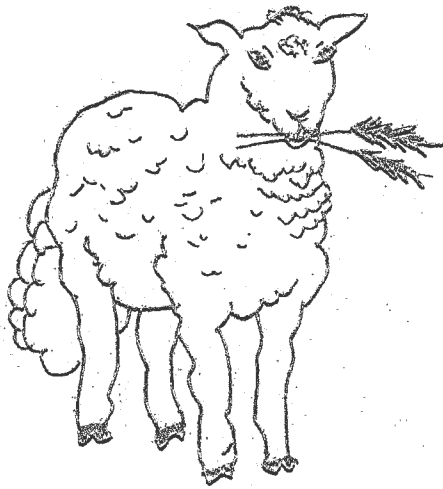

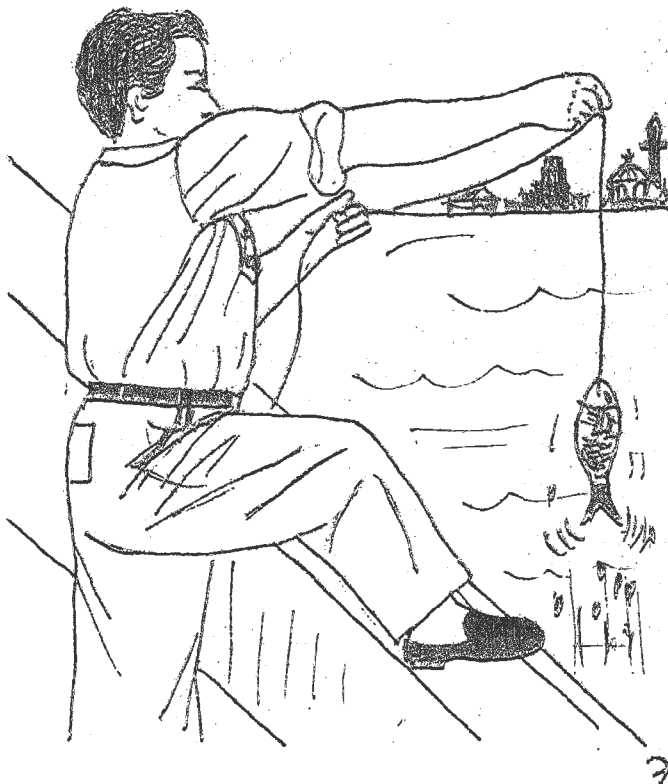
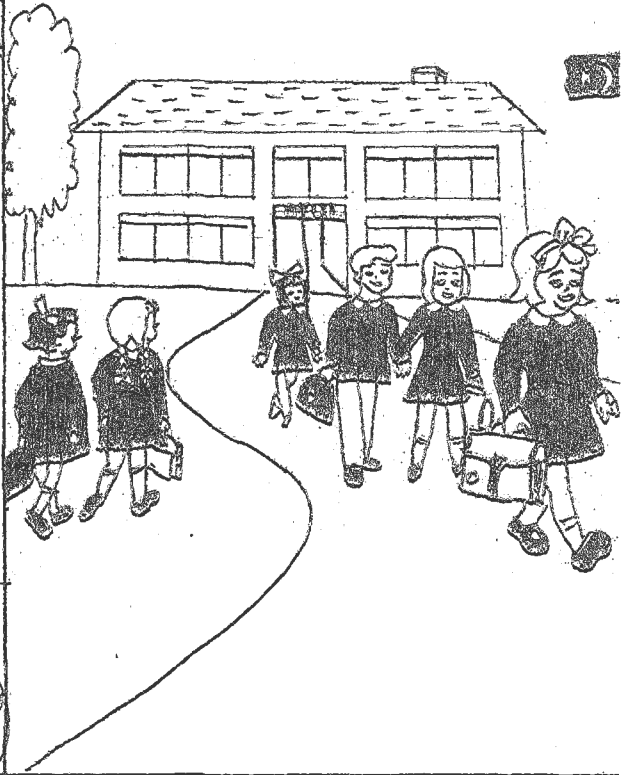

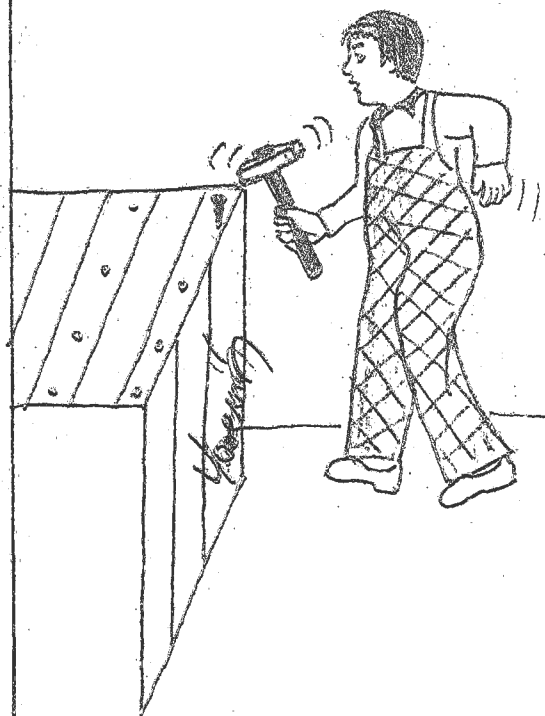
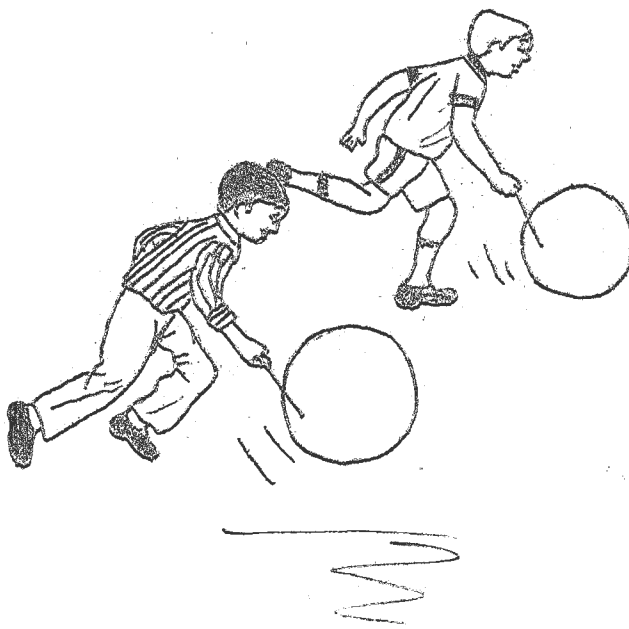
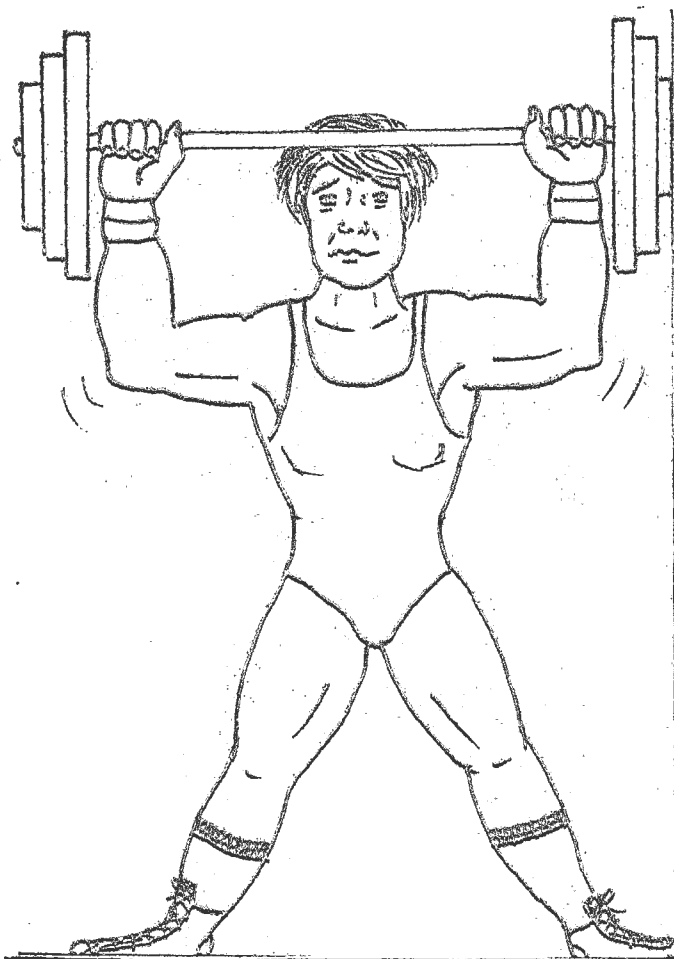

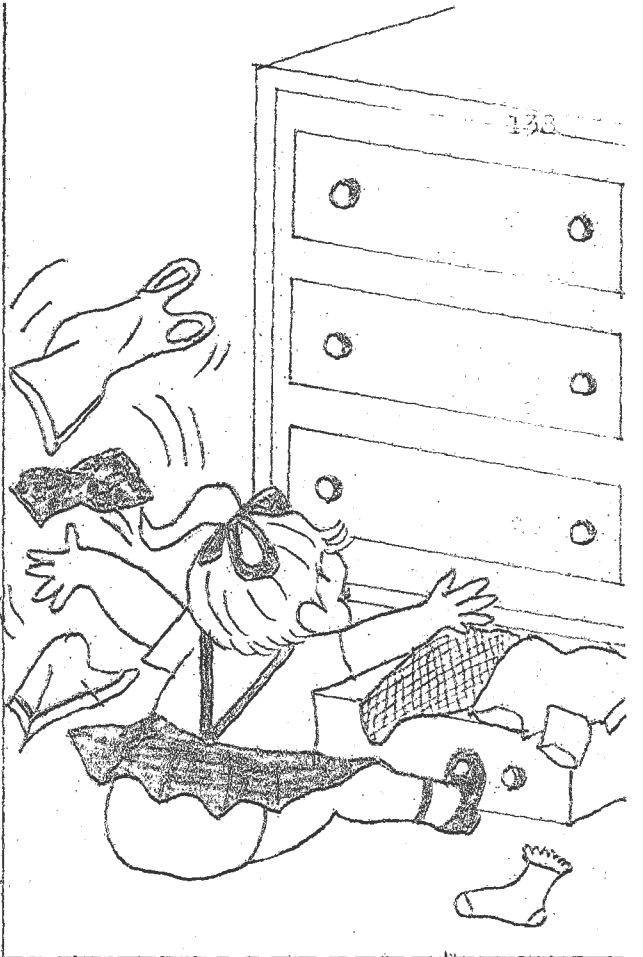
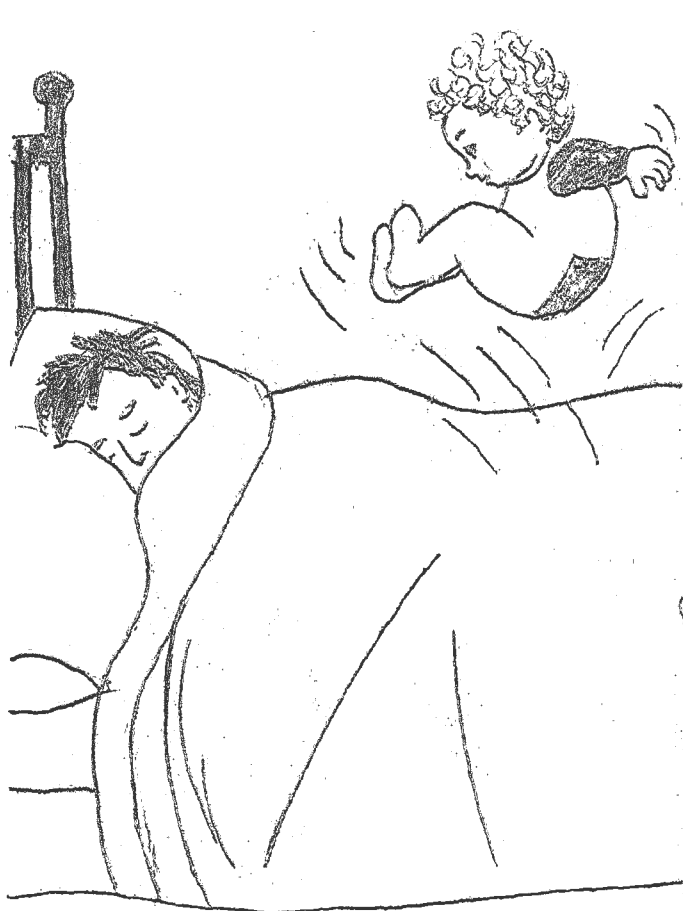

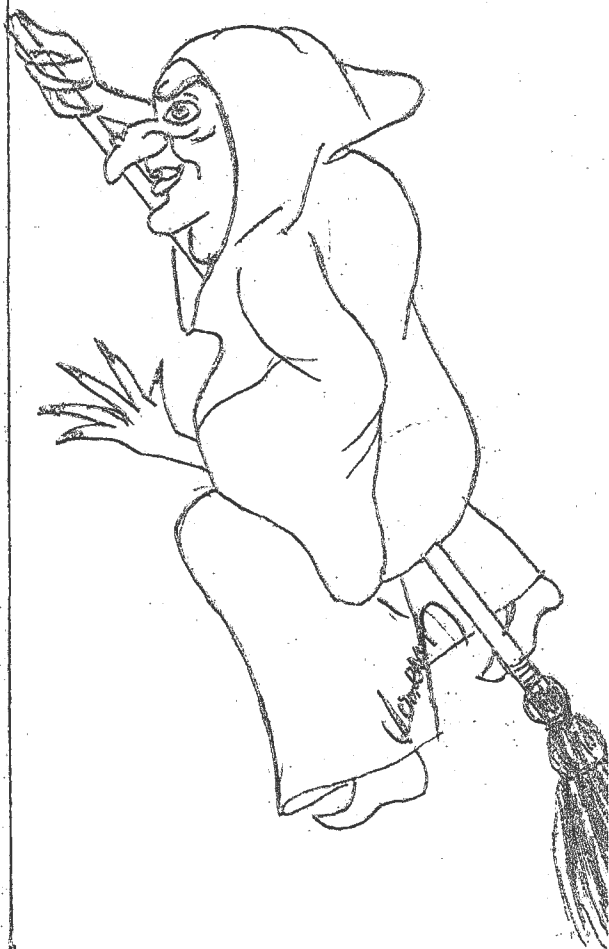
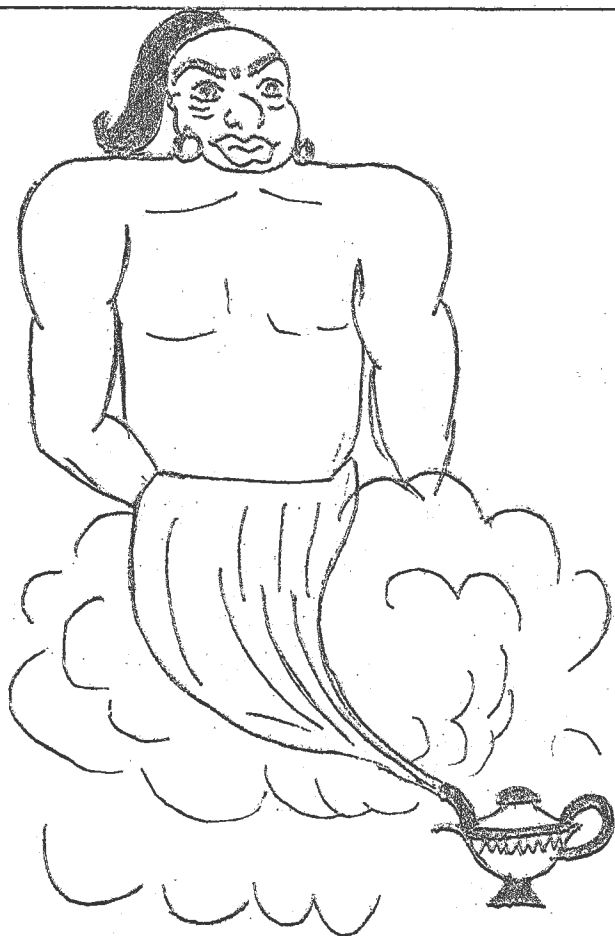

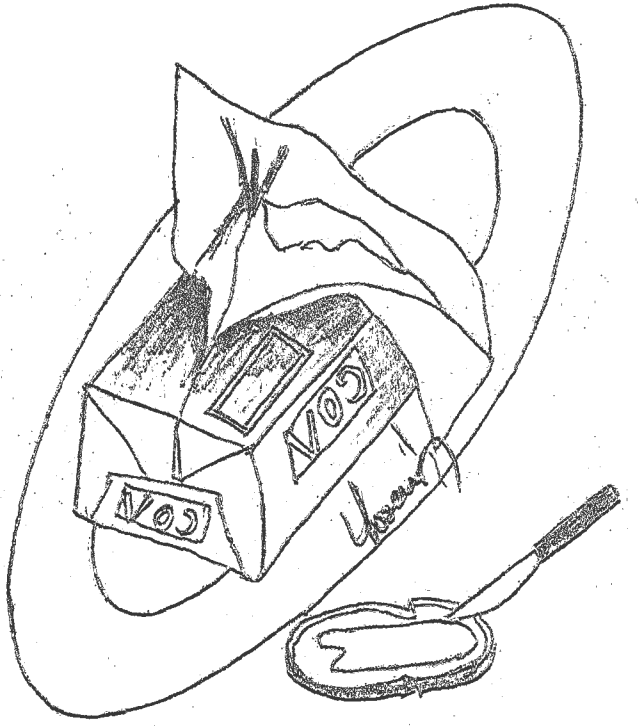
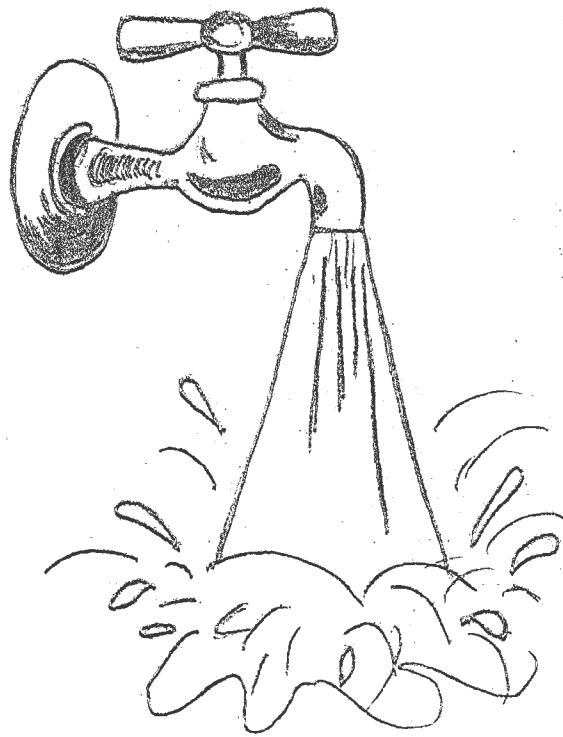
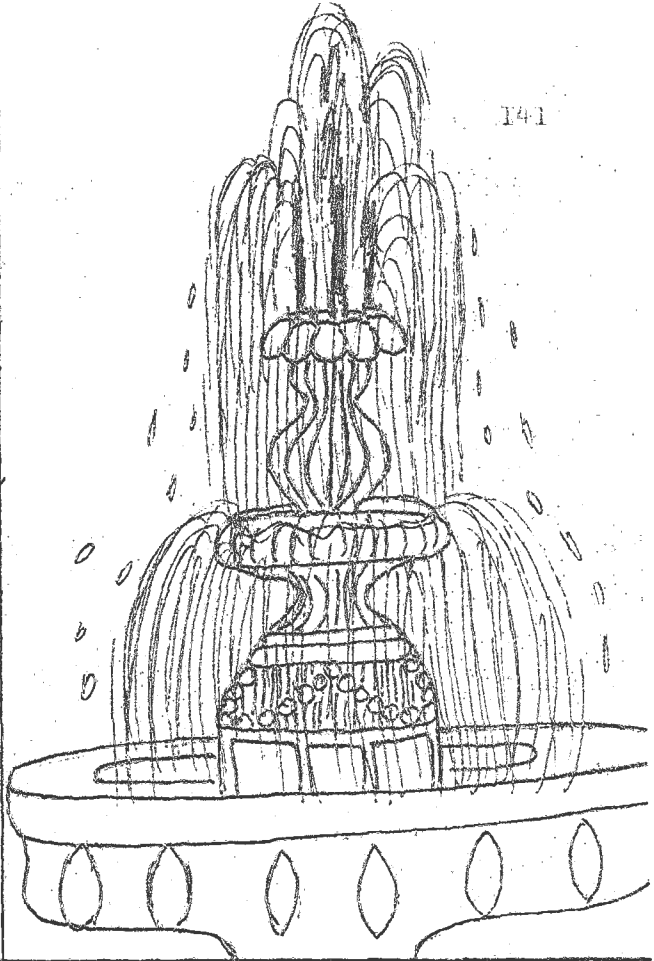

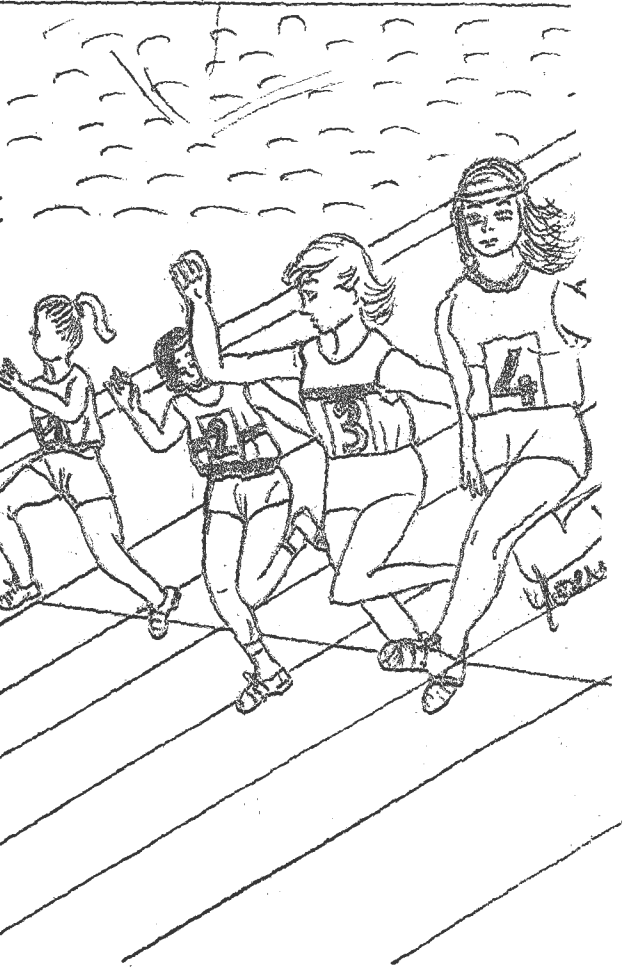
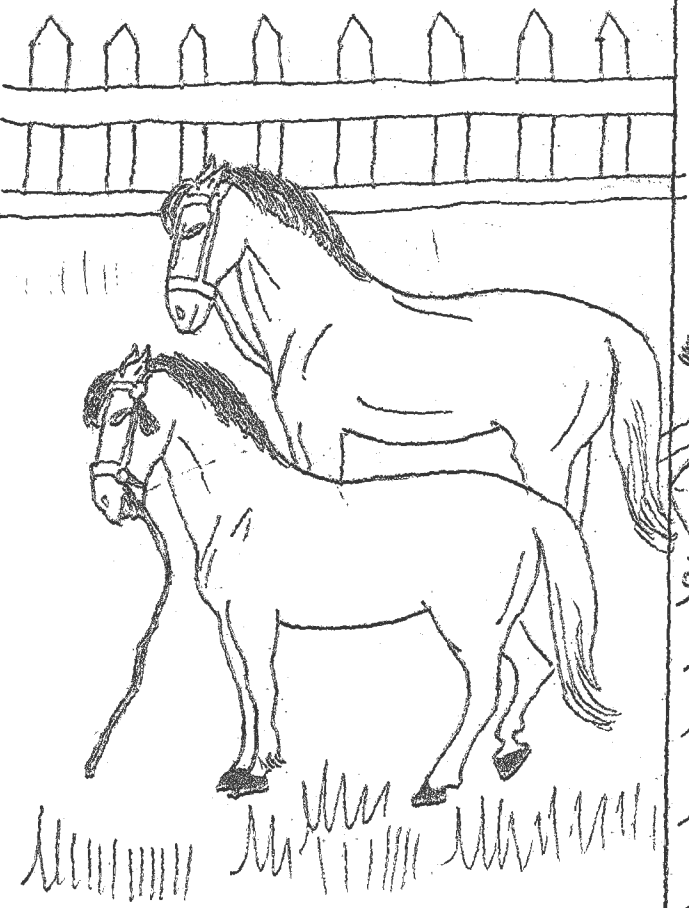
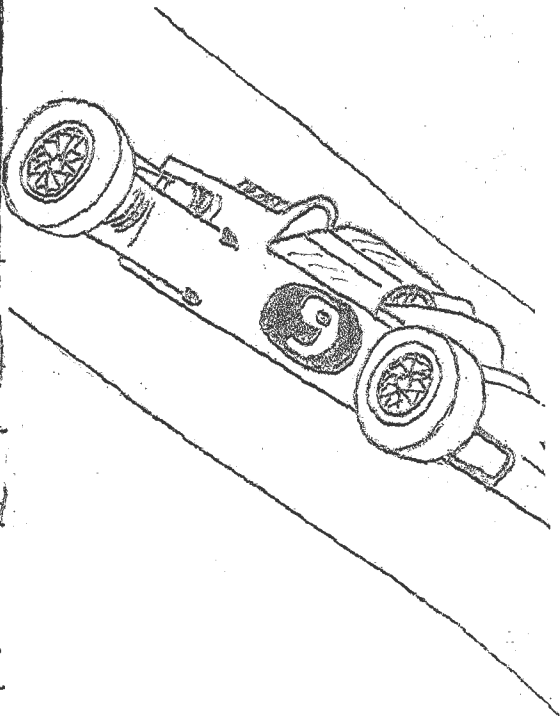
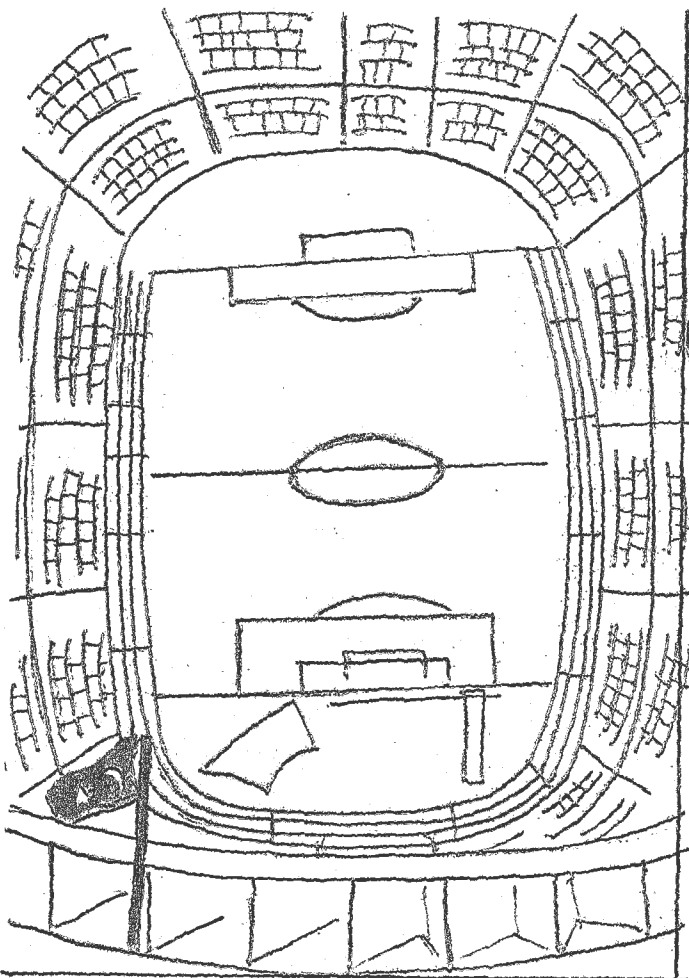

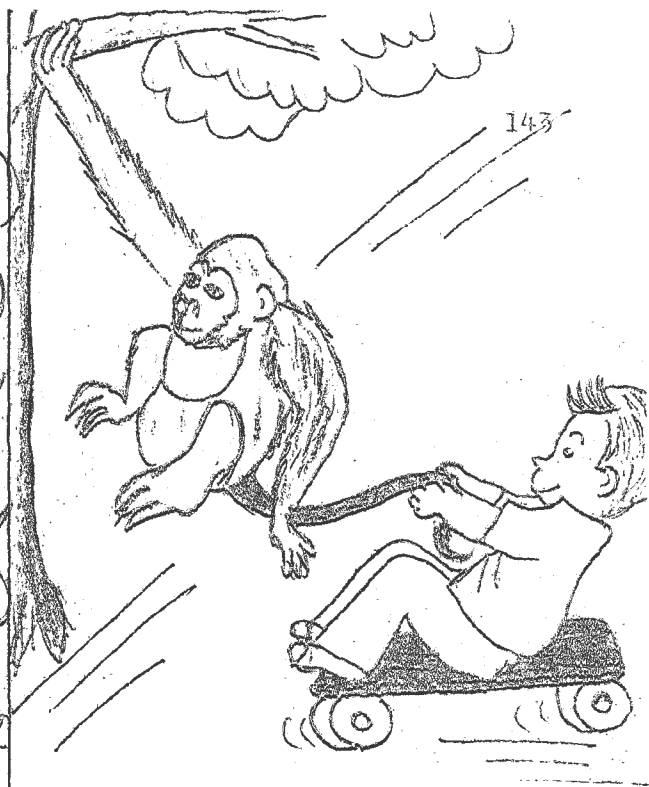

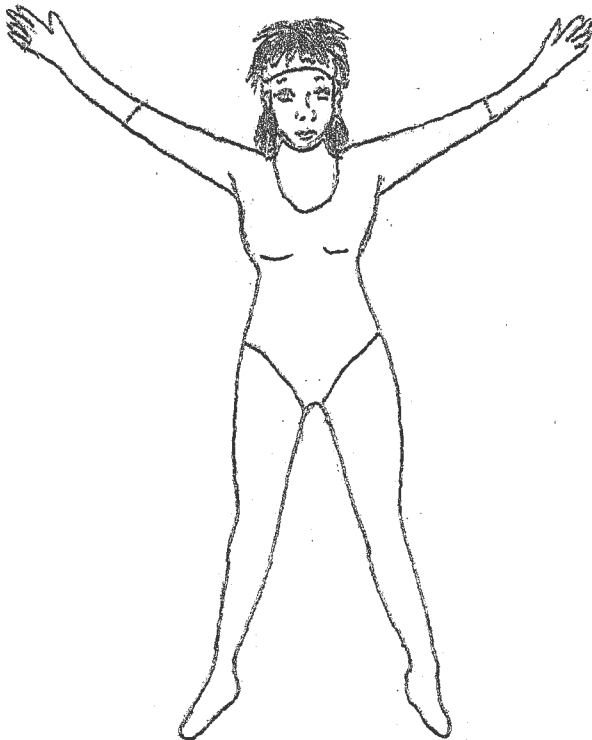
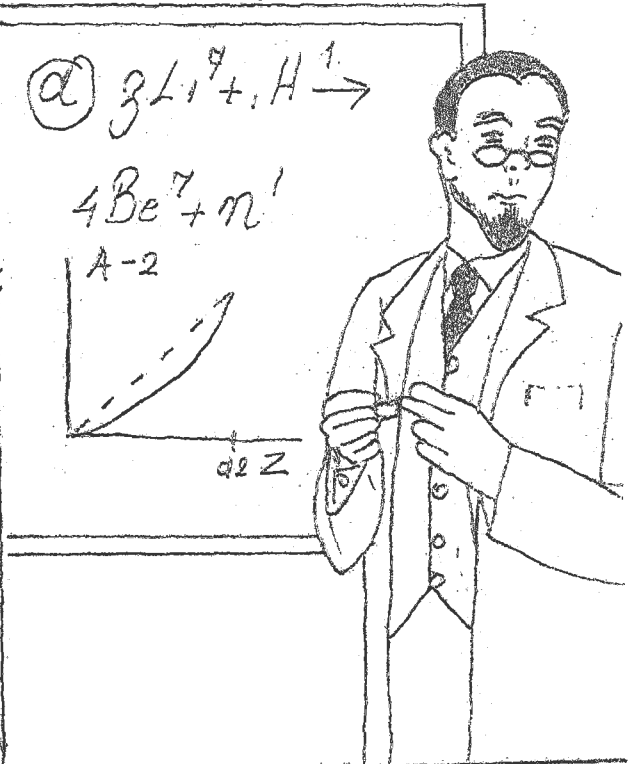
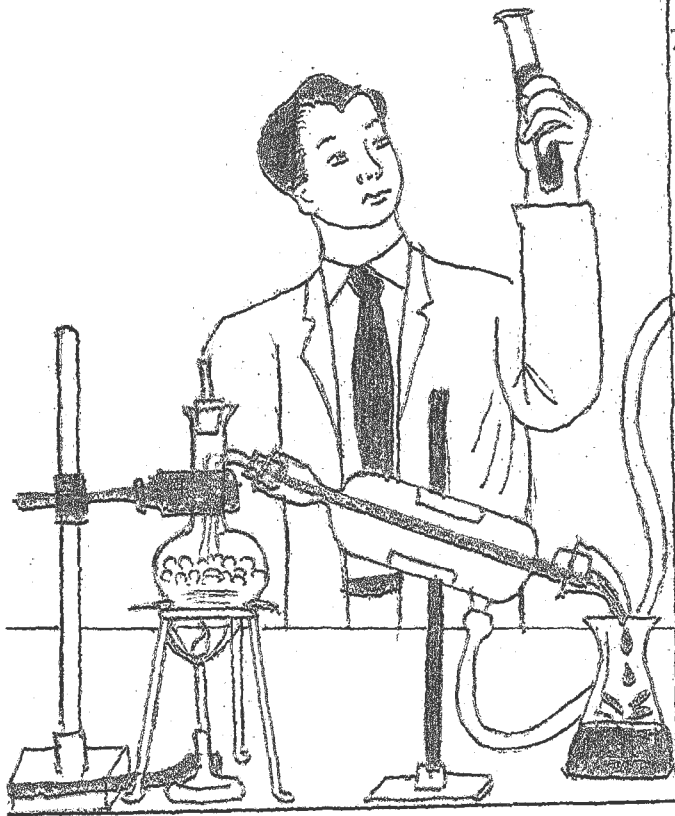

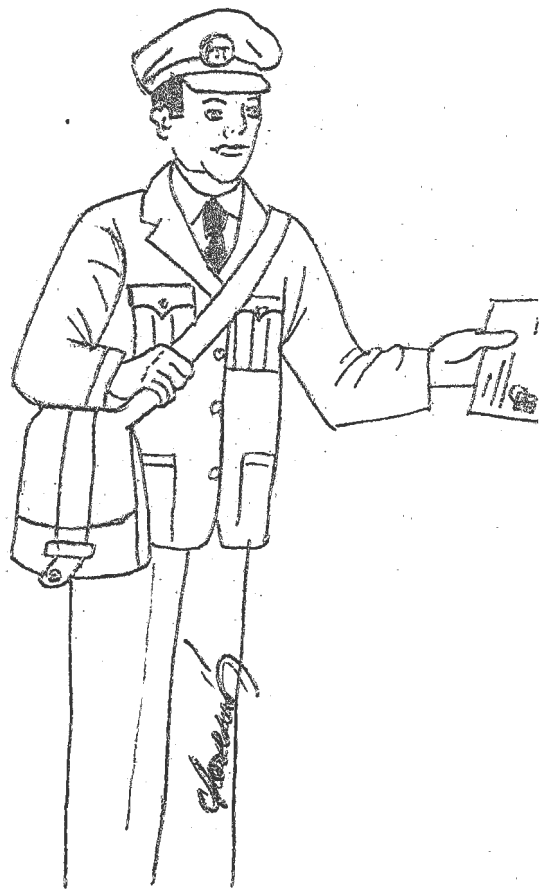
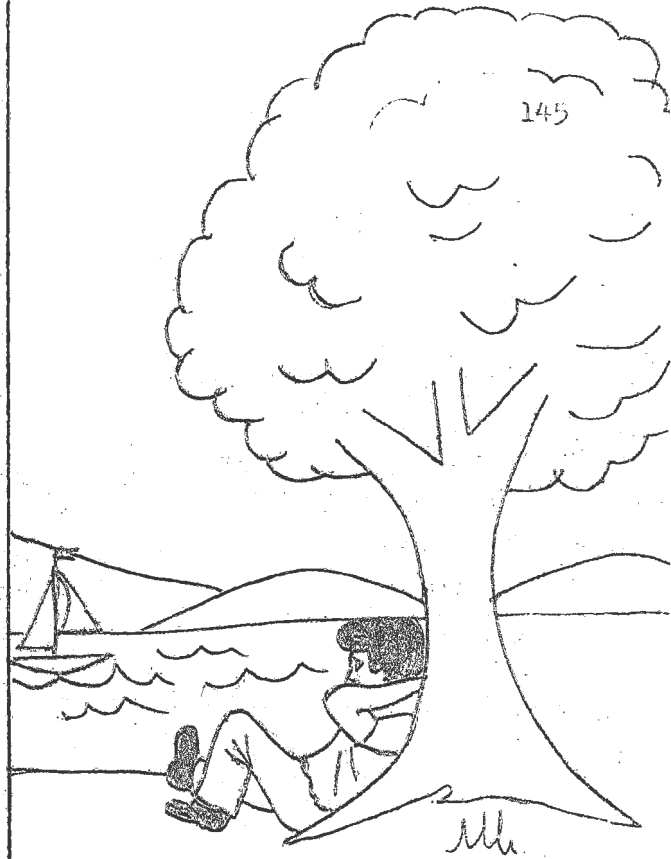
Joanna

Ö Z G E Ç M İ Ş

Tokat'ın Zile ilçesinde,1960 yılında doğan Yasemin HOŞCAN ilk ve orta öğrenimini burada tamamladı.Yatılı Öğretmen Lisesi sınavlarını kazanarak Yozgat'ta liseyi bitiren HOŞCAN, 1977-1978 öğretim yılında başladığı Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Psikoloji Kürsüsünden 1980-1981 öğretim yılında mezun oldu.

Daha sonra 1982 yılında -halen çalışmakta olduğu-Eskişehir Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde Eğitim Uzman Yardımcısı olarak göreve başladı.

KAYNAKÇA

- Adalı, Oya. Türkiye Türkçesinde Biçim Birimler. TDK yayını, 459. Ankara: A.Ü. Basımevi, 1979.
- Aksan, Doğan. Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim) 1, 2, 3 TDK yayını, 439. Ankara: A.Ü. Basımevi, 1979-1982.
- Ankara Dilbilim Çevresi Derneği: Genel Dilbilim Dergisi. 1, 3-4 Ankara, 1979.
- Atabay, Neşe, İbrahim Kutluk ve Sevgi Özel. Sözcük Türleri. TDK yayını, 421-421/2. Ankara: A.Ü. Basımevi, 1976.
- Başaran, Fatma. Psiko-Sosyal Gelişim. A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları: 254. Ankara, 1974.
- Çömlekçi, Necla. İstatistik. Üçüncü baskı. Ankara: Kalite Matbaası, 1979.
- Demircan, Ömer. Türkiye Türkçesinde Kök-Ek Bileşmeleri. TDK Yayınları: 436. Ankara: A.Ü. Basımevi, 1977.
- Dizdaroğlu, Hikmet. Tümce Bilgisi. TDK Yayınları: 426. Ankara: Kalite Basımevi, 1976.
- Gencan, Tahir Nejat. Dilbilgisi. Üçüncü baskı. TDK Yayınları: 418. İstanbul: Murat Matbaacılık Koll. Şti., 1975.
- Hatiboğlu, Vecihe. Türkçenin Sözdizimi. TDK Yayınları: 353. Ankara: A.Ü. Basımevi, 1972.

Imer, Kamile. Türkiye Türkçesinde Kökler. TDK Yayınları: 431
Ankara: A.Ü. Basımevi, 1976.

Jersild, Arthur T. Çocuk Psikolojisi. Çeviren: Gülseren Günçe.
A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları: 62. Ankara: A.Ü. Basımevi,
1979.

Karasar, Niyazi. Arastırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Üçüncü baskı. Ankara: Bahçelievler, P.K. 33, 1981.

Bilimsel Arastırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Ankara: Bahçelievler, P.K. 33, 1982.

Keleş, Ruşen. Toplum Bilimlerde Arastırma ve Yöntem. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları: 152. Ankara: Sevinç matbaası, 1976.

Özçelik, Durmuş Ali. Okullarda Ölçme ve Değerlendirme. ÜSYM- Eğitim Yayınları: 3. Ankara, 1981.

Sencer, Muzaffer ve Yakut Sencer. Toplumsal Arastırmalarda Yöntembilim. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları: 172. Ankara: Doğan basımevi, 1978.

Şahin, Nail. "Sözcük Dağarcığında Yapılaşma" Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1981.

Türk Dil Kurumu. Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları I. Ankara, 1980.

Türk Dil Kurumu. Yeni Yazım Kılavuzu. Dokuzuncu baskı. Ankara, 1977.

Ulgen, Gülten ve Emel Fidan. Çocuk Gelişimi. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müd. Yayınları: 57. İstanbul: MEB, 1984.

KAYNAKÇA

(Ek)

- Barışkan, Alaettin. Okul Öncesi Çocuklar İçin Test, Kavramlar ve Sonuç İlişkileri. İstanbul: İğil Yayınevi.
- Dunn, Lloyd M. Peabody Resim Kelime Testi. Uyarlaması: Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Ankara, 1972.
- Fişek, Güler Okman ve Serap Maktav Yıldırım. Cocuk Gelişimi. MEB Yayınları: 188. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.
- Fişek, Güler Okman ve Zafar Sukan. Cocuğunuz ve Siz: Türkiye'de Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Projesi. MEB Yayınları. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.
- Oğuzkan, Ş. Tizer G. Ülgen G. Çocukları İnceleme Teknikleri. Ankara: Mektupla Öğretim Merkezi, 1974.
- Özatalay, Engin ve Hüsnüye Özatalay. Bak-Öğren Dizisi: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Ya-Pa Yayın Pazarlama Sanayii Ltd. Şti. İst.
- Unesco Türkiye Milli Komisyonu. Okul Öncesi Eğitimi. Ankara: 1977.